

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI

**PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ
NEDENLERİ, OPSİYON HAKLARI VE FUTBOLCULARA
VERİLEN PARA CEZALARI**

İSMET BUMİN KAPULLUOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, OCAK 2022

İsmet Bumin Kapulluoğlu Yüksek Lisans Tezi

2022

**PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ
NEDENLERİ, OPSİYON HAKLARI VE FUTBOLCULARA
VERİLEN PARA CEZALARI**

İSMET BUMİN KAPULLUOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans derecesi için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne teslim edilmiştir.

İstanbul, Ocak 2022

ONAY

İSMET BUMİN KAPULLUOĞLU tarafından hazırlanan **PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ NEDENLERİ, OPSİYON HAKLARI VE FUTBOLCULARA VERİLEN PARA CEZALARI** başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ayar (Danışman)
Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Özge Uzun Kazmacı
Kadir Has Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Hulki Cihan
Piri Reis Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Mehmet Timur Aydemir
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü
Onay Tarihi:

ARAŐTIRMA ETİĞİ VE YAYIN YÖNTEMLERİ BİLDİRİMİ

Ben, İSMET BUMİN KAPULLUOĞLU;

- Hazırladığım bu Yüksek Lisans Tezinin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde belirttiğimi;
- Bu Yüksek Lisans Tezinin başka bir eğitim kurumunda bir derece veya diplomaya sunulan veya kabul edilen herhangi bir materyal içermediğini;
- "Yükseköğretim Kurulu Etik Davranış İlkeleri" uyarınca hazırlanan "Kadir Has Üniversitesi Akademik Etik İlkeleri"ni takip ettiğimi onaylıyorum.

Buna ek olarak, bu çalışma ile ilgili ortaya çıkabilecek herhangi bir usulsüzlük iddiasının, üniversite mevzuatına uygun olarak disiplin işlemi ile sonuçlanacağını kabul ediyorum.

İsmet Bumin Kapulluoğlu

14.01.2022

Yaşar Tolga Bozkurt'un kıymetli anısına...

TEŞEKKÜR

Bu alanda çalışmama vesile olan ve mesleğimle sınırlı olmaksızın bana bildiğim hemen her şeyi öğreten babam Sait Kemal Kapulluoğlu'ya, yoğun çalışma dönemlerinde de hayatımın her cephesinde olduğu gibi yanımda olan eşim Pelin Kapulluoğlu'ya ve onlarla sınırlı olmaksızın bana ve inandığım her şeye olan desteklerini her daim hissettiren kıymetli ailemin tamamına; bu çalışmanın danışmanlığını yapan ve değerli fikirleri ile oluşumunu sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ayar'a; mesleki gelişimime yadsınamaz katkıları olan Alev Aybers Poyraz, Ali Topuz, Gianpaolo Monteneri, Koray Akalp, Özcan Şepik, Ramazan Çakmak, Serhat Çetin ve Yaşar Tolga Bozkurt'a; başta Erdil Arpacı, Fırat Özdemir, Mustafa Biber, Oray Baykal, Servet Çavuşoğlu ve Süleyman Nafiz Tekgöl olmak üzere birlikte çalışma şerefine eriştiğim ve bu alanda çalışmaktan aldığım keyfi ziyadesiyle arttıran değerli büyüklerim ile bu çalışmaya katkıda bulunan çalışma arkadaşım Irmak Başak Özgöl başta olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma ve özellikle çalışmanın tamamlanmasında büyük etkisi olan Simge Aybey'e teşekkür ederim.

PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ NEDENLERİ, OPSİYON HAKLARI VE FUTBOLCULARA VERİLEN PARA CEZALARI

ÖZET

Futbol, yaklaşık dört yüzyıl önce yazılı kaynaklara giren, dünyanın neredeyse bütün ülkelerinde oynanan ve bunların büyük kısmında toplum ilgisi ile endüstrileşmiş bir spor alanıdır. Futbolun endüstrileşmesi, bu sporun profesyonel olarak yapılmasına ve bunun bir tezahürü olarak, ulusal ve uluslararası bazda yetkili kuruluşlar tarafından düzenlenmesi gereken bir sektör halinde gelmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında profesyonel bir spor dalı haline gelen futbolda, futbolcu ile kulüplerin ilişkileri diğer işveren işçi ilişkilerinden belirgin şekilde ayrılmakta olup, bunlar arasında çıkan ve sayıları yılda bini geçen uyuşmazlıklar, bunlara ilişkin kendine özgü düzenlemeler ve futbolun özgüllüğü çerçevesinde çözümlenmektedir. Bu çalışmada; profesyonel futbolcu sözleşmesi ile bu sözleşmenin tarafları arasında çıkan uyuşmazlıkların birçoğunun temelinde yatan profesyonel futbolcu sözleşmenin feshi nedenleri ve bunlar arasından futbolcuların A takımdan ayrılması hali, profesyonel futbolcu sözleşmeleri altında taraflara tanınan opsiyon hakları ve belirli şartların gerçekleşmesi ile kendiliğinden yürürlüğe giren opsiyonlar ile kulüpler tarafından futbolculara verilen para cezaları, yargı mercileri, TFF ve FIFA kurulları ile CAS tarafından bu konular hakkında verilmiş kararlarda tartışılan hususlar da dikkate alınarak incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: *profesyonel futbolcu, profesyonel futbolcu sözleşmesi, profesyonel futbolcu sözleşmesinin feshi, opsiyon hakları, tek taraflı opsiyon hakları, otomatik opsiyonlar, futbolculara verilen para cezaları*

CAUSES FOR THE TERMINATION OF PROFESSIONAL FOOTBALL PLAYER CONTRACTS, OPTION RIGHTS AND FINES IMPOSED ON PLAYERS

ABSTRACT

Football, which was put in records over four centuries ago, is a line of sports that is being exercised in almost all countries of the world and that has been industrialized in most of these countries in line with the interest of the community. The industrialization of football results it being exercised professionally and as a consequence of it, being a sector, which must be regulated on national and international basis by the competent authorities. The employment relations in football, which became a professional branch of sports in accordance with the regulations of the referred authorities, differ significantly from those in other areas of labour and the disputes arising in this area, which exceed a thousand in number annually, are being resolved in accordance with the specificity of sport, as well as the sui generis regulations relating to them. The professional player contracts, causes for its unilateral termination and the matter of the players' exclusion from A team as a ground for most of the disputes arising between its parties, option rights granted to its parties under the professional player contracts, as well as automatic options which operate in case of the realization of certain conditions and fines imposed on players is being studied within this dissertation in light of the decisions of judicial authorities, the boards of TFF and FIFA and CAS.

Keywords: *professional football player, professional football player contracts, termination of professional football player contracts, option rights, unilateral option rights, automatic options, fines imposed on players*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİ	4
2.1. Profesyonellik Kavramı	4
2.2. Tanımı	6
2.3. Asli Unsurları	7
2.3.1. İş görme	7
2.3.2. Bağımlılık	8
2.3.3. Süreklilik	9
2.3.4. Ücret	10
2.4. Hukuki Niteliği	10
2.5. Şekli	12
2.6. Süresi	15
3. PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ	18
3.1. Genel Olarak	18
3.2. Futbolcu Tarafından Feshi	21
3.2.1. Ücretlerin ödenmemesi sebebiyle fesih	21
3.2.2. Diğer edimlerin yerine getirilmemesi sebebiyle fesih	31
3.2.3. Sportif haklı nedenle fesih	34
3.2.4. Futbolcuların kişilik hakkının ihlali olarak görülen kolektif futboldan ayırma hali	37
3.3. Kulüp Tarafından Feshi	42
3.3.1. Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması hali	43
3.3.2. Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması hali	45
3.3.3. Futbolcunun PFSTT'nin 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi hali	47
3.3.4. Futbolcunun TFF Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az dört resmi müsabakadan men cezası alması hali	48
3.3.2. FIFA kurulları ile CAS tarafından kabul gören genel haklı fesih sebepleri	49
3.3.3. Futbolcunun yokluğu hali	50

4. OPSİYON HAKLARI VE OPSİYONLAR	54
4.1. Opsiyon Kavramı	54
4.2. Tek Taraflı Opsiyon Hakları	55
4.2.1. Uzatma opsiyonları	55
4.2.2. Fesih opsiyonları	62
4.3. Her İki Tarafa Tanınan Opsiyon Hakları	73
4.4. Otomatik Opsiyonlar	75
4.4.1. Ücret değişikliğine ilişkin otomatik opsiyonlar	77
4.4.2. Sözleşmenin sona ermesine ve sözleşme süresinin uzamasına ilişkin otomatik opsiyonlar	78
5. PARA CEZALARI	80
5.1. Genel Olarak	80
5.2. Usuli Yükümlülükler	80
5.3. Esasa İlişkin Değerlendirmeler	84
6. SONUÇ	89
KAYNAKÇA	92

KISALTMALAR LİSTESİ

Art.	:	Article
b.	:	Baskı
Bkz.	:	Bakınız
C.	:	Cilt
CAS	:	Court of Arbitration for Sport (Spor Tahkim Mahkemesi)
DRC	:	FIFA Dispute Resolution Chamber (FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu)
E.	:	Esas numarası
FDT	:	TFF Futbol Disiplin Talimatı
ff	:	ve devamı
FIFA	:	Fédération Internationale de Football Association
ibid.	:	Ibidem, aynı yer
İBK	:	İsviçre Borçlar Kanunu
K.	:	Karar numarası
n	:	İlk dipnot numarası
par.	:	Paragraf
PFSTT	:	TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
RG	:	Resmi Gazete
RSTP	:	FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players
S.	:	Sayı
t.	:	Tarih
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TFF	:	Türkiye Futbol Federasyonu
TK	:	TFF Tahkim Kurulu
UÇK	:	TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu

1. GİRİŞ

Tarihte ilk kez milattan önce ikinci ve üçüncü yüzyılda Çin’de, *cuju* ismi ile kayda geçen futbol, 17. yüzyıldan itibaren başta Birleşik Krallık olmak üzere tüm dünyada kademeli olarak organize bir spor dalı halini almış ve nihayet 1904’te FIFA’nın (Fédération Internationale de Football Association) kurulması ile globalleşme yönünde en büyük adımı atmıştır. Yoğun kamuoyu ilgisi sebebiyle futbol, günümüzde tüm dünyada endüstrileşmenin en büyük oranda görüldüğü ve en yüksek tutarlı bütçeye sahip spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Şüphesiz ki izleyicileri ve sevenleri için bir eğlence kaynağı olan futbol, endüstri içerisinde bulunan futbolcular için ise profesyonel olarak icra edilen bir meslek ve dahası, ekonomik bir faaliyet niteliğindedir.¹

Diğer birçok mesleğe göre daha kısıtlı süre ile profesyonel olarak icra edilebilir olması, küreselleşmesine karşın futbol pazarında iş ve işçi bulma imkanının diğer sektörlere göre daha kısıtlı olması ve dünya çapında süregelen rekabetin düzenlenmesi ihtiyaçları futbol özelinde genel hukuk kurallarından yer yer ayırıcacak düzenlemeler getirme zorunluluğu doğurmuştur. Diğer hizmet akitlerinden farklı olarak; futbolcuların asli edimi olan iş görme ediminin kulüplerin kazancı ve değeri üzerinde doğrudan etkisi olması ve sözleşmelerin yürürlük süreleri dahilinde kulübün futbolcuların federatif hakları üzerindeki payları, profesyonel futbolcu sözleşmelerinde tarafların birbirlerine bağımlılığını kuvvetlendirmektedir. Bu çerçevede futbol özelinde sözleşmeye bağlılık ilkesinin güçlendirilmiş bir halinin uygulandığı ve diğer iş alanlarına göre işçinin işveren karşısında güçsüzlüğünün her olayda karineten kabul edilemeyeceğinin altı çizilmelidir.

Yukarıda belirtilen özel niteliği gereği profesyonel futbolcu sözleşmesinin tarafları, sözleşmenin yürürlüğü süresince uyuşmazlıktan ve hukuki yollara başvurmaktan

¹ Duygu Tahan Orhan, *Roma Hukukunda Sportif Faaliyetlerden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk ve Türk Hukukuna Yansımaları* (1. b., On İki Levha 2019) 21.

kaçınmaktadır. Bu nedenle, kurulması sürecine ek olarak, sözleşmenin feshi ve feshini takip eden süreç hukuken en önemli evre olarak görülmektedir.

Sözleşme sürelerinin diğer iş alanlarından farklı olarak ilgili mercilerin koyduğu kurallar çerçevesinde kısıtlanması ancak kulüplerin zaman zaman belirli futbolcuların hizmetlerinden bu sürelerle bağlı kalınmaksızın faydalanmak ve bunu sözleşme ilişkisi kurulurken garanti almak istemesi, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin süresinin uzatılmasına ilişkin opsiyon haklarının sözleşmeye dahil edilmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte sözleşmenin sona erdirilmesine ilişkin benzer hakların sözleşmeye dahil edilmesi de, sözleşme ilişkisinin başında bir futbolcunun kulüp profesyonel futbol takımına beklenen katkıda bulunamayabileceği endişesindedir.

Kulüplerin sportif başarı ve başarısızlık neticesinde 10 ay gibi kısa bir süre içerisinde bir üst lige çıkması veya bir alt lige düşmesi muhtemeldir. Bu da kulüplerin gelirlerinde, çok kısa süre içerisinde radikal değişikliklere yol açmaktadır. Kulüplerin, yine futbolcularının sağlayacağı sportif başarıları neticesinde uluslararası turnuvalara katılmaları ve büyük gelirler elde etmeleri de mümkündür. Bu sebeplerle profesyonel futbolcu sözleşmelerine belirli şartların gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi halinde süre ve ücret gibi sözleşme unsurlarının değişeceğine ilişkin hükümlerle uygulamada sıkça karşılaşılmaktadır.

Futbolda işçi ile işveren arasındaki bağımlılığın güçlü olması, futbolcuların diğer iş gruplarına kıyasla görece daha yüksek miktarlarda gelir elde edebilmesi ve yoğun kamuoyu ilgisi altında toplum önünde işverenleri olan kulüpleri temsil etmeleri nedeniyle futbolcular hakkında, ihlal olarak görülen davranışları nedeniyle kulüplerin iç disiplin sistemleri çerçevesinde disiplin prosedürleri yürütülebilmekte ve bu futbolculara kulüpler tarafından para cezası verilebilmektedir. Futbolcuların disipline edilmesinin gerekliliği ve faaliyetleri doğrudan kulübü etkilediğinden bu tarz davranışlarının cezalandırılması mazur görülebilmekteyse de, bu prosedürlerin belirli şartlar dahilinde yürütülmesi ve bu cezaların futbolcuların alacaklarının bertaraf edilmesi amacıyla verilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hususların irdelenmesi için, bu çalışma kapsamında sırasıyla profesyonel futbolcu sözleşmeleri ile bu sözleşmelerin unsurları; profesyonel futbolcu sözleşmesinin feshinde futbolcular ve kulüpler için haklı neden teşkil edebilecek haller; bu sözleşmeler kapsamında taraflara tanınan veya belirli şartların gerçekleşmesi halinde kendiliğinden yürürlüğe giren, sözleşmenin süresini veya şartlarını değiştiren opsiyonlar ve; futbolculara verilen para cezalarının geçerliliğine ilişkin usuli şartlar ile bu cezaların esası hakkında değerlendirmeler kapsamında ele alınacaktır.

Çalışma alanının diğer disiplinlere göre görece yeni olması nedeniyle bu alanda yazılmış kaynaklar, diğer alanlara kıyasla, sayıca oldukça azdır. Sporun özgüllüğü ve dinamikliği nedeniyle günümüzde hala şekillenmekte olan bu konular, bu şekillenmeye ağırlıkla yön verdiği görülen; TFF ve FIFA kurulları ile CAS kararlarına değinilerek incelenecektir. Yine benzer şekilde, çalışmada kullanılan terimler literatüre ek olarak TFF kurulları ile tercümenin el verdiği ölçüde FIFA kurulları ile CAS kararlarında yer verildiği şekilleri ile kullanılacaktır.

2. PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİ

2.1. Profesyonellik Kavramı

Profesyonel futbolcu sözleşmesi değerlendirilirken ilk olarak profesyonellik kavramının açıklanması yerinde olacaktır.

Türk Hukukunda profesyonellik, profesyonel spor dalı ile profesyonel sporcu kavramları çerçevesinde iki farklı tanıma sahiptir. Profesyonel spor dalı, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun 24. maddesi kapsamında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından profesyonel olarak tespit edilen spor dalları² olarak tanımlanmaktadır.³

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Futbol Kulüpleri Tescil Talimatının 2. maddesi kapsamında “*futbol dalında faaliyeti bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernekler veya şirketler*” olarak tanımlanan kulüplerden profesyonel liglerde yarışanlarının takımları ise TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatının (PFSTT) 2. maddesinde profesyonel takım olarak tanımlanmıştır.

Bununla birlikte, profesyonel futbolcu sözleşmesi kavramında profesyonellik, ilgili futbolcunun profesyonel olması anlamına gelmektedir. Latince “aşk”, “sevmek”, “hoşlanmak” anlamlarını karşılayan *amare* sözcüğünden türeyen “amatör” kelimesinin karşıtı olan ve Fransızcadan dilimize geçen *profesyonel* kelimesi, “bir işi kazanç sağlamak için yapan kimse” ve “ustalaşmış, uzmanlaşmış” anlamlarını taşımaktadır⁴. İlk tanıma paralel şekilde PFSTT’nin 3. maddesi kapsamında profesyonel futbolcu, “bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı

² 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun 24. maddesinin ilk hali kapsamında profesyonel spor dalları, Merkez Danışma Kurulunun görüşü almak suretiyle Spor Genel Müdürünün yapacağı teklif üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit edilmesine karşın 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 12. maddesiyle ilgili kanun hükmü değiştirilerek Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın doğrudan tespitine tabi kılınmıştır.

³ Önder Ege, *Türk Medeni Hukukuna Göre Spor Kulüpleri* (1. b., Seçkin Yayıncılık 2021) 49.

⁴ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>; Can Yalçınkaya, *Sporun İdari Yapılanması* (1.b., Legal Yayıncılık 2021) 45 ff; Erkan Küçükgüngör, ‘Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu’ 1999 56 (1) Ankara Barosu Dergisi 39, 40; Hasan Petek, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi* (1. b., Yetkin Yayınları 2002) 101.

harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcu” olarak tanımlanmış ve 4. madde ile bu tanım dışında kalan tüm futbolcuların amatör futbolcu olarak kabul edileceği hükme bağlanmıştır.⁵ Yine paralel bir düzenleme ise Fédération Internationale de Football Association (FIFA) Regulations on the Status and Transfer of Players’ın (RSTP) 2. maddesinde de mevcuttur. Buna göre, bir futbolcunun profesyonel olarak nitelendirilebilmesi için kulübü ile yazılı bir sözleşme imzalamış olması ve futbol faaliyetleri sebebiyle katlandığı masraflardan yüksek tutarda bir ücret alıyor olması gerekmektedir.⁶ Tanım itibariyle sporcuların, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından profesyonel olarak tespit edilen spor dalları haricinde bir spor dalında faaliyet gösteriyor olması halinde dahi, masraflarından fazla ücret alan sporcuların profesyonel sporcu olarak değerlendirilmesi gerekir.⁷

Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport, CAS) de birçok kararında ilgili RSTP hükmüne atıfta bulunarak; yazılı bir sözleşmesi bulunması ve futbol aktiviteleri nedeniyle yaptığı masraflardan daha fazla miktarda ücrete hak kazanması şartlarının gerçekleşmesi halinde futbolcunun profesyonel statüsü kazandığına hükmetmiştir.⁸ Bu noktada belirtmek gerekir ki, futbolcunun kazandığı ücretlerin futbol faaliyeti nedeniyle yaptığı masrafları ne kadar aşması gerektiği hususu önem arz etmemektedir. Nitekim CAS, 12 Ekim 2009 tarihli kararında aylık 200.-Euro ücretin, kulübün bulunduğu ülkenin aylık asgari ücretlerini de göz önüne alarak, profesyonellik statüsünün kazanılması için yeterli olduğuna kanaat getirmiştir.⁹

Profesyonel futbolcular, PFSTT m. 11 gereği ancak TFF tarafından belirlenecek transfer ve tescil dönemleri içerisinde bir kulüp ile tescil edilmeleri halinde profesyonel liglerde

⁵ PFSTT’nin 4. maddesinin 2. fıkrasında, bir maç için ödenen ulaşım, konaklama, malzeme, sigorta, beslenme ve antrenman giderlerinin karşılanmasının amatör statüyü bozmayacağı da ayrıca hükme bağlanmıştır.

⁶ FIFA RSTP Şerhi (Commentary on the Regulations on the Status and Transfer of Players), m. 2/1(a) <https://digitalhub.fifa.com/m/346c4da8d810f8ea/original/Commentary-on-the-FIFA-Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-Edition-2021.pdf> (15.11.2021); Küçükgüngör (n 4) 40.

⁷ Faruk Baştürk, *İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu* (1. b., Beta Yayınları 2007) 8; Nil Karabağ Bulut, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Ücret* (1. b., On İki Levha Yayıncılık 2021) 8 ff.

⁸ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 05.10.2009, CAS 2009/A/1810 and 1811 SV Wilhelmshaven v. Club Atlético Excursionistas & Club Atlético River Plate, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1810,%201811.pdf> (13.05.2021), par. 12 ff.

⁹ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 12.10.2009, CAS 2009/A/1781 FC Siad Most v. Clube Esportivo Bento Gonçalves, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1781.pdf> (13.05.2021), par. 45.

görev alabilecektir. Transfer ve tescil dönemi kavramı ise RSTP'nin 6. maddesi kapsamında bir sezon içerisinde, ilki bir önceki sezonun bitimini takiben başlayarak 12 haftayı; ikincisi ise sezon ortasında başlayarak dört haftayı geçmeyecek ve ulusal federasyonlar tarafından belirlenecek dönemler olarak tanımlanmıştır.

Buna karşın, bir kulüp ile futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamaları aşan bir ücret karşılığında hizmet sunma yükümlülüğü taahhüt ederek sözleşme imzalayan futbolcu için profesyonellik, TFF nezdinde ilgili kulüp ile tescili ile değil, sözleşmenin kurulması ile kazanılacaktır.¹⁰

2.2. Tanımı

Profesyonel futbolcu sözleşmesi, öğretide geniş anlamda bir futbolcu ile bir kulüp arasında imzalanan, futbolcunun iş görme edimine karşı kulübün de ücret ödeme edimini yüklediği tam iki tarafa borç yükleyen, belirli süreli rızai sözleşmeler olarak tanımlanmıştır.¹¹

Başka bir tanım ise profesyonel futbolcu sözleşmesini; profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılan ve futbolcunun kulüp bünyesinde futbol faaliyetini yerine getirmesinin, kulübün ise bunun karşılığında ücret ödemesinin kararlaştırıldığı anlaşmalar olarak tanımlamaktadır.¹²

Yukarıda verilen tanımların her ikisi ile literatüre girmiş diğer tanımlar da dikkate alınarak, daha kapsayıcı bir tanımlama için profesyonel futbolcu sözleşmesi kanaatimizce; bir kulübe özgülediği futbol faaliyeti ve bu kulübe devrettiği federatif hakları karşılığında kulüpten, futbol faaliyeti nedeniyle katlandığı giderlerden fazla

¹⁰Ramazan Çağlayan, *Spor Hukuku Temel Metinleri* (1. b., Asil Yayın Dağıtım 2007) 55.

¹¹ Alper Çağrı Yılmaz, *FIFA ve CAS Kuralları Çerçevesinde Uluslararası Nitelikli Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Feshi* (1. b., On İki Levha Yayınları 2017) 8; Durmuş Ali Genç, *Spor Hukuk Ders Kitabı* (1. b., Alfa Yayınları 1998) 69; Hasan Petek, 'Spor Hukuku Dersleri' (2007) 2 Kadir Has Üni. Yayın No. 2, 553; Baştürk, (n 7) 10; Karabağ Bulut (n 7) 9.

¹² Suat Sarı, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Tarafların Hak ve Yükümlülükleri* (Filiz Yayınları 2015) 11.

tutarda ücret kazanan futbolcu ile bağılı olduğu kulüp arasında yapılan rızai, belirli süreli ve her iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak tanımlanabilir.

2.3. Asli Unsurları

Yukarıda verilen tanım kapsamında futbolcuların işçi, kulüplerin ise işveren sıfatını haiz olduğu, futbolcunun kulüp bünyesinde futbol faaliyetine katılması ve bunun karşılığında kulüp tarafından futbolcuya ücret ödenmesi için kurulan profesyonel futbolcu sözleşmesinin asli unsurları; iş görme, bağımlılık, süreklilik ve ücret olarak sayılabilir.¹³

2.3.1. İş görme

İşçinin işi kendi ve özenle yapması ile çalışma koşullarına uyması unsurlarından oluşan iş görme edimi, iş ilişkilerinde işçinin asli edimidir.¹⁴

Bu çerçevede ilk olarak, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin ilgili futbolcunun kişisel özellikleri ve sportif kabiliyeti nedeniyle imzalandığının kabulü gerekir. Bu nedenle işçinin taahhüt ettiği şeyi kendisinin yapması gerekmektedir ve işçi, bu borcunu 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 395 kapsamında başkasına devredemeyecektir. Yine aynı sebeple, futbolcunun ölümü ile profesyonel futbolcu sözleşmesi kendiliğinden sona erecek ve kulüp, futbolcunun mirasçılarında sözleşmedeki edimlerin yerine getirilmesini istemeyecektir.¹⁵

Bununla birlikte, profesyonel futbolcu sözleşmeleri söz konusu olduğunda iş görme edimi kavramının diğer iş ilişkilerinden farklı olarak daha geniş kapsamda değerlendirilmesi gerektiği belirtilmelidir.

Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde futbolcuların asli edimi olarak karşımıza çıkan iş görme edimi, ilgili futbolcunun yalnızca kulübün oynayacağı müsabakalarda kulüp adına yarışması değil, buna ek olarak aynı zamanda sürekli olarak kulübün antrenman

¹³ Karabağ Bulut (n 7) 9.

¹⁴ ibid; Nuri Çelik, *İş Hukuku Dersleri* (34.b., Beta Yayınevi 2021) 138 ff.

¹⁵ Yakub Kızılkaya, *Profesyonel Futbolcunun İş İlişkinin Sona Ermesi ve Sonuçları* (Beta Yayınları 2019) 6 ff; Şekip Hardal, 'Spor Sözleşmeleri' (2007) Özel Sayı 3 İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, 96; Şeref Ertaş ve Hasan Petek, *Spor Hukuku* (Yetkin Yayınları 2011) 243; Petek (n 4) 36.

seanslarına ve hazırlık kamplarına katılması ile taktik ve teknik açıdan kendisini geliştirmesi olarak da kabul edilmelidir.¹⁶

Buna karşın, uygulamada çoğu zaman karşılaşılan, futbolcunun kulüp için tanıtıcı reklam, promosyon gibi sportif faaliyete dahil olmayan ticari aktivitelere katılması iş görme edimine dahil edilmemelidir. Bu gibi edimler, çoğu zaman profesyonel futbolcu sözleşmesine dahil edilen imaj haklarına ilişkin hükümler ile futbolculara yüklenmekteyse de, bunların futbolcuların asli edimleri arasında sayılması ve iş görme borcu kapsamında değerlendirilmesi oldukça güçtür.¹⁷

Neticeten, profesyonel futbolcu sözleşmeleri kapsamında futbolcunun iş görme edimi, futbolcuların şahsen kulübün oynayacağı müsabakalarda kulüp adına yarışması ve bu borcunu özenle yerine getirebilmek için kulübün antrenman seanslarına ve hazırlık kamplarına katılması ile taktik ve teknik açıdan kendisini geliştirmesi olarak tanımlanabilecektir.

2.3.2. Bağımlılık

Bağımlılık unsuru, doktrin ve yargı kararlarında hizmet sözleşmesinin diğer iş görme sözleşmelerinden ayırt edilmesinde oldukça önemli bir ölçüt olarak kabul edilir. Zira hizmet sözleşmesinden bahsedebilmek için işçinin iş gücünü işverenin emrine tahsis etmesi, diğer bir ifadeyle işverenin emir ve talimatları ile bağlı olması gerekir.¹⁸

Futbolcu, yukarıda tanımlanan iş görme edimini yerine getirirken bu kapsamda kulübün antrenman seansları ve hazırlık kamplarına katılmak ile kulübün oynayacağı müsabakalarda yarışmak görevlerini kulübün talimatları doğrultusunda ve kulübe bağlı olarak yerine getirmekle mükelleftir.

¹⁶ Baştürk (n 7) 13; Karabağ Bulut (n 7) 12-13.

¹⁷ Agreement Regarding the Minimum Requirements for the Standart Player Contracts in the Professional Football Sector in the European Union and in the Rest of the UEFA Territory, m.7/2(e) altında Kulübün ticari faaliyetlerine katılmak futbolcuların yükümlülükleri arasında sayılmıştır. Bununla birlikte, ilgili düzenlemede futbolcuların yalnızca asli edimlerinin değil; kumar oynamama, kulübe uygun yerde ikamet etme, kulüp tarafından kendisine verilen ekipmanı kullanılabilir halde tutmak ve sözleşmenin sona ermesi ile birlikte bunları kulübe iade etmek gibi tali edimlerinin de düzenlendiği görülmektedir.

¹⁸ Cevdet Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler* (14.b, Beta Yayınları 2016) 478.

Futbolcuların kulüplere olan bu bağımlılığının en bariz ispatlarından biri, çalışmanın devamında incelenecek konulardan biri olan, kulüplerin futbolculara disiplin cezası verebilmesidir.¹⁹

Yukarıda da bahsedilen ve futbolcuların kulüp ile arasındaki iş ilişkisi sebebiyle kulüplerin talimatları çerçevesinde ve kulübün menfaatine kullandığı imaj hakları da, özellikle futbolcuların antrenmanlarda ve müsabakalarda kulübün belirlediği kıyafetleri giyme zorunluluğu göz önünde bulundurulduğunda, futbolcuların kulüplere olan bağımlılığının bir neticesi olarak değerlendirilebilecektir.²⁰

2.3.3. Süreklilik

RSTP Art. 18 par. 2 ve PFSTT m. 19 par. 2 uyarınca 18 yaşından küçük futbolcular için en fazla üç, bu yaştan büyük futbolcular için ise en fazla beş yıl için, yine RSTP Art. 18 par. 2 uyarınca ilgili sezon sonuna kadar veya PFSTT m. 19 par. 3 uyarınca bitiş tarihi 31 Mayıs olarak belirlenerek imzalanabilen profesyonel futbolcu sözleşmeleri, yukarıda da bahsedildiği üzere belirli süreli sözleşmelerdir.

Öğretide de yer verildiği üzere sürekli sözleşme ilişkileri, sözleşmenin asli edimlerinden en azından birinin sürekli olduğu ve bu edimin borçlusu olan tarafın bütün zamanını ifaya ayırarak kesintisiz bir süreç içinde bu edimi her an gerçekleştirdiği sözleşme ilişkileridir.²¹

Futbolcuların iş görme ediminin kapsamı da sözleşme süresi boyunca belirli anlarla sınırlı olmayıp, futbolcular sözleşme süresince sürekli edim yükümlülüğü altındadır. Başka bir deyişle futbolcular, sözleşme süresi boyunca kulübün kendi amacına ve menfaatine göre belirleyeceği sürelerde ve fakat kesintisiz olarak, yine kulübün talimatları doğrultusunda hizmetlerini kulübe sunmak ve emeğini futbol faaliyetine özgülemekle mükelleftir.²²

¹⁹ Baştürk (n 7) 14.

²⁰ Karabağ Bulut (n 7) 21; Petek (n 4) 201; Baştürk (n 7) 13; Faruk Baştürk, *Uluslararası Spor Federasyonlarında İş Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü: FIFA ve FIBA Örneği* (1.b, Turhan 2017) 147.

²¹ Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme* (2.b, Seçkin Yayınları 2007) 162.

²² Hardal (n 15) 110; Petek (n 4) 36-40; Karabağ Bulut (n 7) 20.

2.3.4. Ücret

Bu bölüm altında tartışılacak husus, daha önce izah edilmeye çalışıldığı üzere profesyonel futbolcu sözleşmelerinde, futbolcunun kulübün adına ve menfaatine futbol faaliyetlerine katılması karşılığında, kulüplerin de ücret ödeme borcu altına gireceğidir.²³

Anayasanın 55. maddesinde “emeğin karşılığı”, 4857 sayılı İş Kanununun 32. maddesinde ise “bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutar” olarak tanımlanan ücret, PFSTT m. 2 altında “profesyonel futbolcunun sözleşmedeki edimleri karşılığı hak kazandığı para ve para ile ölçülebilir diğer değerler” olarak tanımlanmış ve m. 21 kapsamında ücretin sözleşmede belirlenmesinin zorunlu olduğu ve bu ücretin asgari ücretin altında olamayacağı düzenlenmiştir.

Yine PFSTT uyarınca “örneği TFF tarafından hazırlanan tip profesyonel futbolcu sözleşmesi” formunda tanzim ve imza edilmesi gereken ve taslak²⁴ kapsamında “net aylık ücret” ve “kulüp tarafından futbolcuya taahhüt edilen diğer ücretler” olarak iki başlık altında ücretleri düzenleyen profesyonel futbolcu sözleşmesinde; imza bedeli, peşinat ve aylık ücret gibi ödenmesi herhangi bir koşula bağlı olmayan ücretler öngörülebildiği gibi, futbolcunun görev aldığı maçlar için belirli esaslar çerçevesinde ödenecek maç başı ücretleri ve belirli sayıda müsabakada galibiyet, bir üst lige çıkma veya uluslararası turnuvalara katılma gibi önceden belirlenmiş sportif başarıların gerçekleşmesi halinde ödenecek primler gibi şarta bağlı ücretler belirlenebilmektedir.

2.4. Hukuki Niteliği

Öğretideki baskın görüşe göre profesyonel futbolcu sözleşmeleri hizmet sözleşmeleridir.²⁵

²³ Karabağ Bulut (n 7) 20.

²⁴ TFF tarafından düzenlenen profesyonel futbolcu sözleşmesi taslağı için bkz: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=128> (20.11.2021).

²⁵ Baştürk (n 7) 15; Küçükgüngör (n 4) 46 ff; Petek (n 4) 46.

Yargıtay da geçmişten günümüze kadar devamlı olarak futbolcular ile kulüpler arasında imzalanan sözleşmeleri hizmet sözleşmeleri olarak nitelendirmiş²⁶ ve taraflar arasındaki ilişkinin iş ilişkisi olduğunun altını çizmiştir.²⁷

TBK'nın ilgili 393. maddesi kapsamında hizmet sözleşmeleri “*işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği*” sözleşmeler olarak tanımlanmıştır.

Kanun tanımı ile yukarıda yer verilen açıklamalar ve Yargıtay'ın “*Sporcular, kulüplerinin (işverenlerinin) gösterdiği yerlerde tespit edilmiş çalışma saatlerine tâbi olarak ve işverenin emir ve gözetimi altında antrenman ve müsabakalar yaptıkları ve karşılığında önceden kararlaştırılmış bir ücret aldıklarına göre, kulüpleri ile bağları iş sözleşmesine dayanmaktadır.*”²⁸ belirlemesi ile teyit edilen bağımlılık çerçevesinde taraflardan birinin diğerine bağımlı olarak iş görme edimini, diğer tarafın ise bu iş görme karşılığında ücret ödeme edimini üstlendiği profesyonel futbolcu sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 393. maddesi ve 4857 sayılı İşK m. 8²⁹ altında yapılan tanımlamalar kapsamında hizmet sözleşmesi niteliğindedir.³⁰

Ancak yine İşK m. 4 altında belirlendiği üzere bu kanun hükümleri sporcular hakkında uygulanmamaktadır. Bu istisna hükmü doktrinde farklı görüşlere yol açmıştır. Bir görüşe göre sporcuların İşK kapsamı dışında bırakılması nedeniyle işçi sayılamayacakları³¹ ileri sürülürken bir diğer görüşe göre ise sporcular ile kulüpleri arasında imzalanan sözleşmelerin hizmet sözleşmesi olduğu, ancak İşK kapsamı dışında bırakılmaları

²⁶ Bu hususta T.C. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi; 24.01.1974 tarih, 1974/199 E., 1974/1274 K. sayılı kararı ile 18.09.2019 tarih, 2016/12557 E., 2019/8481 K. sayılı kararlarında ve bu tarih aralığında diğer bir çok kararda benzer şekilde futbolcu ile kulüp arasındaki ilişkinin genel hizmet sözleşmesinden kaynaklandığını belirtmiştir.

²⁷ T.C. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 18.03.2010, 2010/400 E., 2010/7264 K. ve 22.11.2018, 2015/24584 E. 2018/21216 K. sayılı kararları.

²⁸ T.C. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, 17.09.2015, 2015/25226 E., 2015/15746 K sayılı kararı.

²⁹ “*İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir. İş sözleşmesi, Kanunda aksi belirtilmedikçe, özel bir şekle tâbi değildir.*”

³⁰ Benzer görüşler için bkz: Erkan Küçükgüngör, ‘Profesyonel Futbolcu Kulüp İlişkisi’ (2007) Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi Yay., 548; Çağrı Cem, *Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi*, (On İki Levha Yayınları 2012) 29; Karabağ Bulut (n 7) 24 ff; Recep Gülşen, *Spor Hukuku* (1.b, Adalet Yayınları 2012) 62; Baştürk (n 7) 15; Petek (n 4) 46; Hardal (n 15) 95.

³¹ Murat Keçeciler, ‘Uluslararası Spor Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü’, (Danışman: Prof. Dr. Cemal Şanlı), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, 49.

nedeniyle bu ilişkilere TBK'nın ilgili hizmet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağını ileri sürülmüştür.³²

TBK'da profesyonel sporcularla ilgili özel düzenlemeye yer verilmediğinden futbolculara hizmet sözleşmesine ilişkin genel hükümlerin uygulanması gerekecektir. Ne var ki, bu hükümlerin futbolcuların özel çalışma koşullarına tam olarak uygun düşmediğinin de kabulü gerekir.³³ Bu eksikliğin önüne geçilmesi adına 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna³⁴ dayanılarak çıkarılan TFF talimatları ile profesyonel futbolcuların kulüpler ile arasındaki iş ilişkisini düzenleyen hizmet sözleşmelerini TBK genel hükümlerden daha detaylı şekilde düzenleyen hükümler getirilmiştir.

2.5. Şekli

TBK ve İBK uyarınca sözleşmelerin geçerliliği aksi kanunda öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı olmayıp, böyle bir düzenlemenin varlığı halinde ise bu şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hükümsüz kalacaktır.³⁵ Yine TBK ve İBK uyarınca hizmet sözleşmeleri de, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça, herhangi bir şekil şartına bağlı değildir.³⁶

İlgili mevzuat kapsamında profesyonel futbolcu sözleşmelerinin yazılı olarak yapılmasının zorunlu olduğuna ilişkin bir hüküm bulunmamasına karşın PFSTT m. 3 ve RSTP Art. 2 kapsamında profesyonel futbolcular bir kulüp ile yazılı sözleşmesi bulunan futbolcular olarak tanımlanmış; PFSTT m. 2'de sözleşme "*örneği TFF tarafından hazırlanan tip profesyonel futbolcu sözleşmesini veya geçici transfer sözleşmesi*" olarak ifade edilmiş ve m. 19 uyarınca bu sözleşmenin tescil için TFF'ye sunulmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.³⁷

³² Petek, (n 4) 21; Çağlayan (n 10) 81, 82, 145; Karabağ Bulut, (n 7) 27.

³³ Nuri Çelik, Nurşen Canikoğlu ve Talat Canbolat, *İş Hukuku Dersleri* (30.b, Beta Yayınları 2017) 141.

³⁴ RG 3 Mayıs 2009, 27230.

³⁵ TBK m. 12; İBK m. 11.

³⁶ TBK m. 394; İBK m. 320.

³⁷ Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (7.b., Filiz Yayınları 2017) 503 ff; Karabağ Bulut (n 7) 31.

Bu durum doktrinde farklı görüşlere yol açmıştır. Bir görüşe göre yazılı olma koşulu geçerlilik şartı iken³⁸ diğer bir görüşe göre ispat şartı olarak değerlendirilmiştir.³⁹

FIFA'nın konu hakkındaki kararlarında da farklı görüşler benimsenmiştir. Bir kararda ilgili RSTP hükümleri uyarınca sözleşmelerin, tarafların imzasını taşıması ve yazılı şekilde yapılması gerektiğine ve bu şartları sağlamayan sözleşmenin geçersizliğine hükmedilmiş⁴⁰ olmasına karşın, başka bir kararda ise futbolcunun kulüp ile antrenmanlara başlaması nedeniyle sözleşme ilişkisinin fiili olarak kurulduğu kabul edilerek bu futbolcu ile yazılı sözleşme imzalamayan kulüp aleyhine tazminata hükmedilmiştir.⁴¹

TFF Kurulları da önceleri yazılı şekilde yapılmayan sözleşmelerin geçerlilik şartına uymadığından bahisle geçersiz olduğuna hükmetmişken daha sonra sözleşme serbestisi kuralının esas olduğunu ve talimat hükümlerinin bunu değiştirmeye elverişli olmadığını altını çizerek profesyonel futbolcu sözleşmelerinin kural olarak şekil şartına bağlı olmadığını görüşünü benimsemiştir.⁴²

Şeklin bir unsuru olmamasına karşın bu bağlamda değinilmesi gereken başka bir husus ise sözleşmelerin tescili şartının ne şekilde değerlendirildiğidir. Uygulamada kulüpler ile futbolcuların sıklıkla TFF nezdinde tescilli tip sözleşmelerine ek olarak, bu sözleşmenin koşullarını tadil eden başka sözleşmeler de imzaladıkları sıkça görülmektedir.

Eski tarihli kararlarında TFF nezdinde tescil edilmeyen sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklara bakmakla görevli olmadığına hükmeden TFF Kurulları, daha sonra bu yaklaşımını değiştirmiş ve taraflarca görev ve yetkisinin kabul edildiği hallerde⁴³ bu sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkları da görmüştür.

³⁸ Baştürk (n 20) 42.

³⁹ Ertaş ve Petek (n 15) 335 ff; Sarı (n 12) 102.

⁴⁰ Frans de Weger, *The Jurisprudence Of The FIFA Dispute Resolution Chamber* (2nd edn., TMC Asser Press 2016) 146.

⁴¹ Sarı (n 12) 104 ff.

⁴² ibid. 102.

⁴³ TFF Ana Statüsünün Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun görev ve yetkilerine ilişkin, 01.06.2019 tarihli Genel Kurul Kararı ile değişik 56. maddesi uyarınca UÇK ancak taraflarca yetkisinin kabul edilmesi halinde futbolcular ile kulüpler arasındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafları inceleyecek ve karara bağlayacaktır. 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un TFF'nin görevleri başlığı altında bulunan 3. maddesi 2. fıkrasında *TFF'nin teşkilat, görev ve yetkileri, teşkilatın çalışma usul ve esasları, oluşturulacak diğer kurul ve birimler, merkez, yurt içi ve yurt dışı teşkilat birimlerinin görevleri ile bu Kanunun uygulanmasına dair diğer hususlar; TFF'nin üyesi bulunduğu FIFA*

Yakın tarihli birçok kararda profesyonel futbolcu sözleşmesinin tescilinin kurucu işlem değil, tamamlayıcı işlem niteliğinde olduğu ve esaslı unsurları barındıran sözleşmelerin imza ile kurulup hüküm doğurmaya başladığına hükmedildiği görülmektedir.⁴⁴

TFF Kurullarının son zamanlarda, uyuşmazlığın esasına etki edecek olması halinde ilgili taraflar ve dava dışı kulüplere müzekkere yazarak futbolcular ile TFF nezdinde tescil edilenden başka sözleşme imzalanıp imzalanmadığı ve sözleşmede kararlaştırılanlar haricinde ödeme yapılıp yapılmadığı hakkında bilgi talep ettiği göz önünde bulundurulduğunda bu görüşün yerleşik hale geldiği söylenebilir.

Yazılı bir sözleşmenin ilgili ülke federasyonu nezdinde tescili futbolcunun kulübü ile onun adına futbol müsabakalarına katılmasının önkoşulu olduğundan, sözleşmenin şekil şartı ve tescili noksanlığı konulu uyuşmazlıklara sıkça rastlanmamaktadır. Buna karşın, bu konuda verilmiş TFF ve FIFA kurulları kararları ile ilgili TBK ve İBK hükümleri kapsamında yazılı olmayan sözleşmelerin hükümsüzlüğüne karar verilmediği dikkate alındığında, bu kuruluşların talimatlarında profesyonel futbolcu sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılması gerektiğine yapılan atfa rağmen profesyonel futbolcu sözleşmelerinin

ve UEFA kurallarına uygun olarak, Genel Kurulun yapacağı ve Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girecek TFF Statüsü ile Yönetim Kurulunun yapacağı ve aksi kararlaştırılmadığı sürece TFF’nin resmi internet sitesinde yayımlandığı gün yürürlüğe girecek talimatlarla belirlenir. ifadesi yer almaktadır. Aynı kanunun “İlk Derece Hukuk Kurulları” başlığı altındaki 5. maddesi 2. fıkrasında “ilk derece hukuk kurulları kulüp lisansı ile ilgili kararlar almaya veya bu Kanun, TFF Statüsü, TFF’nin diğer talimat ve düzenlemeleri ile diğer yetkili TFF kurul ve organları tarafından alınacak kararlara ilişkin olarak çıkacak ihtilaflarda karar vermeye münhasıran yetkilidir.” şeklindeki hükmü, 02.03.2018 tarihli ve 30348 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 18.01.2018 tarihli ve 2017/136 E. 2018/7 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu iptal kararı öncesinde kulüpler ile futbolcular arasındaki hizmet ilişkisine dair uyuşmazlıkların çözümünde TFF’nin ilk derece hukuk kurullarından Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim Kurulu münhasıran yetkiliyken, Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa’nın 59. maddesinin incelenmesi sonucunda verilen iptal kararı sonrasında TFF tarafından Statü’de yer alan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı 2019 Mart ayında yenilenmiş olup, TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı’na getirilen geçici 1. madde uyarınca 02.03.2019 tarihinden sonra imzalanan sözleşmelerde UÇK’nın yetkisi tarafların kabulüne bağlıdır.

⁴⁴ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 25.05.2018, 2018/59 E. 2018/158 K., kişisel arşiv. Bu kararda yer verilen gerekçe takip eden şekildedir: *TBK hükümleri ve hukuk uygulaması uyarınca sözleşmelerin TFF’ye tescil edilmesi sözleşmeler açısından “kurucu işlem” olmayıp; TFF tarafından uygulanabilmesi ve lisans çıkarılabilmesi amacıyla “tamamlayıcı işlem”dir. Bu halyle dava konusu edilen sözleşmenin davalı kulüp ve davacı futbolcu arasında sözleşmenin imzalanması ile sözleşme kurulmuş olduğu ve hüküm doğurduğu; sözleşmenin TFF’ye tescil edilip edilmemesinin sözleşmenin taraflar arasındaki işleyişi açısından herhangi bir önem arz etmediği tartışmasızdır. Yukarıdaki incelemeler uyarınca taraflar arasında imzalanan, süre, ücret, cayma hakkı gibi esaslı unsurları içerir sözleşmenin kurucu unsurları açısından sözleşmesel yürürlüğe dair herhangi bir eksikliğin bulunmadığı ve tamamlayıcı işlem olan tescil yükümlülüğünün ise sözleşmenin TBK uyarınca geçerli olduğu ve tarafları bağlayıcı nitelikte olduğuna dair yaptırım etkilemediği açıktır.*

yazılı olma koşulunun geçerlilik şartı olmadığı, bu sözleşmelerin bir şekil şartına bağlı olmadığı ve bunun ancak ispat şartı olarak değerlendirilebileceği kanaatine ulaşılmaktadır.

2.6. Süresi

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri, yukarıda izah edilmeye çalışıldığı üzere, hizmet sözleşmesi niteliğini haizdir. TBK'nın profesyonel futbolcu sözleşmelerine uygulanacak ilgili hükümleri kapsamında hizmet sözleşmeleri; belirli ve belirsiz süreli hizmet sözleşmeleri olmak üzere ikili bir tasnife tabi tutulmaktadır.⁴⁵

TBK kapsamında belirli süreli hizmet sözleşmelerinin tanımı yapılmamasına karşın bu sözleşmeler, İŞK m. 11 kapsamında tarafların *“belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak”* kurduğu sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır.

TFF ve FIFA talimatları kapsamında diğer hizmet sözleşmelerinden farklı hukuki rejimlere tabi olan profesyonel futbolcu sözleşmeleri; en az imza tarihinden ilgili sezon sonuna kadar geçerli olacak⁴⁶ ve futbolcu 18 yaşından küçük ise üç, 18 yaşından büyük ise beş yıldan uzun olmayacak⁴⁷ şekilde kurulabilmektedir.

Burada PFSTT m. 19 gereği 31 Mayıs bitiş tarihli olacak şekilde imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmelerini, aynı talimat hükmü uyarınca kulübün oynayacağı resmi müsabakaların 31 Mayıs'tan sonra devam etmesi halinde sözleşme süresinin kendiliğinden müsabakaların biteceği tarihe kadar uzayacağı, ancak RSTP'de benzer bir hükmün bulunmaması nedeniyle taraflar arasındaki ilişkiye FIFA kurallarının

⁴⁵ Baştürk (n 20) 151; TBK m. 393/2, 430, 431, 432.

⁴⁶ RSTP Art. 18 par. 2. PFSTT m. 19 par. 3'te ise farklı bir ifade ile sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak belirlenmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

⁴⁷ RSTP Art. 18 par. 2 ve PFSTT m. 19 par. 2. Benzer hükümler mülga RSTP 2001 (Art. 4 par. 2 ve Art. 35, bkz: <https://digitalhub.fifa.com/m/32c1970589af6f92/original/maqzja40s2b90xdxik0k-pdf.pdf> (13.11.2021)) ile 2005 (Art. 18 par. 2, bkz: <https://digitalhub.fifa.com/m/32c1970589af6f92/original/maqzja40s2b90xdxik0k-pdf.pdf> (13.11.2021)) talimatlarında da mevcuttur. Bu konuda benzer bir değerlendirme için bkz: Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 10.10.2006, CAS 2005/A/973 Panathinaikos Football Club v. Sotirios Kyrgiakos., <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/973.pdf> (13.11.2021), par. 19.

uygulandığı hallerde, taraflar arasında imzalanan sözleşmede bunu sağlayan bir hüküm de yoksa, sürenin benzer şekilde uzamayabileceği belirtilmelidir.⁴⁸

Buna karşın bir sözleşmenin tarafları, PFSTT m. 20 par. 2 uyarınca TFF tarafından ilan edilen transfer ve tescil dönemleri ile bağlı olmaksızın, sözleşmenin uzatılması için yeni bir sözleşme imzalama hakkını haizdir. Ancak aynı talimat maddesinin 3. paragrafı kapsamında yürürlükte olan mevcut sözleşme ilgili sezon sonunda sona ermiyorsa⁴⁹ bu sözleşmenin, uzatma için imzalanan sözleşmenin imza tarihindeki kalan süresi ile yeni sözleşmenin süresinin toplamda beş yılı aşmaması gerekmektedir. Aksi takdirde ilgili sözleşmenin beş yılı aşan kısmı TFF tarafından tescil edilmeyecektir.

Yukarıda verilenler çerçevesinde belirli süreli hizmet sözleşmesi niteliğinde olan profesyonel futbolcu sözleşmeleri yenilendikleri hallerde dahi belirsiz süreli hizmet sözleşmesine dönüşmeyecektir. Bu durum, ilgili talimat hükümleri kapsamında ilgili sezon sonuna veya 31 Mayıs tarihine kadar imzalanabilmelerinin, TBK m. 430 par. 2⁵⁰ kapsamında esaslı sebeplerden sayılmasından kaynaklanmaktadır.

Çalışmamızın kapsamı dışında kalmasına karşın, İşK hükümlerinden istisna tutulmayan ve TFF Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı m. 11 par. 2 uyarınca profesyonel futbolcu sözleşmeleriyle aynı şekilde 31 Mayıs tarihine kadar imzalanabilen teknik adam sözleşmelerinin uzatılmaları halinde, futbolcu sözleşmelerinden farklı olarak üç ve beş yıl gibi belirli en uzun süre sınırlarına tabi olmadıklarından, belirsiz süreli sözleşmelerin tabi olduğu neticelere tabi tutulabileceği belirtilmelidir.

⁴⁸ Baştürk (n 20) 152.

⁴⁹ Taraflar arasında yürürlükte olan mevcut sözleşme, uzatma için imzalanan sözleşmenin imza tarihinin içinde bulunduğu sezon sonunda sona eriyorsa, başka bir deyişle yürürlükte olan sözleşmenin yürürlük süresi son sezonuna ulaşırsa, uzatma için imzalanan sözleşme beş yıl için imzalanabilir. Bu talimat hükmünde sözleşmenin tarafı olan futbolcunun yaşı dikkate alınarak ikili bir ayrıma gidilmemesine karşın PFSTT m. 19 par. 2 dikkate alındığında, futbolcunun imza tarihlerinde 18 yaşından küçük olması halinde bu sürelerin beş değil, üç yıl olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmelidir.

⁵⁰ “Belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Ancak, esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir.”

Yargıtay tarafından bu sözleşmelerin belirli süreli yapılması için İşK m. 11’de belirtildiği şekilde objektif şart bulunduğu⁵¹ ve bu nedenle üst üste yapılmaları halinde dahi bu sözleşmelerin belirli süreli hizmet sözleşmesi niteliğini kaybetmeyeceğine⁵² hükmedilmesine rağmen sonraki tarihli kararlarda objektif neden bulunmadığından bu sözleşmelerin baştan itibaren belirsiz süreli olarak kabul edilmesi gerektiğinin⁵³ ve bu nedenle bakiye süre ücreti talebinin reddedilmesi gerektiğine⁵⁴ hükmedilmiştir.

Bu durum bir belirsizlik yaratmış olup, Eylül 2020 tarihli ve “*Yargıtay 9. Hukuk Dairesi İçtihat Farklılıklarının Görüşülmesi*” başlıklı içtihadı birleştirme kararı ile neticeten teknik sorumlu ve antrenörlerle yapılan sözleşmelerin belirli süreli olarak değerlendirilebileceğine, ancak her halükarda bu sözleşmelerin feshi halinde bakiye süre ücreti tutarı kadar tazminat talebi karşısında işverence bu sözleşmenin belirsiz süreli sözleşme olduğunun savunulmasının hakkın kötüye kullanılması olduğu ve bu nedenle dinlenemeyeceğinden bahisle işçi yararına talepler bakımından sözleşmenin belirli süreli olduğunun kabul edileceğine hükmedilmiş ve bu ikilik sebebiyle bu sözleşmelerin feshinin neticeleri hakkındaki belirsizlik ortadan kaldırılmıştır.

⁵¹ Yargıtay 9. HD. 04.06.2018, 2017/26411 E, 2018/12490 K.; Şahin Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları* (8.b., Yetkin Yayınları 2021) 323.

⁵² Yargıtay 22. HD. 20.12.2018, 2017/18954 E, 2018/27906 K.; Çil (n 51) 105.

⁵³ Yargıtay 9. HD. 29.06.2020, 2017/16506 E, 2020/6610 K.; Çil (n 51).

⁵⁴ Yargıtay 9. HD. 13.11.2019, 2017/13828 E., 2019/19887 K.; kişisel arşiv.

3. PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

3.1. Genel Olarak

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri; sözleşme süresinin sona ermesi, futbolcunun ölümü, kulübün tüzel kişiliğini kaybetmesi veya iflası ve bozucu şartın gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona erebilir veya karşılıklı sona erdirme ile tarafların ortak iradeleri kapsamında sona erdirilebilir.

Fesih ise borç ilişkisini muhatabına ulaşmakla geleceğe yönelik olarak sona erdiren bir bozucu yenilik doğuran hakkın kullanılmasından ibaret olan tek taraflı bir işlemdir.⁵⁵

Bu bölüm altında sözleşmenin, yukarıda belirtilen kendiliğinden sona erme halleri ve tarafların ortak mutabakatı ile sonlandırıldığı haller dışında, yalnızca taraflarca tek taraflı olarak feshedilmesi için haklı neden teşkil edecek haller incelenecek olup, fesih opsiyonu hakkının kullanılması ile sona ermesi 4.2.2., bozucu şartın gerçekleşmesi ile sona erme hali ise 4.3.2. başlığı altında incelenecektir.

RSTP Art. 13 altında ancak sürelerinin tamamlanması veya tarafların karşılıklı anlaşması ile sona erdirilebileceği düzenlenen profesyonel futbolcu sözleşmeleri, yine RSTP Art. 14 kapsamında taraflardan herhangi biri tarafından, haklı sebebin varlığı halinde veya karşı tarafın sözleşmenin feshi ya da şartlarının değiştirilmesi için istismar edici davranışlarının varlığı halinde feshedilebilmektedir.

⁵⁵ Fikret Eren, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14.b, Yetkin Yayınları 2012) 1259; M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (11.b, Seçkin Yayınları 2013) 449; M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk* (27.b, Oniki Levha Yayınları 2021) 126 ff; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler* (14.b, Beta Yayınları 2021) 33 ff; Bilgehan Çetiner, Andreas Furrer, ve Markus Müller-Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (1.b, Beta Yayınları 2021) 29 ff; Vedat Buz, *Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme* (1.b, Yetkin Yayınları 1998) 81; Serozan (n 21) 121; Sabahattin Yürekli, *Türk Borçlar Kanununa Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi* (Seçkin Yayınları 2016) 85; Nil Karabağ Bulut, 'TFF ile Profesyonel Futbolcu Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği' (2021) İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C. III, S.1, 41; Başak Baysal ve Deniz Ugan Çatalkaya, 'Profesyonel Futbolcu Hizmet Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi' (2020) İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C.2, S.2, 3.

RSTP uyarınca profesyonel futbolcu sözleşmeleri; genel hüküm olan m. 14'e ek olarak, m. 14bis kapsamında futbolcular tarafından ücretlerinin ödenmemesi sebebiyle veya m. 15 kapsamında sportif haklı nedenle feshedilebilmektedir.

PFSTT kapsamında ise kulüplerin sözleşmeyi fesih hakkı m. 27, futbolcuların sözleşmeyi fesih hakkı ise m. 28 altında düzenlenmiştir.

Şüphesiz ki bu maddeler kapsamında sayılan fesih sebepleri futbol özelinde, PFSTT ve RSTP hükümleri kapsamında profesyonel futbolcu sözleşmesinin feshi için haklı sebep olarak sayılan haller olup, profesyonel futbolcu sözleşmeleri bu haller dışında kalmasına karşın feshi gerektirecek sebeplerle de genel hükümlere göre feshedilebilir.

TBK m. 435 ve İBK Art. 337 kapsamında hizmet sözleşmesinin taraflarından her biri, haklı sebeplerin varlığı halinde sözleşmeyi derhal fesih hakkına sahiptir. Kanun hükümlerine göre derhal feshi haklı kılacak ihlaller, sözleşmeyi fesheden taraftan dürüstlük kurallarına göre hizmet ilişkisini sürdürmesinin beklenememesine yol açmalıdır. Bu haller, kanun hükmü tanımı gereği, her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmeli⁵⁶ ve özellikle mehil verilmeksizin yapılan bir feshin gerekliliğini meşru kılacak ölçüde ağır olmalıdır.

Bu çerçevede FIFA ve CAS'ın konuya bakışı da izah edilmelidir. Birçok kararda altı çizildiği üzere, futbolda güçlendirilmiş hali uygulanmaya çalışılan ahde vefa ilkesi ve sporun özgüllüğünün de etkisiyle, sözleşmelerin feshi ancak son çare (*ultima ratio*) olarak başvurulacak bir kurum olduğundan, bir ihtarla ihlalin giderilmesinin talep edilmesi kural olup⁵⁷ ancak çok kısıtlı bazı sebeplerin varlığı halinde sözleşmenin mehil verilmeksizin feshinin haklılığı kabul edilmektedir.⁵⁸ Bu nedenlerin, makul bir kişinin, sözleşmeyle

⁵⁶ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 14.08.2019, CAS 2018/A/6005 Al-Ittihad Alexandria Union Club v. Luis Carlos Almada Soares, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/6005.pdf> (07.12.2021).

⁵⁷ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 07.06.2018, CAS 2017/A/5402 Club Al-Taawoun v. Darije Kalezic, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5402.pdf> (07.12.2021).

⁵⁸ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 20.12.2017, CAS 2017/A/5182 Akhisar Belediye Gençlik ve Spor Kulübü Derneği v. Ivan Sesar, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5182.pdf>, (07.12.2021).

bağlı kalması ve diğer tarafı ile çalışmasını imkansız kılacak kadar güvenini sarsmış olması gerekmektedir.⁵⁹

Bununla birlikte, CAS'ın görüş ve içtihadına göre tarafların anlaşmaları kapsamında sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil edecek hallerin ve fesih prosedürünün belirlenebileceğini de belirtmek gerekir⁶⁰. CAS, bu konu hakkında verilen üç kararda tarafların futbolcunun ücretlerinin 45 gün⁶¹, iki ay⁶² ve üç ay⁶³ boyunca ödenmemesi halinde sözleşmenin futbolcu tarafından mehil verilmeksizin, haklı nedenle feshedilebileceğine ilişkin hükümleri geçerli görmüştür.⁶⁴ CAS bu kriteri değerlendirirken sözleşme hükmünün tarafların serbest iradeleri ile kararlaştırıldığından sonra bu hükmün taraflardan biri için sözleşmenin kalanında öngörülenlere ek olarak bir yükümlülük doğurup doğurmadığını ve bu hükmün taraflardan birinin aşırı bağlılığına neden olup olmadığını değerlendirmiştir.

Bu bölümün devamında profesyonel futbolcu sözleşmelerinin futbolcular tarafından feshinde haklı neden olarak kabul edilen hallerden; ücretlerin ödenmemesi, kulübün diğer edimlerinin yerine getirmemesi, sportif haklı neden ve bunlara ek olarak FIFA ve CAS tarafından futbolcuların kişilik hakkının ihlali olarak kabul gören kolektif futboldan ayırma hali ile sözleşmelerin kulüpler tarafından feshi için PFSTT kapsamında öngörülen haller ile FIFA kurulları ve CAS tarafından haklı neden olarak kabul edilen haller incelenecektir.

⁵⁹ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 14.08.2019, CAS 2018/A/6005 (n 56).

⁶⁰ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 24.04.2007, CAS 2006/A/1180 Galatasaray SK v. Frank Ribéry & Olympique de Marseille, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1180.pdf> (08.12.2021). Bu kararda futbolcunun alacaklarının tahsili için DRC'ye ancak ödeme tarihinden itibaren 90 gün geçtikten sonra başvurabileceğine ilişkin hükmün geçerliliği tartışılmış, bu hüküm geçerli kabul edilse dahi futbolcunun sözleşmesini haklı nedenle feshettiğine karar verilmiştir. Doğrudan hükmün geçerli veya geçersiz olduğuna ilişkin bir karar tesis edilmemiş olmasına karşın karar metninden anlaşılan, bu hükmün geçerli görülemeyeceğidir.

⁶¹ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 09.05.2011, CAS 2010/A/2202 Konyaspor Club Association v. J., <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2202.pdf> (09.12.2021).

⁶² Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 23.12.2015, CAS 2015/A/4042 Gabriel Fernando Atz v. PFC Chernomorets Burgas, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4042.pdf> (08.12.2021).

⁶³ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 23.11.2017, CAS 2017/A/5056 Ittihad FC v. James Troisi & FIFA CAS 2017/A/5069 James Troisi v. Ittihad FC, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5056.%205069.pdf> (10.12.2021).

⁶⁴ 3.2.1. başlığı altında incelenen, RSTP Art. 14bis ile hükmün yürürlük tarihinden sonra imzalanan sözleşmelerde bunun gibi hükümlerin öngörülmesinin yasaklandığının altı çizilmelidir.

3.2. Futbolcu Tarafından Feshi

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin kurulması ile kulüp ile iş ilişkisi başlayan ve kulübüne bağlı şekilde iş görme edimini yerine getiren futbolcular belirli şartların sağlanması halinde, bu edimlerinin asli karşılığı olan ücret ödeme ediminin kulüp tarafından yerine getirilmemesi, ücret dışında kalan edimlerin ifasında temerrüt hali ve bir sezonda oynanan resmi müsabakaların bir kısmında kendilerine görev verilmemesi halinde sözleşmelerini tek taraflı olarak feshetme hakkına sahiptir.⁶⁵

Futbolcuların sözleşmeyi feshi için haklı neden olarak görülen haller bunlarla sınırlı olmayıp, feshin haklılığına her somut olayda, olayın özellikleri dikkate alınarak karar verilmektedir. Bu kapsamda İsviçre Federal Mahkemesinin konu hakkındaki kararlarında kişilik hakkının ihlali ve ekonomik faaliyetin kısıtlanması olarak görülen kolektif futboldan ayırma halinin de bir fesih nedeni olarak görüldüğü belirtilmelidir. Son zamanlarda özellikle ülkemizde ve kadro kısıtlaması uygulanan diğer ülkelerde sıklıkla karşılaşılan bir fesih nedeni olduğundan, PFSTT ve RSTP hükümleri ile olanak verilenlere ek olarak, bu hal de bu bölüm altında incelenecektir.⁶⁶

3.2.1. Ücretlerin ödenmemesi sebebiyle fesih

PFSTT'nin "*Futbolcunun Fesih Hakkı*" başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrası⁶⁷ kulüplerin futbolcuların ücretlerini ödemede temerrüde düştüğü hallerde futbolculara tanınan fesih hakkını düzenlemektedir.

İlgili madde kapsamında, TFF nezdinde futbolcunun haklı nedenle feshi için kulübün ücretleri ödemede temerrüde düşmesi ve/veya sosyal güvenlik haklarını ihlal etmesi hallerinde futbolcuların kulüplerine ve bilgi için TFF'ye noterden keşide edecekleri bir

⁶⁵ Karabağ Bulut, (n 7) 196.

⁶⁶ Weger, (n 40) 193 ff.

⁶⁷ *Kulüp futbolcunun ücretlerini ödemekte temerrüde düştüğü ve/veya futbolcunun sosyal güvenlik haklarını ihlal ettiği takdirde, futbolcu sözleşmesini feshetmek arzusunda ise, kulübüne ve bilgi için TFF'ye noterden keşide edeceği bir ihtarname ile 30 gün içerisinde ücretinin ödenmesini ve/veya sosyal güvenlik haklarının yerine getirilmesini bildirmek zorundadır. Kulüp, söz konusu mehile rağmen ücretini ödemediği ve/veya sosyal güvenlik haklarını yerine getirmediği takdirde, futbolcu mehilin sona ermesinden itibaren ancak 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir.* 11.08.2016 tarihinde yürürlüğe giren PFSTT hükmünün ilk halinde yalnızca ücretlerin ödenmemesi fesih sebebi olarak sayılmış olup "*sosyal güvenlik haklarının ihlali*" ifadesi 11.08.2017 tarihinde yapılan değişiklikle eklenmiştir.

ihhtarname ile ücretlerin ödenmesi ve/veya sosyal güvenlik haklarının yerine getirilmesi için 30 günlük süre vermeleri şartı öngörölmüştür. Futbolcular ancak verilen 30 günlük sürede ücretleri ödenmez ve/veya sosyal güvenlik hakları yerine getirilmez ise sürenin bitimini takiben yedi gün içerisinde sözleşmelerini feshedebilir.⁶⁸

Aynı PFSTT hükmünün üçüncü fıkrasında, birinci ve ikinci fıkralarda verilen sürelerin futbolcu aleyhine değiştirilemeyeceği düzenlenmiştir. Sözleşmenin feshi için PFSTT ile öngörölen sürelerin futbolcu aleyhine değiştirilemeyeceğinin düzenlenmiş olması, mefhum-u muhalif yorum kapsamında sürelerin futbolcular lehine değiştirilebileceği, başka bir deyişle kulübe sözleşmeye aykırılıkların giderilmesi için verilen sürelerin kısaltılabileceği sonucuna varmaktadır.

UÇK, TK ve Yargıtay önceki tarihli kararları ile futbolcular ile kulüpler arasında imzalanan sözleşmelere eklenen ve ödenmeyen ücretler nedeniyle fesih hakkı kullanılmak istendiğinde futbolcular tarafından ödeme için verilecek sürelerin 15 ve hatta 7 güne düşürölmesini kabul etmiş ve bu şekilde yapılan fesihlerin haklı sebeple fesih olduğuna hükmetmiştir.⁶⁹ Daha sonraki tarihli bir kararda ise UÇK, PFSTT m. 28 hükmünde belirtilen sürelerin futbolcu aleyhine değiştirilemeyeceği gibi lehine de değiştirilemeyeceğine hükmederek, sözleşmede futbolcunun alacaklarının ödenmesi için ihhtar çekerek 15 gün süre vereceğine dair hükmün geçersiz olduğuna ve bu nedenle futbolcu tarafından yapılan feshin haksız olduğuna karar vermiştir.⁷⁰

Burada önemle belirtilmesi gereken husus, sürelerin futbolcular lehine de değiştirilemeyeceği yönünde verilen ve yerleşik hale gelmeyen karara karşın, her halükarda tamamen kaldırılamayacağı, başka bir deyişle futbolculara alacaklarının ödenmemesi sebebiyle mehil verilmeksizin, derhal fesih hakkı tanınamayacağıdır.⁷¹

⁶⁸ Serhan Altay, 'Türk Hukukunda Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Kulübün Ücret Ödememesi Nedeniyle Futbolcu Tarafından Feshedilmesi ve Sonuçları' (2021) İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C.III, S.1, 89.

⁶⁹ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 2010/940 E. 2011/95K., kişisel arşiv; Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 2016/416 E. 2016/436 K., kişisel arşiv; Tahkim Kurulu kararı, 2016/377 E. 2016/413 K., kişisel arşiv; Yargıtay 13. HD kararı., 27.02.2017, 2015/37360 E. 2017/2522 K.

⁷⁰ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 09.08.2018 tarih, 2018/123 E. 2018/385 K., kişisel arşiv.

⁷¹ Tahkim Kurulu kararı, 15.02.2018, 2018/10 E. 2018/47 K, kısa karar metni için bkz: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=28736> (05.12.2021). Bu kararda kulüp ile futbolcu arasında imzalanan sözleşmelerde futbolcuya derhal fesih hakkı tanıyan hükümlerin PFSTT 28/1 ve 2.fıkra hükümlerine aykırılığı sebebiyle geçersiz olduğu, ancak kulübün talimat hükmüne aykırı anlaşma yaptıktan

Mehil verilmeksizin feshin ancak belirli ağırlıkta bir ihlal nedeniyle sözleşmenin taraflardan biri için çekilmez hale geldiği ve bu tarafın, iyi niyet kuralları çerçevesinde, sözleşmenin devamına katlanamayacak olduğu hallerde kullanılabilceği, bu tarz hükümlerin belirli şartları taşımaları halinde geçerli olduğuna kanaat eden CAS tarafından da sıkça belirtilmiştir.⁷²

Futbolculara sözleşmeyi fesih hakkı tanıyan durumlardan biri olan günü geçmiş alacaklarının ödenmemesi ve bu halde futbolcuları fesih hakkı ile bu hakkın kullanılmasının şekli PFSTT kapsamında 2008 yılından beri düzenlenmekte ise de FIFA, ancak 1 Haziran 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren RSTP'ye eklenen Art. 14bis ile konuyu açıkça düzenlemiştir. Bu tarihten önce yürürlükte bulunan ve sözleşmenin ihlali halinde feshi düzenleyen genel hükme göre, ücretlerin ödenmemesi halinde futbolcular tarafından yapılan fesihlerin haklılığına DRC ve CAS tarafından, her uyuşmazlıkta somut olay ve olguları göz önünde tutularak karar verilmekteydi.⁷³

RSTP'nin 2018 öncesi halinde mevcut Art. 12bis kapsamında kulüplerin futbolcular ve diğer kulüplere karşı finansal yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerektiği ve ödemede 30 gün geciken kulüplere talimat hükmünün 4. paragrafında sayılan sportif cezaların verilebileceği düzenlenmiş olmasına karşın, finansal yükümlülükler aykırılık bir fesih nedeni olarak açıkça sayılmamış ve bu nedenle yapılabilecek bir fesihte izlenmesi gereken yol da belirtilmemiştir.⁷⁴

İlgili düzenlemenin yürürlükte bulunduğu dönemde, yukarıda da belirtildiği üzere fesih için izlenecek yol spesifik olarak belirlenmediğinden, bu dönemde ücretlerin

sonra bu anlaşmaya uygun bir fesih dolayısıyla sportif ceza uygulanması talebinde bulunmasının MK m. 2 kapsamında düzenlenen dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine hükmederek futbolcuya sportif yaptırım uygulanması talebinin reddine karar vermiştir.

⁷² Baştürk (n 20) 239; Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 05.06.2008, CAS 2007/A/1232 FC Universitatea Craiova v. Alexandre Negri, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1232.pdf> (06.12.2021); Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 02.07.2013, CAS 2013/A/3091 FC Nantes v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Al Nasr Sports Club & CAS 2013/A/3092 Ismaël Bangoura v. Al Nasr Sports Club & FIFA & CAS 2013/A/3093 Al Nasr Sports Club v. Ismaël Bangoura & FC Nantes, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3091,%203092,%203093.pdf> (06.12.2021); Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 07.06.2018, n 43; Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 09.09.2019, CAS 2018/A/6017 FC Lugano SA v. FC Internazionale Milano S.p.A., <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/6017.pdf> (06.12.2021).

⁷³ Weger (n 40) 163 ff.

⁷⁴ Weger (n 40) 186.

ödenmemesine dayanarak yapılan fesihlerin haklılığı ancak somut olayın özelliklerine göre değerlendirildiği görülmekteydi. FIFA'nın bu talimatın yürürlük dönemindeki şerhi⁷⁵ de bunu belirtmekte ve sonrasında fesih için haklı neden teşkil edebilecek durumları örneklemektedir. Bu örneklemede üç aylık ücretin ödenmemesinin fesih için sebep oluşturacağı, ancak birkaç haftalık gecikme nedeniyle sözleşmenin feshedilemeyeceği belirtilmiştir.⁷⁶

RSTP Şerhine uyumlu olarak DRC tarafından verilen birçok kararda futbolcuların 3 aylık ücretlerinin ödenmemesi ve yazılı bir ihtarname ile ödeme için uygun süre verilmesi ve kulübün verilen sürede mali yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, verilen sürenin sona ermesini takiben futbolcu tarafından yapılan feshin haklılığına hükmedilmiştir. Burada yazılı bir ihtarname ile kulübe, mali yükümlülüklerini yerine getirmesi için verilen sürenin kaç gün olması gerektiği hususu önem taşımaktadır. İlgili FIFA DRC kararlarında bu süreler somut olayın özelliklerine göre farklı şekilde değerlendirilmiştir. Bu çerçevede ihtarname ile ödeme için verilecek sürenin çoğunlukla yedi gün olarak belirlendiği görülse de, üç gün ve hatta bir gün kadar kısa sürelerin de FIFA tarafından kabul edildiği görülmüştür.⁷⁷

Konuya ilişkin DRC kararları kapsamında genel olarak kulüplerin ücretleri ödemede gecikmesinin esaslı (*substantial*) bir süre için olması haklı fesih için şart koşulmuş olsa da, gecikme için belirtilen "*substantial*" ifadesinin ne kadar süreli bir gecikmeyi karşıladığı eski düzenleme döneminde açıkça belirtilmediğinden ancak kararlardan anlaşılmaktadır. Buna karşın bu konuda da yerleşik bir içtihat bulunmayıp, bu sürenin değerlendirilmesinde farklılıklar bulunmaktadır.⁷⁸

Kural olarak kulübün, futbolcunun aylık ücretlerini ödemede temerrüde düşmesi sözleşmenin haksız şekilde ihlal edildiğini göstermekte ise de DRC'nin 23 Mart 2006

⁷⁵ "The definition of just cause and whether just cause exists shall be established in accordance with the merits of each particular case." FIFA Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players (2006), Art. 14, 39.

⁷⁶ FIFA Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players (2006), Art. 14 par. 3, 39.

⁷⁷ Weger (n 40) 165.

⁷⁸ Weger (n 40) 186.

tarihli kararında⁷⁹ bir aylık ücretinin ödenmemesi üzerine yazılı bir bildirimle kulübe sözleşmesini feshettiğini bildiren ve devamında başka bir kulüp ile sözleşme imzalayan futbolcunun fesih işlemi; bir aylık ücretinin ödenmemesinin, kulübü izin olmaksızın terk etmesi için haklı neden teşkil etmeyeceği gerekçesi ile haksız bulunmuştur. DRC'nin 26 Ekim 2006 tarihli kararında⁸⁰ da benzer bir yaklaşımla bir buçuk aylık ücrete denk gelen ücretlerin ödenmemiş olmasının feshi haklı kılacak derecede *esaslı* olmadığına hükmedilmiştir.

5 Aralık 2008 tarihli kararında⁸¹ DRC, birçok kararında iki veya daha fazla ay boyunca ücretlerin ödenmemesinin haklı fesih nedeni teşkil edeceğini belirterek, önceki tarihli kararlarında üç aylık gecikme şartı aramasına rağmen bu görüşünden dönmüş ve “*iki ay kuralı*”⁸² olarak adlandırılan kuralı yaratmıştır.⁸³

Son olarak 9 Mayıs 2011 tarihli kararında⁸⁴ DRC, yerleşik içtihat kapsamında en az üç aylık ödeme gecikmesinin sözleşmenin haklı nedenle feshi için gerekli olduğuna hükmetmiştir.

DRC, takip eden kararlarında üç aylık gecikme ve iki aylık gecikme şartları arasında değişkenlik gösteren kararlara hükmetmiş olsa da, eski talimatın yürürlükte olduğu zamanda iki aylık gecikmenin özel durumlarda haklı nedenle fesih için yeterli sayıldığı,⁸⁵ bunun haricinde kural olarak üç aylık gecikmenin arandığı söylenebilir. Bu çerçevede futbolcuların geciken ödemeler nedeniyle sözleşmelerini feshetmek için en az üç aylık ücretin ödenmemesini beklemeleri, hem DRC'nin konu hakkındaki değişken yaklaşımı⁸⁶ hem de futbolun konjonktürel döngüsü çerçevesinde kulüplerin sıklıkla sözleşmede

⁷⁹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 23.03.2006 (6460), yayımdan kaldırılmıştır. Ayrıca bkz: FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 08.06.2007 (67229) ve FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 22.06.2007 (67620).

⁸⁰ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 26.10.2006 (1061207), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸¹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 05.12.2008 (128557), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸² “*Two-month rule*”, iki aylık gecikme halinde feshi haklı kabul eden kural için bkz: FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 19.02.2009 (29908), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸³ Bu kararda beş gün gibi kısa bir sürelik gecikmenin fesih için haklı neden teşkil etmeyeceği, kulüp bir yılı aşkın bir süredir yükümlülüklerini yerine getirmekteyken herhangi bir ihtarda bulunmadan yapılan feshin haklı görülemeyeceği de belirtilmiştir.

⁸⁴ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 09.05.2011 (5112513), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸⁵ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 05.12.2008 (128557), yayımdan kaldırılmıştır; FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 07.09.2011 (9111901), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸⁶ n 81.

kararlaştırılan tarihlerden farklı tarihlerde ödeme yaptıklarının kabulü⁸⁷ nedeniyle feshin haklılığını garanti altına almak için gerekli görölmekteydi.

Buna karşın, taraflar arasındaki sözleşme çerçevesinde haklı fesih için ödemelerde belirli bir süre gecikme şartı öngöröldüğü hallerde bu hükümlerin DRC tarafından ayakta tutulduğı görölmektedir. 15 Mart 2013 tarihli kararda⁸⁸ sözleşme kapsamında fesih için 90 günlük gecikme şartı öngören hükmün tarafların serbest iradesi ile kararlaştırıldığından geçerli olduğuna karar verilmiş ve iki aylık gecikmeyi takiben yapılan feshin haksızlığına hükmedilmiştir.

Sözleşmenin ödemede gecikme nedeniyle haklı nedenle feshinden bahsedebilmek için futbolcunun ödemede gecikmeleri kabul etmemiş olması gerekmektedir. DRC, 8 Haziran 2007 tarihli kararında önceki ödemelerde gecikmeyi kabul eden futbolcunun bu kabulü ile sözleşmede kararlaştırılandan farklı bir ödeme planına rıza gösterdiğine, kulüpte geciken ödemelerin kabul edileceğine, bu gecikmeler nedeniyle yasal tedbirler alınmayacağına dair bir güven oluşturulduğuna ve bu nedenle takip eden taksitlerin ödenmesinde gecikme nedeniyle yapılan feshin haklı görölemeyeceğine hükmetmiştir.⁸⁹

Ödenmeyen aylık ücretler nedeniyle fesih için DRC, aylık ücret ödemelerinin esaslı olmayan ve ikincil nitelikte ödemeler olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Aylık ücret ödemelerinin diğer ödemeler yanında önemsiz görölmesi halinde bu gerekçe ile yapılan feshlerin haklı görölmeyebileceğini belirtmek gerekir.⁹⁰ Bu konudaki CAS kararları da ödenmemiş tutarın esaslı olması gerektiđini⁹¹ ve kulüplerin asli yükümlölüğü ücret ödemek olsa da ücretlerin ödenmemesi ile meydana gelen her sözleşme ihlalinin feshi haklı kılmayabileceđini⁹² vurgulamıştır.

Sözleşmenin ücretlerin ödenmemesi gerekçesiyle haklı nedenle feshi için fesihten önce futbolcu tarafından kulübe gönderilecek yazılı bir ihtarname ile yükümlölüklerin yerine

⁸⁷ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 09.05.2009 (59269), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸⁸ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 15.03.2013 (03132433), yayımdan kaldırılmıştır.

⁸⁹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 08.06.2007 (67770), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹⁰ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 24.11.2011 (1111796), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹¹ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 16.02.2006, CAS 2005/A/893 Bruno Metsu v. Al-Ain Sports Club, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/893.pdf> (05.12.2021).

⁹² CAS 2006/A/1180 (n 60).

getirilmesi talebinde bulunulması, genel olarak haklı fesih için gerekli görülmektedir. Ancak ihtarname ile ödeme için süre verilmediği hallerde de feshin haklılığına hükmedilen FIFA DRC kararları bulunmaktadır.

DRC'nin 10 Ağustos 2007 tarihli kararında,⁹³ sözleşmede fesih usulünde yazılı bir ihtarname öngören bir hükmün yokluğunda dahi, FIFA ve CAS tarafından düzenli olarak uygulanan prosedüre göre yazılı bir ihtarname ile kulübe süre verilmesi gerektiği belirtilmiştir. DRC bu çerçevede ihtarname göndermeksizin yapılan olağandışı feshin haklılığını tartışmış; bu bağlamda kulübün borcu ödemeyi reddedip reddetmediğini, yazılı bir ihtarname ile uyuşmazlık konusunun çözülüp çözülemeyeceğini ele almıştır.

Buna karşın 10 Aralık 2009 tarihli kararda⁹⁴ DRC, taraflar arasındaki sözleşmenin fesih usulüne ilişkin maddesi kapsamında futbolcuya yazılı bir ihtar yükümlülüğü öngörülmediğinden ihtarında bulunulması şartını uygulamamıştır. 24 Kasım 2011 tarihli kararda⁹⁵ sözleşmenin tek taraflı haklı feshi için öngörülen iki şarttan birinin futbolcunun yazılı bir ihtarname ile geciken ödemelerin yapılmasını talep etmesi olarak belirlenmişken, 23 Ocak 2013 tarihli kararda⁹⁶ sözleşmenin başlangıç tarihinden itibaren hak kazanılan tutarın yalnızca yaklaşık %10'unun ödendiği, kulübün ödemelerde gecikme için geçerli bir sebep öne süremediği ve yalnızca ihtarında bulunulması koşulunu öne sürerek talebe itiraz ettiğinden bahisle DRC, yapılan feshi haklı görmüştür.

Yukarıda verilen bilgiler kapsamında eski RSTP döneminde kural olarak geciken ödemelerin yapılması için yazılı bir ihtarla makul bir süre verilmesi gerektiği, ancak özel durumlarda bu şartın aranmadığı hallerin de bulunduğunu söylemek mümkündür. Ödeme için verilecek makul sürenin ne kadar olduğuna ilişkin de farklı kararlar bulunmaktadır. DRC 27 Şubat 2013 tarihli kararında⁹⁷ ödeme için ihtarname ile verilen sürenin bir gün olmasının feshin haklılığını etkilemediğine hükmetmiş olmakla birlikte her somut olayda şartlara göre verilecek sürenin makul olması gerektiğinin ve dolayısıyla kulübün mali

⁹³ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 10.08.2007 (87745), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹⁴ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 10.12.2009 (129795), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹⁵ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 24.11.2011 (1111796), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹⁶ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 23.01.2017 (0113797), yayımdan kaldırılmıştır.

⁹⁷ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 27.02.2013 (02131190), yayımdan kaldırılmıştır.

durumu da göz önüne alınarak verilecek sürenin belirlenmesinin uygun olacağına altını çizmiştir.

1 Haziran 2018 itibariyle yürürlüğe giren RSTP kapsamında, yukarıda belirtilen ve ödemelerin ne kadar gecikmesi gerektiği ve gecikme halinde ödeme için yazılı bir ihtarname ile verilecek sürelerin ne kadar olması gerektiğinin kesin olmaması durumunun değiştirilmesi için yeni 14bis maddesi eklenerek, özel olarak sözleşmenin ödenmeyen ücretler nedeniyle haklı nedenle feshi düzenlenmiştir.⁹⁸ Bu madde RSTP'nin Ağustos 2021 baskısına kadar aynen muhafaza edilmiş olup madde kapsamında feshin haklılığının kabulü için iki farklı unsurun birlikte bulunması aranmıştır. Bunlardan ilki, iki aylık ücret veya iki aylık ücrete denk gelecek ücret ödemesinin gününde yapılmamasıdır. İkinci unsur ise, futbolcunun yazılı bir ihtarname ile kulübe mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi için en az 15 gün süre vermesidir. Yine madde kapsamında talimat hükmünün yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Haziran 2018 tarihinde halihazırda var olan ve alternatif fesih usulleri öngören sözleşme hükümlerinin geçerli sayılabileceği de belirtilmiştir. Bu ifade kapsamından, yürürlük tarihinden sonra imzalanan sözleşmelerde günü gelmiş alacak nedeniyle fesih için alternatif hükümlerin kararlaştırılmasının yasaklandığına ve bu gibi hükümlerin geçersiz görüleceklerine dikkat çekilmelidir.⁹⁹

Herhangi bir alacağın gününde ödenmemesi halinde noterden keşide edilecek bir ihtarname ile kulübe ilgili tutarların ödenmesi için 30 günlük süre verilmesi kaydıyla sözleşmenin haklı nedenle feshedilebileceğini düzenleyen ilgili PFSTT düzenlemesinden farklı olarak, RSTP hükmü kapsamında sözleşmenin feshi için alacak ihtarnamesi keşide edilme anında iki aylık ücret veya aylık bazda ödenmeyen ücretlerin iki aya denk gelen kısmının günü gelmesine rağmen ödenmemiş olması gerekmektedir. Bu kriter FIFA tarafından kati şekilde uygulanmaktadır. DRC, günü gelmiş olmasına karşın ödenmeyen

⁹⁸ Buna ek olarak Art. 17/1'te yapılan değişiklik ile sözleşmenin haksız feshi halinde ödenecek tazminatın nasıl hesaplanacağı da, önceki dönemde FIFA DRC kararlarında benimsenen yaklaşımla uyumlu olacak şekilde ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

⁹⁹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 12.08.2021, S. v. T. / T. v. S. & G., kişisel arşiv.

alacağın bir buçuk aylık ücret olduğu bir uyuşmazlıkta futbolcu tarafından yapılan feshin haksız olduğuna hükmetmiş ve futbolcuyu tazminat ödemeye mahkum etmiştir.¹⁰⁰

RSTP hükmü kapsamında alacakların ödenmemesi halinde futbolcular tarafından kulüplere gönderilecek yazılı ihtarname ile ödeme için 15 günlük süre verilmesinin gerektiği belirtilmiş olmasına rağmen, ihtarname ile ödeme için 15 günden az süre verilmesi ancak bu ihtarnamenin tebliği tarihi ile fesih tarihi arasında 15 günlük süre bulunması halinde feshin haklı görüleceğine dikkat çekilmelidir. FIFA bu gibi durumları incelediği kararlarında, ihtarname ile daha az süre verilmiş olmasına karşın fiilen 15 gün süre verildikten sonra sözleşmenin feshedildiği durumlarda feshin haklı olduğuna hükmetmektedir.¹⁰¹

Her iki talimat kapsamında da, ödeme için verilen en az 15 ve 30 günlük sürelerin son gününün tatil gününe denk gelmesi halinde sürelerin uzayıp uzamayacağına dair bir belirleme yoktur. Bununla birlikte, TBK m. 93¹⁰² ve İBK Art. 78¹⁰³ ışığında, ödeme için verilen sürelerin, son gününün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden iş gününe uzayacağı söylenebilir. Benzer bir durumda yapılan feshin incelendiği bir olayda CAS, cumartesi günlerinin tatil günü olup olmadığından bağımsız olarak, en azından bankalar için çalışma günü sayılmayacağından bahisle ödeme süresinin takip eden Pazartesi gününe kadar uzadığına hükmetmiştir.¹⁰⁴

Burada değinilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, son günü tatil günlerine (veya en azından çalışma günleri dışında günlere) denk gelen sürelerin, taraflar arasındaki anlaşma ile kararlaştırıldıkları hallerde, son günlerinin takip eden iş gününe uzamayacağıdır. TBK m. 93'ün ve İBK Art. 78'in ikinci fıkralarında, birinci fıkrada verilen uzama halinin aksine anlaşmaların geçerli olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla tarafların, ödemenin bir tatil

¹⁰⁰ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 20.05.2020, Helder Jorge Leal Rodrigues Barbosa v. Akhisar Belediyespor Kulübü, kişisel arşiv.

¹⁰¹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 05.12.2019, kişisel arşiv; FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 12.05.2021, FPSD-1856 Anthony Basse v. Al Njoom FC, kişisel arşiv; FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 12.05.2021, FPSD-1857 Lamin Samateh v. Al Njoom FC, kişisel arşiv.

¹⁰² “İfa zamanı veya sürenin son günü, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlarsa, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçer.”

¹⁰³ “Where the time of performance or the last day of a time limit falls on a Sunday or on a day officially recognised as a public holiday³⁸ at the place of performance, the time of performance or the last day of a time limit is deemed to be the next working day.”

¹⁰⁴ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 22.12.2020, CAS 2020/A/6889 A.v. R., par. 128-135, kişisel arşiv.

gününde yapılması konusunda anlaşığı hallerde süre takip eden ilk iş gününe kadar uzamayacaktır.¹⁰⁵

Bu kapsamda dikkat çekilmesinde fayda olan başka bir husus da uygulamada, günü gelmiş alacakların ödenmesi talepli ihtarname ile verilen süre içerisinde ödeme gücünün olmaması nedeniyle zaman zaman kulüpler tarafından ödeme için ek süre talep edilmesine ilişkindir. Bu konuda önemle belirtmek gerekir ki, futbolcu ile kulübün 15 günlük sürenin uzatılmasında anlaşmaları halinde bu anlaşmanın yazıya dökülmesi gerekir. Aksi takdirde, futbolcu tarafından mesajlaşma uygulaması yoluyla gönderilen mesajlarda kulübe ödeme için ek süre verildiği belirtilmiş olsa da, futbolcunun ek süre taahhüdüne uymayarak sözleşmeyi feshettiği hallerde, mesajların sözleşmesel yenilik (*contractual novum*) yaratmayacağı ve bu nedenle sürenin uzatıldığının tespit edilemediği gerekçesiyle fesih haklı görülebilecektir.¹⁰⁶

Yukarıda görüleceği üzere, sözleşmenin alacakların ödenmemesi nedeniyle feshi hakkını düzenleyen RSTP ve PFSTT hükümlerin bir farkı da yazılı ihtarname ile ödeme için verilen en az 15 ve 30 günlük sürelerin bitmesini takiben feshin kaç günde yapılabileceğinin RSTP kapsamında düzenlenmediğidir. PFSTT kapsamında böyle bir fesih ancak 30 günlük sürenin bitimini takiben yedi gün içerisinde yapılabiliyorken RSTP’de benzer bir düzenleme bulunmamasının, böyle bir feshin herhangi bir zamanda yapılabileceği anlamına gelmediğini belirtmekte fayda vardır. Keza sözleşmenin feshetmeye hazır taraf, ihlale iki, üç gün kadar kısa süre içinde tepki vermelidir.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 27.03.2020, CAS 2019/A/6502 Rizespor Futbol Yatırımları San. ve Tic. A.Ş. v. Jakob Jantscher, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/6502.pdf> (07.12.2021).

¹⁰⁶ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 21.02.2020, Trabzonspor v. Esteban Alvarado Brown & LD Alajuelense, <https://digitalhub.fifa.com/m/247cc617aac84e34/original/jlx88jmqfzolzh44wkio-pdf.pdf> (11.12.2021).

¹⁰⁷ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 22.03.2017, CAS 2016/A/4606 Al-Arabi Sports Club Co. For Football v. Houssine Kharja, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4606.pdf> (11.12.2021); Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 05.06.2015, CAS 2014/A/3643 Club Promotora del Pachuca S.A. de C.V. v. Facundo Gabriel Coria & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3643.pdf> (11.12.2021). Bu kararlarda altı çizilen ve yukarıda izah edilen belirleme yalnızca sözleşmenin günü gelmiş alacaklar nedeniyle feshi bağlamında değil, her türlü ihlale mümkün olan en kısa sürede tepki verilmesi gerektiği şeklinde değerlendirilmelidir. Bu ilkenin uygulanmadığı yakın tarihli bir DRC kararında, futbolcunun alacak ihtarnamesi ile sözleşmeyi feshi arasında geçen yaklaşık iki aylık sürenin feshin haklılığına etki etmediği görülmüştür. FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 25.02.2020, Jerry Akaminko v. Eskisehirspor Kulübü, <https://digitalhub.fifa.com/m/1aeca381a4f4a614/original/kehbbfbwsnzhpdxrsecn-pdf.pdf> (11.12.2021).

İhtarname ile ödeme için verilen sürenin sona ermesini takiben uzun süre sözleşmenin feshedilmemesi, ihlal nedeniyle sözleşmeyi feshetmeye hazır tarafın bu kararından döndüğü veya karşı tarafın gözünde, zımnen de olsa ihlali kabul ettiği ve bu nedenle sözleşmeyi feshetmeyeceği yönünde bir güven oluşturduğu kabul edilebilecektir.

Son olarak, eski RSTP döneminde “*grace period*” olarak adlandırılan ve kulüplere ödemeler için tanınan ek sürelerin, sözleşmenin ücretlerin ödenmemesi gerekçesiyle feshini imkansız kılmak için düzenlenen ve fahiş ilave süreler hariç olmak üzere, geçerli sayıldığını ve sözleşme ile kararlaştırılan “*grace period*” sürelerin ödemede gecikme olarak kabul edilmediğini belirtmek gerekir.¹⁰⁸ Bu gibi süreler, 2018 değişikliği ile RSTP Art. 18’e eklenen 6. paragraf altındaki, kulüplere vadesi gelmiş ödemeleri yapmak için ek süre tanıyan sözleşme hükümlerinin geçerli sayılmayacağına ilişkin ifade ile yasaklanmıştır.¹⁰⁹ Benzer bir düzenleme ile futbolcunun, ancak 90 günlük gecikmeden sonra ihtarda bulunarak ödeme için 30 günlük süre vermesi ve ancak bu süre içerisinde ödeme yapılmaması halinde takip eden yedi günlük süre içerisinde sözleşmeyi feshedebileceğine dair sözleşme hükmü, UÇK tarafından geçerli sayılmış olsa da, TK bu hükmün PFSTT m. 28/3’e aykırı olduğu gerekçesiyle UÇK kararını kaldırarak futbolcu tarafından yapılan feshin haklı olduğuna karar vermiştir.¹¹⁰

3.2.2. Diğer edimlerin yerine getirilmemesi sebebiyle fesih

PFSTT m. 28 par. 2 kapsamında, kulüplerin sözleşmeden doğan ve futbolculara ücret ödeme ve futbolcuların sosyal güvelik haklarını yerine getirme dışında kalan edimlerini yerine getirmemesi halinde futbolcuların noter aracılığı ile ihtarname keşide etmek ve

¹⁰⁸ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 06.11.2014 (11141064), yayımdan kaldırılmıştır. Bu karar ile sözleşme ile kararlaştırılan ve kulübe ödemeleri yapması için 90 günlük ek süre veren hükmün tarafların serbest iradesi ile belirlendiğinden bağlayıcı olduğuna hükmedilmiş, ilgili karar CAS tarafından onanmıştır.

¹⁰⁹ Serbest Çeviri, RSTP Art. 18/6: “*Kulüplere vadesi gelmiş ödemeleri yapmak için ek süre tanıyan sözleşme hükümleri (“grace period”) tanınmayacaktır. Ancak işveren ve işçi temsilcilerinin karşılıklı görüşmeleri sonucunda ulusal hukuka uygun olarak yapılan grace period hükümleri hukuken geçerlidir ve tanınır. İşbu hükmün yürürlük tarihinde mevcut olan sözleşmeler bu yasaktan etkilenmeyecektir.*”

¹¹⁰ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 02.05.2016, 2016/83 E. 2016/263 K., kişisel arşiv; TFF Tahkim Kurulu kararı, 03.11.2016, 2016/313 E. 2016/344 K., kişisel arşiv (kısa karar metni için bkz: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=26151> (06.12.2021)).

edimin yedi günden az olmamak üzere uygun süre içerisinde¹¹¹ yerine getirilmesini istemek kaydıyla sözleşmelerini feshedebilecekleri düzenlenmiştir.

Kulüplerin, futbolculara ücret ödenmesi ve futbolcuların sosyal güvelik haklarının yerine getirilmesi dışında kalan edimlerinin ne olduğu bu madde hükmünde sayılmamış olup bunların diğer düzenlemeler ışığında açıklanması gerekmektedir. PFSTT'nin "Kulüplerin Yükümlülükleri" başlıklı 24. maddesi altında, sözleşme ile yüklenenlere ek olarak; *a. futbolcuların eğitimi ve sağlığı için uzman teknik adam ve sağlık personeli temini, b. faaliyetin gerektirdiği spor malzemelerinin temini, c. sezonun başlamasından en geç bir hafta önce takip eden sezonda uygulanacak iç disiplin yönetmelikleri veya talimatlarının TFF'ye göndermesi ve TFF'ye tescil edilen bu talimatları imza karşılığında veya noter aracılığıyla futbolculara tebliği, d. futbolculara verilen para cezalarına ait kararların (neden, tutar ve noterden onanmış karar örnekleri de eklenerek) karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde noter aracılığıyla ilgili futbolculara ve bilgi için TFF'ye bildirmesi, e. kadro dışı bıraktıkları futbolcuların antrenman yapabilmesi için bunlara en az bir antrenör ve hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek saha tahsis edilmesi ve antrenman koşullarının noter aracılığıyla ilgili futbolculara tebliğ edilmesi, f. futbolcularının maçlarda, antrenmanlarda, antrenmanlara gidiş ve geliş ve taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için TFF tarafından belirlenen şirkete sigorta ettirilmesi ve rizikonun gerçekleşmesi halinde bunun beş gün içinde sigorta şirketine bildirilmesi ve g. futbolcularının askerliğine ilişkin gerekli belgelerin futbolcular ile hazırlanarak TFF'ye sunulması* kulüplerin yükümlülükleri olarak sayılmıştır.¹¹²

Örneği TFF resmi internet sayfasında verilen profesyonel futbolcu sözleşmesi taslağında¹¹³ ise kulüplerin yükümlülükleri, sözleşme kapsamında belirtilen ödemeleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaya ek olarak; *"a) Hastalık ve sakatlığa dair maddelerdeki esaslar dahilinde futbolcunun sağlığı ile ilgilenmek, müsabaka, antrenman, kamp ve seyahatlerde gerekli tedbirleri almak, b) Futbolcunun mesleğinde gelişimini*

¹¹¹ PFSTT'nin 11.08.2017 tarihli değişiklikten önceki halinde madde hükmünde yalnızca edimin uygun süre içerisinde yerine getirilmesinin talep edilmesinin gerektiği düzenlenmişken bu değişiklik ile ilgili ifade uygun sürenin yedi günden az olamayacağı şeklinde değiştirilmiştir.

¹¹² Baştürk (n 20) 191.

¹¹³ n 24.

sağlamak için dersler, konferanslar, kurslar tertip etmek, gerekli materyali sağlamak, c) FIFA, UEFA ve TFF Statü'lerine ve düzenlemelerine uymak, futbolun ahlaki prensiplerini gözetmek ve teşvik etmek” olarak belirtilmiştir.

Talimat hükmü kapsamında, bir kulübün yukarıda sayılanlar ve buna ek olarak taraflar arasında imzalanmış profesyonel futbolcu sözleşmesine eklenebilecek, ücret ödeme ve futbolcuların sosyal güvelik haklarının yerine getirilmesi dışında kalan edimlerinden birini yerine getirmede temerrüde düşmesi halinde futbolcular, noter kanalıyla keşide edecekleri bir ihtarname ile kulübe edimin yerine getirilmesi için en az yedi günlük süre verebilir ve verilen sürede edimin yerine getirilmemesi halinde sözleşmelerini tek taraflı olarak feshedebilir.

Ancak bu noktada uygulamada ilgili talimat hükmüne dayanarak yapılan fesihlerle pek sık karşılaşılmadığı belirtilmelidir. Yukarıda belirtilen yükümlülüklerin bir kısmı *“futbolun ahlaki prensiplerini gözetmek ve teşvik etmek”* gibi soyut ifadeler olup yükümlülüklerin bu ve buna benzeyen bir kısmının yerine getirilmediğinin futbolcular tarafından ispatının oldukça güç olacağı açıktır. Örneğin bir kulübün kurslar ve seminerler tertip ettiğine pek sık rastlanmamasına karşın, futbolcularının gelişimlerinin sağlanması amacıyla bunlara gerek olduğunu ispat etmesi de kolay olmayacaktır.

Buna ek olarak kulüplerin sezonun başlamasından en geç bir hafta önce takip eden sezonda uygulanacak iç disiplin yönetmelikleri veya talimatlarını TFF'ye göndermesi ve TFF'ye tescil edilen bu talimatları imza karşılığında veya noter aracılığıyla futbolculara tebliği ve/veya futbolculara verilen para cezalarına ait kararların karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde noter aracılığıyla ilgili futbolculara ve bilgi için TFF'ye bildirmesi yükümlülüğüne aykırı davranmasının sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil edeceğinin kabulü de oldukça güçtür. Aşağıda daha detaylı şekilde inceleneceği üzere bu yükümlülüğe aykırı davranılması, sözleşme ilişkisinin futbolcu için çekilmez hale gelmesine değil, ancak kulüp tarafından futbolcuya verilen para cezasının geçersizliğine neden olacaktır.¹¹⁴

¹¹⁴ Karabağ Bulut (n 7) 196.

Buna karşın haklarında kadro dışı bırakma kararı alınan bir futbolcuya antrenman yapabilmeleri için en az bir antrenör ve hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek koşullarda saha tahsis edilmemesi ve antrenman koşullarının noter aracılığıyla tebliğ edilmemesi ilgili futbolcunun sözleşmeyi haklı nedenle feshine neden olabilecektir. Benzer konulu bir uyuşmazlıkta verilen bir kararda UÇK, futbolcunun feshini haklı görmüştür. Bu uyuşmazlıkta sezon başında yapılan hazırlık kampına davet edilmeyen ve fiili olarak kadro dışı bırakılan bir futbolcu, kulübüne noter kanalıyla ihtarname keşide ederek kulübün kendisini kadro dışı bıraktığı, ancak antrenör ve saha tahsis etmediği gerekçesiyle PFSTT m. 25(e) hükmüne aykırı davrandığından bahisle bu aykırılıkların giderilmesi için kulübe beş günlük süre vermiş; kulübün ihtarnameye cevap vermemesi ve ihtarname ile ileri sürülen aykırılıkları gidermemesi neticesinde taraflar arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmesini tek taraflı olarak feshetmiştir.¹¹⁵

RSTP’de benzer bir hüküm bulunmama ile birlikte FIFA kurulları ile CAS’ın bu konuya yaklaşımı farklı gerekçelere dayanmakta olup bu husus 3.3.3. numaralı başlık altında ayrıca incelenecektir.

3.2.3. Sportif haklı nedenle fesih

PFSTT m. 28 par. 5 ve 6 ile RSTP Art. 15 hükümleri sportif haklı nedenle feshi düzenlemektedir.

RSTP hükmüne göre; kural olarak yetişmiş¹¹⁶ bir futbolcu, ilgili sezonda kulübünün oynadığı resmi lig müsabakalarının %10’undan azında görevlendirilirse, sezondaki son müsabakayı takip eden 15 gün içerisinde sözleşmesini haklı nedenle feshedebilecektir. Yine talimat hükmü kapsamında sportif haklı nedenle fesih hakkının bulunup bulunmadığı futbolcunun durumuna ve somut olayın özelliklerine bakılarak her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilecektir.¹¹⁷

¹¹⁵ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 04.03.2016, 2015/161 E. 2016/120 K., kişisel arşiv.

¹¹⁶ RSTP hükmünde bu hakkı kullanabilecek oyuncular “*established player*” olarak tanımlanmıştır.

¹¹⁷ Baştürk (n 20) 203.

Burada önemle belirtilmesi gereken husus ise, yetiştirme dönemi tamamlanmış bir futbolcunun yetişmiş sayılabilmesine karşın, madde hükmü kapsamında sportif haklı nedenle fesih hakkını kullanabileceği belirtilen yetişmiş futbolcunun tanımı RSTP kapsamında yapılmadığıdır. Futbolcunun yetişmiş sayılıp sayılmayacağı ve dolayısıyla bu hakkı kullanıp kullanamayacağı her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir. DRC verdiği kararlarda bu hakkı kullanan futbolcuların yetişmiş sayılıp sayılmayacağına ilişkin olarak; futbolcunun yaşı, geçmiş performansları, yetiştirme döneminin sona erip ermediği, takım arkadaşlarının tecrübe seviyesi ve özellikle futbolcunun düzenli olarak oyuna girme beklentisi olup olmadığı kriterlerini değerlendirmiştir.¹¹⁸ CAS ise, başta futbolcunun düzenli olarak oyuna girme beklentisi olup olmadığı kriterinin değerlendirilmesi gerektiği ve bu kriterin sağlanmadığı hallerde diğer kriterlerin değerlendirilmesine gerek olmadığını belirterek, bu kriterin sağlandığı hallerde futbolcuların yaşları ve gelişim dönemlerinin tamamlanıp tamamlanmadığının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.¹¹⁹ RSTP kapsamında sportif haklı nedenle fesih halinde ilgili futbolcuya sportif yaptırım uygulanmayacak olup, buna karşın ilgili futbolcunun kulübe tazminat ödemesine karar verilebileceği belirtilmiştir.¹²⁰

Bu noktada yetiştirme tazminatı bağlamında yetiştirme dönemi kavramından da bahsedilmesi gerekmektedir. Futbolda dayanışmanın ve futbolcuları küçük yaşlarında eğiten ve yetiştiren, üst liglerde yarışanlara göre çoğunlukla daha mütevazı finansal şartlarda varlıklarını sürdüren kulüplerin mükafatlandırılması (*training rewards*) amacıyla dayanışma katkı payı (*solidarity contribution*) ve yetiştirme tazminatı (*training compensation*) müesseseleri yaratılmıştır. PFSTT m. 16 uyarınca futbolcuların eğitimi ve yetiştirilmesi 12 ile 23 yaşları arasında gerçekleşir ve bu nedenle, futbolcuların 23 yaşına kadar yapacakları kulüp değiştirmelerde¹²¹ yetiştirme tazminatı ödenmesi gerekir.

¹¹⁸ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 07.06.2018 (06181022-E), kişisel arşiv.

¹¹⁹ CAS 2018/A/6017 (n 72).

¹²⁰ FIFA RSTP Şerhi (n 6) 131. Burada kulübün futbolcuyu sportif açıdan ihmal ettiği göz önünde bulundurularak hükmedilecek tazminatın normal şartlardan çok daha düşük olacağı belirtilmiş olup devamında DRC'nin bugüne kadar gördüğü sportif haklı nedenle fesih konulu uyuşmazlıklarda, biri hariç olmak üzere, en azından bir kriterin eksik olması sebebiyle feshin haklı görülmediği, kriterlerin tamamının sağlandığı tek kararda ise tazminat ödenmesine hükmedilmediği belirtilmiştir.

¹²¹ PFSTT m. 16 par. 8 altında transfer değil kulüp değiştirme ifadesi kullanılmıştır. Futbolcu ile önceki ve sonraki kulüplerinin anlaşması kapsamında (transfer tazminatı ödenip ödenmediği fark etmeksizin) futbolcunun önceki kulübü ile olan sözleşmesinin süresinden önce sona erdirilmesi suretiyle gerçekleşen transferden farklı olarak yer değiştirme kavramı futbolcuların önceki sözleşmeleri sona erdikten sonra transfer edilmeksizin kulüp değiştirmelerini de kapsamakta olup bu hallerde de yetiştirme tazminatı

Yetiştirme tazminatı, futbolcuların belirtilen yaş aralığında olmaları şartına bağlı olarak, futbolcular ilk kez profesyonel olarak tescil edilirken 12 yaşından beri tescilli oldukları tüm kulüplere; müteakip profesyonel tescillerde ise son kulüplerine ödenir. RSTP Art. 20 kapsamında da yetiştirme tazminatı aynı şekilde futbolcunun ilk kez profesyonel olarak tescili ve kural olarak 23 yaş günlerini içinde barındıran takvim yılının ¹²² sonuna kadar yapacakları müteakip transferlerde¹²³ ödenir.

PFSTT ve RSTP hükümleri arasında en dikkate değer fark, PFSTT hükmü uyarınca yetiştirme tazminatının futbolcunun 23. yaşını tamamlayana kadar yapacağı transferlerde, futbolcunun 22 ve 23. yaşlarında tescilli olduğu kulüplere de ödenecek olmasına karşın RSTP hükmü uyarınca yalnızca futbolcunun 21. yaş takvim yılına kadar tescilli olduğu kulüplere¹²⁴ ödeneceği ve 22 ve 23. yaşlarında tescilli olduğu kulüplere ödenmeyeceğidir.¹²⁵

ödenmesi gerekecektir. Buna karşın PFSTT kapsamında düzenlenmeyen dayanışma katkı payı yalnızca futbolcunun yeni kulübü tarafından eski kulübüne belirli bir miktarda transfer karşılığı bedel ödenmesi halinde ödenmesi öngörülen bir kurumdur. PFSTT kapsamında düzenlenmeyen dayanışma katkı payı kurumu 01.07.2020 tarihine kadar yalnızca uluslararası (iki farklı ülke federasyonuna bağlı kulüpler arası) transferlerde uygulanmaktaydı. FIFA'nın 13.02.2020 tarih ve 1709 sayılı Sirküleri ile duyurulan ve 01.07.2020 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren RSTP değişikliği ile RSTP'nin 5. ekinin 2. maddesinin (b) paragrafı altında, bir futbolcunun aynı ülke federasyonuna üye iki kulüp arasında geçici veya kesin transferinde yetiştiren (aynı eke göre futbolcunun 12 ile 23 yaşları arasında tescilli olduğu, dayanışma katkı payına hak kazanacağı öngörülen) kulüplerin farklı bir ülke federasyonuna üye olması koşuluna bağlı olarak, dayanışma katkı payı ödeneceği hükme bağlanmıştır.

¹²² Önceki düzenlemelerde bu ifade futbolcunun 23. yaş gününü içinde barındıran sezon olarak tanımlanmaktaydı. Bu durum özellikle yazın başlayıp yazın biten ve iki takvim yılına yayılan sezonlar ile sene başı başlayıp sene sonunda biten ve tek bir takvim yılı içinde tamamlanan sezonlar arasında ikili bir uygulamaya sebep olmaktaydı. Yine FIFA'nın 13.02.2020 tarih ve 1709 sayılı Sirküleri ile duyurulan ve 01.07.2020 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren RSTP değişikliği ile bu ifade yukarıda yer verildiği şekliyle değiştirilmiştir.

¹²³ RSTP Art. 20 kapsamında hemen bu ifadeden sonra yetiştirme tazminatının futbolcuların sözleşme süresince veya sözleşmenin sona ermesini takiben transfer edilmeleri fark etmeksizin her iki durumda da ödeneceği düzenlenmiştir. Bu çerçevede ilgili hüküm PFSTT hükmü ile paraleldir.

¹²⁴ RSTP'nin 4. ekinin 1. maddesi kapsamında futbolcunun yetiştirme dönemini 21 yaşından önce tamamladığının ispatlanması halinde yetiştirme tazminatı ancak futbolcunun bu dönemin tamamlandığı tarihe kadar tescilli olduğu kulüplere ödenecektir. Bu belirleme yapılırken değerlendirilen ve futbolcunun belirlenen yaştan önce yetişmesini tamamladığının kabulüne imkan veren durumlardan bazıları futbolcunun düzenli olarak A milli takım maçlarında oynaması ile futbolcuya ödenen ücretler ve futbolcunun transferi için ödenen bedellerin yüksek olmasıdır.

¹²⁵ Örneğin Türk vatandaşı bir futbolcu 22 yaşında tescil edildiği TFF nezdinde tescilli A kulübünden sonra 23. yaşını doldurmadan yine TFF nezdinde tescilli B kulübü ile tescil edilirse A kulübü yetiştirme tazminatı talep hakkına sahip olacaktır. Buna karşın yabancı ülke vatandaşının aynı yaşlarda başka ülke federasyonlarına tescilli iki kulüp ile tescili halinde A kulübü kendisine yetiştirme tazminatı ödenmesini talep edemeyecektir. Başka bir deyişle RSTP hükmü kapsamında 23. yaşında yer değiştiren futbolcunun son kulübü, ancak futbolcu 21. yaşının içinde bulunduğu takvim yılında (veya bu yıl ve öncesinde) kendisi

PFSTT hükmüne göre 23 yaş üzeri bir futbolcu, ilgili sezonda kulübünün oynadığı resmi lig müsabakalarının %10'undan azında görevlendirilirse, sezondaki son müsabakayı takip eden 15 gün içerisinde sözleşmesini haklı nedenle feshedebilecektir. Görüleceği üzere PFSTT hükmü kapsamında futbolcuların sportif haklı nedenle fesih hakkını kullanabilmek için yetişmiş olması koşulu aranmıyor iken, bunun yerine 23 yaşında veya daha büyük olmaları şartı öngörülmüştür.

Bu durum, RSTP hükmü kapsamında bir futbolcunun yetişmiş olup olmadığı değerlendirmesindeki belirsizliği ortadan kaldırıyor gibi görünse de, PFSTT hükmü kapsamında da böyle bir feshin somut olayın şartları ve futbolcunun durumu göz önüne alınarak değerlendirileceği ifade edildiğinden belirgin bir fayda sağlamamakta,¹²⁶ aksine 23 yaşından küçük olmasına rağmen yetişmiş sayılabilecek futbolcuların bu hakkı kullanmasını yasaklayarak zarara sebep olmaktadır.

3.2.4. Futbolcuların kişilik hakkının ihlali olarak görülen kolektif futboldan ayırma hali

A takım kavramı düzenli olarak kulübün müsabakalarında oynayan ve kolektif antrenmanlara katılan futbolculara işaret eder. FIFA ve CAS kararları kapsamında A takımdan ayırma hali de fesih için haklı neden olarak kabul edilmiştir. Bu durum RSTP veya PFSTT kapsamında açıkça fesih sebebi olarak zikredilmemiş, ve hatta PFSTT'de kulüplerin futbolcuları kadro dışı bırakmaları halinde yerine getirilmesi gereken prosedür tanımlanarak bir manada bunun hukuka uygunluğu teyit edilmiş olmasına karşın, bu gibi hallerin karşı tarafın sözleşmeyi feshetmesi veya sözleşme şartlarının değiştirilmesi amacıyla yapılan istismar edici davranışlar olarak görülebileceği, ancak takip eden

ile tescilli ise bu dönem için yetiştirme tazminatı talep hakkına sahip olacaktır ancak 22 ve 23. yaşının içinde bulunduğu takvim yılları için hak sahibi olmayacaktır.

¹²⁶ Örneğin üçüncü kaleci olarak takıma katılan bir futbolcunun, ilgili sezonda oynanacak müsabakaların %10'unda müsabaka kadrosunda dahi yer alamayabileceği kabul edilmelidir. TFF Tahkim Kurulu'nun 21.07.2016 tarih, 2016/208 E. 2016/236 K. sayılı kararında benzer tartışmalarla ikinci kaleci olarak takıma katılan bir futbolcunun sportif haklı nedenle feshini haklı gören UÇK kararına karşı TK nezdinde itirazda bulunan kulübün itirazları yerinde görülümüş ve UÇK kararı kaldırılarak futbolcunun sözleşmeyi feshinin haksız olduğuna hükmedilmiştir. Bu açıdan RSTP hükmü kapsamında DRC ve CAS değerlendirmelerinde yer verilen, futbolcunun düzenli olarak maçlara katılacağı beklentisi olup olmadığı daha isabetli bir değerlendirmedir.

kısımda incelenen kararlarda istismar edici davranışlar sebebiyle feshi düzenleyen RSTP Art. 14 par. 2'ye atıfta bulunulmadığı belirtilmelidir.

Bu konuda verilen eski tarihli kararlardan birinde DRC, futbolcunun bir maçtan ihracı sebebiyle kulüp tarafından üç aylık ücreti kadar para cezası ile cezalandırılması ve ücretlerinin büyük bir bölümünün ödenmemesi sebebiyle kulübü terk eden futbolcunun, ceza verildikten iki ay sonra kulübü terk etmesini haklı kılmadığını belirterek sözleşmenin futbolcu tarafından haklı neden olmaksızın feshedildiğine hükmetmiştir. Buna karşın, kulübün ilgili sezonda futbolcuyu tescil etmeyerek müsabakalarda oynama uygunluğu sağlanmadığı ve futbolcunun yerine başka bir yabancı futbolcu transfer ettiği beyanlarını birlikte değerlendirerek futbolcunun kulübü terkinin aynı zamanda futbolcunun hizmetlerine ilgisi kalmayan kulübün de menfaatine olduğu gerekçesiyle hem futbolcunun hem de kulübün tazminat taleplerini reddetmiştir.¹²⁷

Bununla birlikte bu durumun yalnızca tazminatın belirlenmesinde bir etken olarak değil, fesih sebebi olarak sayılabileceği de belirtilmelidir. RSTP Art. 14 hükmüne 01.06.2018 tarihli değişiklik ile yukarıda belirtilen, karşı tarafı sözleşmenin feshi veya şartlarının değiştirilmesine yöneltmek için yapılan istismar edici davranışların fesih sebebi sayılacağına ilişkin ifade eklenmeden önce dahi verilen kararlarda FIFA ve CAS, sıklıkla bir futbolcunun, ücretlerin ödenmesinin yanında, takım arkadaşları ile antrenmanlara ve müsabakalara katılma hakkının da bulunduğunu ve futbolcuların temel haklarından sayılan yarışmada yer alma hakkının ihlali olarak görülen bu ihlalin sözleşmenin feshi için haklı neden sayılabileceğini belirtmiştir.¹²⁸

CAS benzer konulu uyuşmazlıklarda verilen 2013 ve 2015 tarihli kararlarında,¹²⁹ futbolcunun neden yedek takıma düşürüldüğü, bu sırada ücretinin tamamının ödenip ödenmediği, yedek takıma düşürmenin geçici mi yoksa kalıcı bir durum mu olduğu, sözleşmede futbolcunun yedek takıma düşürülmesine elveren bir hüküm bulunup bulunmadığı ve futbolcunun tek başına mı yoksa bir takımla mı antrenman yaptığı

¹²⁷ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 06.08.2009 (89768), kişisel arşiv.

¹²⁸ Weger, (n 40) 428.

¹²⁹ CAS 2013/A/3091, 3092, 3093 (n 72); Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 08.04.2015, CAS 2014/A/3642 Erik Salkic v. Football Union of Russia (FUR) & Professional Football Club Arsenal, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3642.pdf> (06.12.2021).

kriterlerini değerlendirmiştir. Bu kriterler değerlendirilirken futbolcunun profesyonel takımın geri kalanından ayrılmasının futbolcunun fizik kondisyon olarak takımın kalanından geride olması, vücut kitle endeksinin fazla yüksek olması veya sakatlık yaşamış ve iyileşme sürecinden geçiyor olması gibi sebeplerle haklı görülebileceğinin altı çizilmesine karşın, bu dışarıda bırakılmanın ancak ilgili sebep ortadan kalkana kadar geçici süreyle uygulanması gerektiği belirtilmiştir.¹³⁰

Bu kararlardan 2015 tarihli olanda futbolcunun, maçların oynanmadığı bir tarih aralığında alt kategori takıma düşürülmesi ve takım arkadaşları ile antrenman yapmasına müsaade edilmemesinin, futbolcunun haklarının ihlali olarak değerlendirilebileceğine hükmedilmiştir. Buna karşın futbolcunun alt kategori takıma düşürüldüğü bu sürenin yedi günle sınırlı olması ve bu sürede futbolcunun ücretleri bu karardan etkilenmediğinden; sekizinci günde kulüp tesislerini terk eden futbolcu, kulübün ihtarına rağmen kulüp tesislerine dönmediğinden, kulüp tarafından sözleşmenin feshi haklı görülmüştür. CAS, kulüp teknik sorumlularının müsabakalarda oynayacak futbolcuları seçme hakkı ve kadrolarda bulunan futbolcu sayıları göz önünde bulundurulduğunda bu seçimlerin doğal bir netice olduğuna da dikkat çekilerek, somut olayın özellikleri kapsamında sözleşmenin kulüp tarafından haklı nedenle feshedildiğini tespit etmiş olmasına karşın, yukarıda bahsedilen DRC kararına benzer şekilde kulübün önceki bir tarihte herhangi bir ödeme talep etmeksizin futbolcu ile olan sözleşmenin karşılıklı olarak sonlandırılmasını teklif ettiğinden bahisle, futbolcunun sözleşmeyi ihlali ve fesih sebebiyle herhangi bir zarara uğramadığını kabul ederek kulüp lehine hükmedilen tazminatın kaldırılmasına karar vermiştir.

2016 tarihli başka bir kararda CAS, yukarıda belirtilen kararlar ve bunlar kapsamında değerlendirilen kriterlere atfi takiben; futbolcunun kulübün ücret indirim talebini kabul etmemesi nedeniyle kadro dışı bırakıldığı kanaatine varmış, üç ay boyunca ücretlerinin

¹³⁰ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 06.02.2012, CAS 2011/A/2428 I. v. CJSC FC Krylia Sovetov, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2428.pdf> (07.12.2021); CAS 2014/A/3642 (n 129) par. 118.

ödenmemesi ile antrenmanların çoğunun yalnız ve topsuz yapıldığının da altını çizerek, sözleşmenin kulübün kusuru nedeniyle feshedildiğine hükmetmiştir.¹³¹

Yukarıda belirtilen 2013 ve 2015 tarihli kararlarda incelenen, taraflar arasında imzalanan sözleşmede futbolcunun A takımla antrenman yapacağı veya bunun dışında bir kategori ile antrenman yapıp yapamayacağını düzenleyen bir hükmün olup olmadığı 8 Haziran 2007 tarihli bir DRC kararında da incelenmiştir. Bu kriteri CAS kararlarından farklı şekilde ele alan DRC, kararında sözleşmede böyle bir koşul olmaması halinde futbolcunun A takım ile antrenman yapma hakkına sahip olacağını değil; özellikle A takım ile antrenman yapılacağına ilişkin bir hükmün yokluğunda futbolcunun bu sebeple sözleşmeyi feshinin haklı görülemeyeceğine hükmetmiştir.¹³²

Taraflar arasında imzalanan sözleşmede futbolcunun A takım ile müsabakalara katılacağı hakkında bir düzenleme bulunmasına karşın futbolcunun ulusal müsabakalarda oynama uygunluğu sağlanması için tescil edilmediği halde ise CAS, futbolcunun mehil verilmeksizin feshini haklı görmüştür.¹³³

Bu kararlarda sıkça sporcuların aktif şekilde mesleklerini icra haklarının bir kişilik hakkı¹³⁴ olduğu ve en üst ligde yarışan futbolcuların yalnızca takım arkadaşları ile antrenman yaparak değil, ancak buna ek olarak müsabakalarda da yer almalarıyla

¹³¹ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 29.07.2016, CAS 2015/A/4286 Sebino Plaku v. Wroclawski Klub Sportowy Slask Wroclaw S.A., <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4286.pdf> (07.12.2021).

¹³² FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 08.06.2007, 67229-739899, kişisel arşiv.

¹³³ CAS 2014/A/3643 (n 107). Kararda, A takımında oynamak üzere transfer edilen bir futbolcunun, ligin ilk maçında kadroya alınmaması ve bu maçta kulübün yabancı oyuncu sınırını dolduracak sayıda yabancı oyuncu oynatmış olması kapsamında tüm sezon boyunca ulusal müsabakalarda oynayamayacağını belli olması sebebiyle sözleşmesini mehil vermeksizin feshedebileceğine hükmedilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus futbolcunun tepki süresinin makul olması gerektiğinin de altının çizildiğidir. Somut olayda futbolcu sezonun ilk maçını (ve dolayısıyla takip eden maçlarda görev alamayacağını farkına varmasını) takiben iki ya da üç gün sonra sözleşmeyi feshetmiş olup tepki süresi makul bulunarak sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğine hükmedilmiştir. Bu hususun altının çizilmesinin önemi, benzer durumlarda futbolcuların daha uzun süre sessiz kalmaları halinde resmi müsabakalarda görev alamayacak olmalarına zımnen de olsa rıza gösterdiklerinin kabul edilebileceği ve bu nedenle olası bir feshin haklı görülmebileceğidir.

¹³⁴ İsviçre Federal Mahkemesi kararı, ATF 137 III 303. Bu kararda ve ATF 120 II 369 referanslı kararda aynı zamanda futbolcuların seçilmesi, faaliyetlerinin askıya alınması ve oynama uygunluklarının sağlanması için lisans verilmesinin reddedilmesinin kişilik hakkının ihlali niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

sağlanabilecek piyasa değerlerinin korunması haklarının bir ekonomik hak olduğunun¹³⁵ altı çizilmiştir.

Yukarıda verilen belirlemeler ve özellikle İsviçre Federal Mahkemesi tarafından yapılan, futbolcuların mesleklerini icra haklarının kişilik hakkı niteliğinde olduğu ve her halükarda piyasa değerlerini korumak için müsabakalarda yer almalarının bir ekonomik hak olduğu belirlenmesi ile korunmaya çalışılan menfaatin ne olduğu izahat gerektirmeyecek kadar açıktır. Bununla birlikte kişilik hakkının kısıtlanması, ilgili kanun hükümleri kapsamında ve sporun özgüllüğü ele alınarak incelenmelidir.

İBK Art. 28 par. 2 altında kişilik hakkının ihlalinin ancak kanun veya ilgilinin rızası ile meşru kılınmadığı veya daha ağır basan bir özel veya kamu menfaati olmadığı hallerde hukuksuz sayılacağı belirtilmiştir. İBK Art. 19 altında ise sözleşme serbestisinin kabul edilmeyeceği istisna halleri sayılmış olup bunlar; kamu düzenine veya ahlaka aykırılık ile kişisel gizlilik hakkının ihlali halleri ile sınırlıdır.

Bu kapsamda taraflar arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmelerinde futbolcuların A takım dışında bir kategori ile antrenman yapabileceği ve kadroya dahil edilmeyebileceğine işaret eden hükümlerin varlığı ve hatta böyle bir karara itiraz edilmeyerek zımnen rıza gösterilmesi halinde, aktif şekilde mesleklerini icra ve piyasa değerlerini koruma haklarının kişilik hakkı olarak değerlendirilmesi halinde dahi, hak sahibinin rızasının mevcudiyeti kabul edilerek ihlalden söz edilmemesi daha isabetli olacaktır.

Dahası, özellikle diğer birçok ülke gibi Türkiye’de de uygulanan A takım listesi uygulaması¹³⁶ göz önünde bulundurulduğunda, ihlali meşru kılacak sözleşme hükümlerinin varlığı veya fiili rızanın dahi aranmasına gerek olmadığı savunulması da

¹³⁵ İsviçre Federal Mahkemesi kararı, 4A_53/2001.

¹³⁶ 2021/2022 sezonu için en üst ligde A takım listesi 28 futbolcudan oluşur ve bu futbolcuların en fazla 14’ünün Türkiye A Milli Futbol Takımında oynama uygunluğu olmayan futbolculardan olmasına izin verilmektedir. Bkz: TFF 2021/2022 Futbol Sezonu İlan Edilmesi Gereken hususlar: <http://www.tff.org/Resources/TFF/Auto/8e4acaf6ccc945cea5d2508e48de9784.pdf> (07.12.2021). A takım listeleri her bir transfer ve tescil dönemini takip eden iki gün içerisinde TFF’ye sunulacak olup, takip eden yarı sezonda ancak A takım listesinde yer alan futbolcular kulübün oynayacağı resmi müsabakalarda oynayabilecek, liste dışında kalan futbolcular ise hiçbir müsabakada müsabaka kadrosuna dahil edilemeyecektir.

mümkündür. Keza profesyonel futbolcular çoğu zaman transferleri sırasında sektörde tecrübeli ve ilgili ülke mevzuat ve uygulamalarını iyi bilen futbol menajerleri ve avukatlardan hizmet almakta olduğunun, bazılarının ise bu hizmete dahi gerek duymaksızın A takım uygulaması gibi uygulamaların varlığı hakkında bilgi sahibi olduğunun kabulü gerekir. Transferleri sırasında kulüp ile tescilli 40-50 kadar futbolcunun tamamının A takım listesine alınmayabileceği ve dolayısıyla bu futbolcuların bir yarı sezonda hiçbir maçta görev alamayacağı aşikardır. Futbolcunun bir yarı sezonda A takım listesine dahil edilmediğinde bu nedenle sözleşmesini feshedebileceğinin kabulü, ayrıca yetişmiş oyunculara tanınan sportif haklı nedenle fesih hakkını da konusuz ve amaçsız bırakacaktır.

Bu tartışmalara karşın, FIFA ve CAS'ın yerleşik hale gelen içtihadı çerçevesinde, futbolcuların kadro dışı bırakıldıkları sürelerin kısıtlı tutulması ve her halükarda, özellikle bu konuda talepte bulunmaları halinde bu futbolculara A takım ile antrenman yapma imkanı verilmesinin tavsiye edilmesi yerinde olacaktır.¹³⁷ Keza aksi takdirde futbolcular sözleşmelerini tek taraflı olarak feshedebilecek ve bu gibi fesihler haklı görülebilecektir.

3.3. Kulüp Tarafından Feshi

RSTP kapsamında, futbolculardan farklı olarak, kulüplerin sözleşmeyi feshi için haklı sebep olarak kabul edilecek spesifik sebepler ve bu sebeplerin varlığı halinde izlenecek fesih prosedürleri tanımlanmamıştır. Buna karşın PFSTT m. 27 altında, burada sayılanlarla sınırlı olmamak kaydıyla, kulüplerin sözleşmeyi feshi için haklı neden teşkil edecek dört hal sayılmıştır.

¹³⁷ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 03.04.2020, CAS 2019/A/6171 Josué Filipe Soares Pesqueira v. Osmanlıspor FK & CAS 2019/A/6175 Osmanlıspor FK v. Josué Filipe Soares Pesqueira & Akhisar Belediyespor FC & FIFA, https://www.sennferrero.com/descargaspdf/laudos-CAS-FIFA/202007/CAS_2019.A.6171.pdf (10.12.2021). Bu kararda futbolcunun; bir müsabakadaki uygunsuz olduğu iddia edilen davranışı nedeniyle çok sert şekilde cezalandırıldığı, bu tarihten sonra A takım ile birlikte antrenmanlara katılmasına, takım arkadaşlarıyla yemek yemesine ve soyunma odalarını kullanmasına müsaade edilmediği ve özellikle futbolcunun bu durumun iyileştirilmesini talep ettiği ihtarnamesinin yanıtı bırakıldığı gerekçeleriyle futbolcunun sözleşmeyi feshi haklı görülmüştür.

Bu bölüm altında, PFSTT kapsamında kulüpler tarafından sözleşmenin feshi için haklı sebep olarak sayılan haller ile FIFA kurulları ve CAS tarafından böyle kabul edilen hallerden bazıları incelenecektir.

3.3.1. Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması hali

PFSTT m. 27 altında sözleşmenin haklı nedenle feshine yol açabilecek olay ve ihlaller ile bu durumda feshin ne şekilde yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Bu madde kapsamında sırasıyla; a) *Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması*, b) *Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması*, c) *Futbolcunun bu talimatın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi*, d) *Futbolcunun, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatı'na aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması* hallerinin kulüpler açısından sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil ettiği belirtilmiştir. Bu hallerden (c) bendi altında atıfta bulunulan, profesyonel futbolcuların PFSTT m. 25 altında sayılan yükümlülüklerine ağır surette aykırı davranması veya sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesi halinde kulüplerin noter kanalıyla ihtarname keşide ederek ilgili futbolcuya aykırılığın giderilmesi için en az yedi günlük süre vermesi gerektiği ve ancak verilen süre içerisinde aykırılığın giderilmemesi halinde sözleşmeyi haklı nedenle feshedebileceği hükme bağlanmıştır. Buna karşın futbolcuların (a), (b) ve (d) bentlerinde yer alan aykırılıkların mevcudiyeti veya futbolcuların sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde kulüplerin, ilgili ihlalin gerçekleşmesi ve/veya ihlalin öğrenilme tarihinden itibaren 30 gün içerisinde sözleşmeyi derhal feshedebileceği öngörülmüştür.

Bu hallerden ilki olan, futbolcunun futbol faaliyeti dışındaki vaki hastalık ve istirahat halinin altı ayı aşmasının kulüpler açısından sözleşmenin feshi sebebi sayılabilmesi için, bu hastalık veya sakatlık gibi istirahati gerektirir olgunun futbol faaliyeti dışında meydana gelmiş olması gerektiğinin altı çizilmelidir. Madde hükmü kapsamında futbol faaliyeti yalnızca kulübün oynadığı resmi müsabakalarla sınırlı olarak kabul edilmemeli; aynı zamanda antrenmanlar, müsabakalar ile antrenmanlara gidiş gelişler ve kulüp tesislerinde buldukları sürelerde gerçekleşen sakatlık veya hastalıkların da bu madde kapsamında

değerlendirilmelidir.¹³⁸ Bu çerçevede, futbol faaliyeti nedeniyle icra edilen her türlü eylem ve bu faaliyet nedeniyle buldukları yerlerde meydana gelen hastalık ve istirahati gerektirir hallerin de bu madde kapsamında değerlendirilmesi ve kulüplerin, bu hallerin geniş anlamda futbol faaliyeti nedeniyle meydana geldiği durumlarda, sözleşmeyi haklı nedenle feshedemeyeceğinin kabul edilmesi gerekir.

Bu madde kapsamında tartışılan başka bir konu da, hastalık veya istirahat süresinin alt sınırı olarak belirlenen altı ayın aralıksız olmasının zorunlu olup olmadığıdır. Bir görüşe göre bu sürenin aralıksız altı ay olması gerektiği ileri sürülürken,¹³⁹ bir görüşe göre toplam sürenin aralıklı şekilde, birden fazla hastalık veya istirahatten doğmasına karşın toplam altı ayı bulmasının yeterli olacağı ileri sürülmüş,¹⁴⁰ başka bir görüşe göre ise bu sürenin aralıklı veya aralıksız olmasının bir önemi olmadığı belirtilmiştir.¹⁴¹

PFSTT hükmü kapsamında böyle bir hastalık veya istirahat halinin ulaşması gereken altı aylık sürenin aralıklı olabileceği veya aralıksız olması gerektiğinin belirtilmemiş olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu hususun her somut olayda, olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Örneğin bir kulüp ile beş yıl süreyle profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalayan bir futbolcunun, beş yıla yayılacak şekilde sözleşme süresinin başında iki ay, ortasında iki ay ve sonuna doğru iki ay istirahatini gerektirecek şekilde futbol faaliyeti dışında hasta olması veya sakatlanması halinde bu nedenle yapılacak bir fesih haklı görülmeyebileceken; aynı futbolcunun yedi aylık bir sürede, kısa aralıklarla ikişer aylık istirahatini gerektirecek üç farklı hastalık geçirmesi bu madde kapsamında kulüp açısından sözleşmenin feshi için haklı neden olarak kabul edilebilecektir.

Bu konuda tartışılmaya değer başka bir konu ise, bu sebebe dayanan bir feshin ne zaman yapılabileceğidir. İlgili madde kapsamında sözleşmenin feshedilebilmesi için futbolcuların futbol faaliyeti dışındaki vaki hastalık ve istirahat halinin başlayıp altı ayı tamamlaması gerekip gerekmediği açıkça belirtilmemiştir. Başka bir deyişle, böyle bir

¹³⁸ Onur Şahin, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Bundan Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Sportif Yargı Yoluyla Çözümü* (1.b., On İki Levha Yayıncılık 2016) 70; Petek (n 4) 244.

¹³⁹ Baştürk (n 7) 212; Petek (n 4) 244.

¹⁴⁰ Yılmaz (n 11) 318.

¹⁴¹ Şahin (n 138) 71.

istirahat hali meydana geldiğinde, bunun altı ay süreceğinin baştan belirlenebilir olduğu hallerde kulüplerin sözleşmeyi altı ay geçmesini beklemeden feshedip feshedemeyeceği açık değildir. Buradaki altı aylık sürenin, futbolcuların futbol faaliyeti dışındaki vaki hastalık ve istirahat hallerinde de ilk altı ay boyunca ücrete hak kazanması amaçlanarak belirlendiği düşünülürse kulüplerin altı aylık ücretlerini ödeyerek sözleşmeyi baştan, altı aydan uzun süreceği belirli olan istirahat nedeni olay meydana geldiğinde feshetme hakkı olduğu tartışılabilir. Ancak bunun kabulü halinde bu durumun, futbolcuların baştan öngörülen süreden önce -altı aydan kısa sürede- iyileşmesi halinde ise her iki tarafı zarara uğratacağı da sabittir.

3.3.2. Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması hali

PFSTT kapsamında kulüplerin sözleşmeyi feshi için haklı neden olarak sayılan ikinci hal ise, bir futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olmasıdır. Hak mahrumiyeti ve müsabakadan men cezaları TFF Futbol Disiplin Talimatında¹⁴² tanımlanmıştır. FDT'nin ilgili 25. maddesi hükmüne göre hak mahrumiyeti, ihlalde bulunana süreli veya süresiz olarak verilebilecek, ilgili kişinin resmi müsabakalarda stadyumlara girmek de dahil olmak üzere futbolla ilgili idari, sportif veya sair her türlü faaliyette bulunmaktan men edilmesi yaptırımıdır. Müsabakadan men cezası ise, FDT m. 22'de tanımlandığı şekliyle, futbolcunun resmi müsabakalara katılmaktan men edilmesi yaptırımıdır. FDT m. 36/3 kapsamında her türlü iletişim araçları, sosyal medya, her türlü basın yayın organı ve sair şekilde müsabaka hakemleri ile sportmenliğe veya spor ahlakına aykırı olarak irtibat kuran futbolculara en az bir yıl; m. 48 kapsamında lisans veya uygunluk belgeleri üzerinde değişiklik veya sahtecilik yapmaları ya da bu nitelikteki belgeleri kullanmaları veya kullandırmaları halinde bir yıldan üç yıla kadar; m. 56 kapsamında ise müsabaka süreci veya sonucunu etkilemeye veya teşvik primi kabul eden futbolculara süresiz, teşebbüs edenlere ise bir yıldan üç yıla kadar; m. 58 kapsamında ise hukuka ve spor ahlakına aykırı şekilde müsabaka hazırlığına veya müsabakaya katılmayanlara üç aydan bir yıla kadar müsabakadan men cezası uygulanacağı öngörülmüştür. Bunlar dışında kalan ihlaller için

¹⁴² TFF Futbol Disiplin Talimatı, <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati.pdf> (08.12.2021).

uygulanacağı öngörülen müsabakadan men cezaları ise süreyle değil, belirli sayıda müsabakalarla belirtilmiştir. Bunlardan, tekerrür halinde cezaların arttırılması halleri hariç olmak üzere, altı aylık süreye ulaşabilecek olan tek yaptırım ise FDT m. 47 kapsamında hak sahibi olmadığı halde başkalarına ait lisans, kimlik, akreditasyon kartı ve sair uygunluk belgelerini kullanarak veya başka bir kişinin yerine geçerek TFF ve müsabaka görevlilerini yanıltmaya çalışan veya bu eyleme herhangi bir şekilde iştirak eden futbolculara uygulanacak sekiz ila 24 müsabakadan men cezasıdır.

Yine PFSTT m. 30 par. 2 uyarınca profesyonel futbolcu sözleşmelerinin koruma dönemi içerisinde¹⁴³ kulüp tarafından haklı nedenle veya futbolcu tarafından haklı neden bulunmaksızın feshi halinde futbolculara dört ay süreyle müsabakadan men cezası verileceği ve ağırlaştırıcı sebeplerin varlığı halinde bu sürenin altı aya kadar uzatılabileceği düzenlenmiştir.

Burada önemle belirtmek gerekir ki futbolculara yalnızca FDT kapsamında TFF Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından değil, ilgili talimatlar kapsamında FIFA veya UEFA kurulları tarafından da futbol faaliyetinde yer almalarına mani olacak cezalar verilebilir.

Bu madde kapsamında da sakatlık sebebiyle fesihten farklı şekilde, tek seferde en az altı ay süreli hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası verilmiş olması gerekir. Kulüplerin bu nedenle sözleşmeyi feshedebilmesi için ayrıca bu yaptırımların, TK veya uluslararası boyutta CAS denetiminden geçerek veya yaptırıma hükmedilen karara karşı itiraz süresinde itirazda bulunulmaması suretiyle kesinleşmiş olması gerektiğinin kabulü gerekir.

¹⁴³ Koruma dönemi PFSTT m. 2(h) altında; sözleşmenin imza tarihinde futbolcunun 28 yaşından küçük olması halinde imza tarihinden itibaren üç, 28 yaşından büyük olması halinde ise iki yıl veya sezonluk dönem olarak tanımlanmıştır. Koruma dönemlerinde sözleşmenin ihlali ile feshine neden olunması halinde ihlalde bulunan taraf için koruma dönemi bittikten sonra yapılanlar fesihlerden farklı netice ve yaptırımlar öngörülmesinin sebebi yine futbolda ahde vefa ilkesinin güçlendirilmiş halinin uygulanması ve kulüp profesyonel futbolcu kadroları mümkün olduğunda muhafaza edilerek liglerin bütünlüğünün korunmasının amaçlanmasıdır. PFSTT m. 30/4 kapsamında koruma dönemleri sözleşmenin yenilendiği veya uzatıldığı hallerde yeniden başlar.

3.3.3. Futbolcunun PFSTT'nin 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi hali

PFSTT m. 27'nin birinci fıkrasının üçüncü bendinde belirtilen fesih sebebi ise, futbolcunun bu talimatın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesidir. Bu sebeple fesih, sayılan diğer üçünden farklı olarak, mehil verilmeksizin yapılamayacak olup kulüplerin sözleşmenin feshi arzusunda olması halinde noterden keşide edilecek bir ihtarname ile futbolcuya edimini yerine getirmesi için en az yedi günlük süre vermesi gerektiği tekrar hatırlatılmalıdır. PFSTT m. 25'te sayılan ve profesyonel futbolcu sözleşmesinin yüklediklerine ek olarak sayıldığı açıkça belirtilen yükümlülükler ise “a) Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek, b) TFF'nin ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak, c) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün içerisinde kulübüne ve TFF'ye bildirmek” olarak ifade edilmiştir. Talimat hükmünün ikinci fıkrasında ise futbolcunun bu yükümlülükler aykırı davranmasının yanında sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesinin de, ihtar keşide etmek ve belirtilen sürede edimlerin yerine getirilmesi talep edilmek kaydı ile, fesih sebebi olarak sayıldığı görülmektedir. Profesyonel futbolcu sözleşmesi taslağında futbolcuların birtakım yükümlülükleri düzenlenmiş olup¹⁴⁴ taraflarca bunlara ek bazı yükümlülükler kararlaştırılabileceği belirtilmelidir. Yine taraflar arasında imzalanan sözleşmede açıkça belirtilerek bu yükümlülükler aykırılık halinde, özellikle ihlalin niteliği dikkate alınmak kaydıyla, sözleşmenin mehil verilmeksizin feshinin mümkün olduğu da söylenebilir. Örneğin bir profesyonel futbolcu sözleşmesinde futbolcunun uyuşturucu kullanmamak veya şike

¹⁴⁴ n 24. Bunlar; a) Profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yüklediği edimleri yerine getirmek, b) Kulübün, yurt içinde ve yurt dışında yapacağı tüm müsabakalara ve antrenmanlara katılmak, c) FIFA, UEFA ve TFF Statü'lerine ve düzenlemelerine uymak, futbolun ahlaki prensiplerini gözetmek ve teşvik etmek, d) Beyanları ve davranışlarıyla TFF'nin ve paydaşlarının saygınlığını zedelememek, e) Kulübün onayı olmaksızın herhangi tehlikeli veya sportif bir faaliyete katılmamak, f) Kulübün yer alacağı müsabakalarda oynayabilmek ve kendisinden beklenen verimi ortaya koyabilmek için özel hayatına ve sağlığına gerekli dikkat ve özeni göstermek, g) Kulübün kendisine vermiş olduğu eşyaları kullanılabilir halde tutmak ve sözleşmenin sona ermesi ile birlikte bunları kulübe iade etmek, h) Kulüp Sağlık Kurulunun veya kulüp doktorunun isteği üzerine düzenli olarak sağlık taramalarına girmek ve tedavi uygulanmasına izin vermek, i) Acil durumlar haricinde kulüp sağlık kuruluşunun veya kulüp doktorunun ön bilgisi olmadan herhangi bir tıbbi tedavi uygulamamak, j) Antrenman ve müsabakalarda oyun kurallarına uygun hareket etmek ve sportmence davranmak, müsabaka görevlilerinin kararlarına saygı duymak ve bunlara riayet etmek, k) Futbolla ilgili bahis ve benzeri faaliyetlere dahil olmamak ve PFSTT ile futbolculara yüklenen yükümlülükler olarak sayılmıştır.

yapmamakla yükümlü olduğu kararlaştırılmış ise ve futbolcunun bunlardan birine aykırı davrandığı sabitse, kulübün futbolcuya bu aykırılığı gidermek için süre vermesinin beklenmesi abes olacaktır. Bu örnekteki gibi bir olayın varlığı halinde kulübün sözleşmeyi feshi, olayın şartlarına göre, TBK m. 435 kapsamında haklı fesih sayılabilecektir.¹⁴⁵

Burada önemle belirtilmesi gereken husus, futbolcunun PFSTT kapsamında sayılan ve sözleşme ile kendisine yüklenen yükümlülüklerini her ihlalinin haklı fesih sebebi olarak kabul edilemeyeceği, ancak ağır surette ihlal halinde kulübe bu nedenle fesih hakkı tanınacağıdır. Örneğin futbolcunun istirahat raporunu bir kereye mahsus olmak üzere belirtilen süreden birkaç gün geç sunmasının fesih sebebi olarak kabul edilmesi yerinde olmayacaktır.¹⁴⁶ Madde hükmü kapsamında, ancak futbolcuların yükümlülüklerini ağır surette ihlali halinde bu ihlal nedeniyle sözleşme ilişkisinin devamının kulüpler açısından çekilmez hale geldiği ve ihtar rağmen futbolcuların yükümlülüklerini yerine getirmediği hallerde bu nedenle yapılacak fesihlerin haklı görüleceği belirtilmelidir. TBK m. 435 ile paralel bu düzenleme uyarınca yapılacak fesihler, her somut olayda olayın koşulları ve özellikle futbolcunun yükümlülüklerini ihlalde ısrarı ve bu durumun sözleşme ilişkisinin devamını kulüpler açısından çekilmez hale getirip getirmediği değerlendirilecektir.

3.3.4. Futbolcunun TFF Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az dört resmi müsabakadan men cezası alması hali

PFSTT m. 27/1'de sayılan son fesih sebebi ise, futbolcunun TFF Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az dört resmi müsabakadan men cezası almış olmasıdır. Atıfta bulunulan TFF Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatı kapsamında futbolcuların; menajerlerin seçimi ve menajerlik hizmetinden yararlanma sürecinde, gerekli özeni göstermek ve bu talimat hükümlerine uymakla; menajerler ile yaptıkları sözleşmeler ve menajerlerin katılımı ile imzaladıkları profesyonel futbolcu sözleşmesi veya transfer sözleşmelerinin birer nüshasını imza tarihinden itibaren 30 gün içinde belgeleri ile birlikte TFF'ye ibraz etmek, TFF, FIFA'ya

¹⁴⁵ Baştürk, (n 20) 200.

¹⁴⁶ Şahin, (n 138) 74.

bağlı konfederasyonlar ve FIFA'nın yetkili mercilerinin talepleri üzerine menajerlik faaliyetine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi ibraz etmek ve menajerlik sözleşmelerine bu ibrazı mümkün kılan hükümler eklemek, sözleşme yoluyla menajerlerle kurdukları yasal ilişkinin hukuki yapısını belirtmek, menajerlik faaliyetleri sırasında her türlü menfaat çatışmasından veya bir menfaat çatışmasının söz konusu olabileceği ilişkilerden kaçınmak için gerekli çabayı sarf etmek, bir işlemde kulüple aynı menajerden yararlanmak istediklerine bu durumdan TFF'yi bilgilendirmek ve bunlara ek olarak 17. madde altında sayılanlara¹⁴⁷ riayet etmek şeklinde yükümlülükleri bulunmaktadır.

3.3.2. FIFA kurulları ile CAS tarafından kabul gören genel haklı fesih sebepleri

RSTP, Art. 14 par. 1 altında haklı nedenle feshe genel atıf yapılması ve par. 2 kapsamında taraflardan birinin diğer tarafın sözleşmeyi feshi veya şartlarını değiştirmesine yöneltmek için istismar edici davranışlarda bulunması istisnası haricinde kulüplerin sözleşmeyi feshi için haklı sebep olarak kabul edilecek halleri saymamaktadır. Bununla birlikte kulüplerin genel hükümlere göre sözleşmeyi fesih hakkı olduğu tartışmasıdır.

RSTP'de yer verilmemiş olmasına karşın RSTP Şerhi kapsamında kulüpler açısından sözleşmenin feshini haklı kılabilen hallerden bazıları sayılmıştır. Bunlardan bazıları, futbolcuların kulübü sözleşmenin feshine veya şartlarının değiştirilmesine yöneltmek amacıyla istismar edici davranışlarda bulunması, futbolcular tarafından izinsiz şekilde kulüp tesislerinin terk edilmesi veya önceki uyarılara rağmen izin günlerinden sonra kulübe geç dönülmesi olarak belirtilebilir. FIFA kurulları ile CAS kararlarında sıkça, yukarıda da izah edildiği üzere, mehil verilmeksizin feshin istisnai bir hal olduğu ve ancak ihlalde bulunan tarafın ihlalinin, sözleşmenin devamının diğer taraf için çekilmez hale

¹⁴⁷ Bunlar; a) Mevzuata, FIFA, UEFA ve TFF'nin statü ve talimatlarına, FIFA ve TFF'nin yetkili kurulları tarafından verilen tüm kararlara uymak, b) Sadece bu Talimat çerçevesinde lisanslı menajerlerin hizmetlerinden yararlanmak, bu talimatta öngörülen istisnalar haricinde doğrudan veya dolaylı olarak lisanssız hiçbir kişinin onlar ad ve hesabına kulüpler ile sözleşme müzakere etmesine veya menajerlik faaliyeti kapsamında değerlendirilebilecek işlemler yürütmesine izin vermemek, c) Bir menajer ile herhangi bir sözleşmesel ilişkiye girmeden önce söz konusu menajerin hâlihazırda bu faaliyeti yürütebilecek şekilde lisanslı olduğunu, lisansının iptal edilmediğini ve askıda olmadığını kontrol etmek, ç) Talep halinde TFF, UEFA ve FIFA'ya gerekli bilgi ve belgeleri eksiksiz olarak vermek, d) Menajerler ile yaptığı tüm sözleşmelere riayet etmek, e) Yaptığı tüm profesyonel futbolcu sözleşmelerinde lisanslı bir menajerin o sözleşme kapsamında kendisine hizmet sunup sunmadığını açıkça belirtmek, söz konusu sözleşmede bir menajerin katılımı mevcutsa bu temsilcinin isim ve unvanının sözleşmede açıkça belirtilmesini temin etmek olarak sayılmıştır.

gelecek derecede ağır olması şartlarında kabul edilebileceğinin altı çizilmektedir. Bu çerçevede yukarıda belirtilen ve kulüpler için sözleşmenin feshi nedeni sayılabilecek ihlallerin gerçekleşmesi halinde dahi, kural olarak futbolcuya ihlalinden dönmesi talebiyle bildirimde bulunulmalıdır.

RSTP Şerhinde, futbolcuların kulübü sözleşmenin feshine veya şartlarının değiştirilmesine yöneltmek amacıyla istismar edici davranışlarda bulunmasına örnek olarak başka bir kulübe transfer olmak isteyen ancak mevcut kulübünün buna izin vermediği bir futbolcunun antrenman yapmayı ve maçlarda görev almayı reddetmesi ve davranışları için çeşitli bahaneler ileri sürmesi belirtilmiştir. Bu tanımlamayı takiben bu gibi hallerin sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil edebileceği ifade edilmiş, ancak böyle bir fesih halinde futbolcunun amaçladığı şeye ulaşmış olacağı belirtilmiştir.¹⁴⁸

RSTP Şerhi altında yukarıda belirtilene ek olarak futbolcunun sözleşme süresince sergilediği tutum ve davranışlarının da kulüplerin sözleşmeyi feshini haklı kılabilecek bir unsur olduğuna yer verilmiştir. Bu hususta özellikle sözleşmenin feshine son çare olarak başvurulması gerektiği, ihlalin son bulması için alınabilecek başka bir önlem varsa bunun alınması gerektiği ve her halükarda futbolcuya kulüp tesislerine dönmesi için uygun süre verilerek ihtarda bulunulması gerektiği belirtilmiştir.¹⁴⁹

3.3.3. Futbolcunun yokluğu hali

Futbolcunun kulübün izni olmaksızın kulüp tesislerini ve futbol faaliyetini terki (yokluğu) nedeniyle sözleşmenin feshedilebilmesi için yokluk süresinin kulüp nazarında futbolcunun dönmeme kararı aldığı inancı yaratacak ölçüde uzun olması gerekmekte olup,¹⁵⁰ bu sürenin görece kısa olması halinde bu nedenle sözleşmenin feshedilmesinin haklı görülmebilecektir. Futbolcuların, kulübün yokluğu hakkında bilgi taleplerini ve ihtarlarını yanıtsız bıraktığı veya yoklukları için meşru bir mazeret sunamadıkları haller

¹⁴⁸ FIFA RSTP Şerhi (n 6) 112.

¹⁴⁹ ibid. 116.

¹⁵⁰ ibid. 116. İlgili karar için bkz: Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 29.06.2017, CAS 2016/A/4408 Raja Club Athletic de Casablanca v. Baniyas Football Sports Club & Ismail Benlamalem, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4408.pdf> (08.12.2021).

ile kulübün ihtarına rağmen kulüp tesislerine uzun süre dönmedikleri hallerde ise bu nedenle yapılan fesih haklı görülebilecektir.

DRC kararlarında yer verilen kriterlere göre, futbolcunun yokluğu nedeniyle sözleşmenin feshinde haklılığa, futbolcunun bunun dışındaki tutum ve davranışlarının ve yokluk döneminin denk geldiği zamanda müsabakaların devam ediyor olup olmadığının da etkili olduğu görülmektedir. Futbolcuların bir hafta ve 10 gün gibi görece kısa süreli yoklukları sebebiyle sözleşmenin feshedilmesi halinde bu fesih haklı görülmeyebilecek iken, bir ay gibi uzun bir süre izinsiz yoklukları nedeniyle yapılan fesih haklı görülebilecektir. Buna karşın futbolcunun bir aylık izinsiz yokluğu döneminde müsabakaların oynanmıyor olması halinde bu nedene dayanarak yapılan bir fesih haksız görülebilecektir. Yine bu unsurların var olmadığı hallerde haklı görülmeyebilecek iki haftalık izinsiz yokluk nedeniyle yapılan fesih; ilgili futbolcunun takıma katıldığı tarihten itibaren uygunsuz davranışlar sergileyen, teknik ekibin talimatların uymayan ve takım arkadaşları ile kavga eden bir futbolcunun bu davranışları göz önünde bulundurularak haklı görülebilecektir.¹⁵¹

Bu konuda bahsedilmeye değer bir DRC kararının detaylı şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bu karara konu uyuşmazlıkta ilkinde 15 gün, ikincisinde ise kulübün izin verdiği süreye ek olarak bu sürenin başında 10 gün ve sonunda 60 gün olmak üzere toplam 70 gün izinsiz olarak kulübü terk eden bir futbolcu son olarak ailevi sebeplerle kulüpten ayrılmak için izin istemiş ve kulüp, iki gün içerisinde dönmesi kaydıyla futbolcuya izin vermiştir. Ne var ki futbolcu bu ayrılıştan sonra kulübe bir daha dönmemiş ve daha sonra alacaklarının ödenmediği iddiası ile sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetmiştir. DRC feshin haklılığını değerlendirirken kayda değer üç tespitte bulunmuştur. Bunlardan biri, futbolcunun kulüpten ayrıldığı dönemlerden birinde kulüp resmi internet sayfasında futbolcunun ailevi sebeplerle yurtdışında olduğuna dair internet haberi girilmesine ilişkindir. DRC, kulübün internet haberini futbolcunun imajını korumak için yayımladığı iddiasını dikkate alarak ve bu internet haberinde futbolcunun yokluğuna müsaade edildiğine dair bir ifade olmadığını belirterek bu dönemi izinsiz yokluk dönemi olarak değerlendirmiştir. DRC'nin ikinci önemli tespiti ise, ailevi sebeplerin izinsiz yokluğu meşru kılamayacağıdır. Somut olayda futbolcunun annesinin hastalığı izinsiz yokluk için

¹⁵¹ Weger (n 40) 224-229.

haklı sebep olarak kabul edilmemiştir. Son ve en kayda değer belirleme ise kulübün, futbolcunun izinsiz yokluğundaki dönem ücretlerini ödemekle yükümlü olmadığına ilişkindir. Sözleşme Mart 2005'te feshedilmiş olmasına ve kulüp futbolcuya en son Eylül 2004 ücretini ödemiş olmasına karşın DRC, futbolcunun ilk izinsiz yokluğu döneminin başında ancak bir aylık ücretin günü gelmiş olmasına karşın ödenmediğini ve kulübün, futbolcunun izinsiz olarak kulüpten ayrıldığı dönemler için öngörülen ücretleri ödemekle yükümlü olmadığını belirterek futbolcunun sözleşmeyi feshini haksız bulmuş ve futbolcunun kulübe 2.040.000.-USD tazminat ödemesi ile futbolcunun fesih sonrasında sözleşme imzaladığı yeni kulübünün bu borçtan müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmasına karar vermiştir.¹⁵²

RSTP Şerhi altında bu konuda verilen bir örnekte futbolcu devamlı olarak izin sürelerinin sonunda kulübe geç dönmüş olup, kulüp bu nedenle sözleşmeyi feshetmiştir. Bu uyuşmazlıkta verilen kararda CAS, kulübün daha önce futbolcunun benzer ihlalleri hakkında şikayet dile getirmediğinden bahisle sözleşmenin feshini haksız bulmuştur.¹⁵³ Bu kararda feshin haksızlığına ek olarak tarafların ihlale zamanlı şekilde tepki vermesinin gerekliliğinin altı çizilerek, daha önce futbolcunun; disiplin cezası çekmiş olduğunun ve bundan sonra dört ay boyunca kulübün maçlarında oynamaya devam ettiği ve bu çerçevede ihlallerinin mazur görüldüğü ve hiçbir neticeye tabi olmadığı inancı yaratıldığı da belirtilmiştir. DRC de yakın tarihli bir kararında aynı şekilde benzer ihlal ile futbolcuya para cezası verildikten sonra ve son ihlalde sözleşmenin feshedildiğini ve fesihden önce sözleşmenin devamının sağlanması için daha uygun önlemlerin alınabileceği belirtilerek kulüp tarafından yapılan feshin haksızlığına hükmetmiştir.¹⁵⁴

Şerh altında kulüpler için sözleşmenin feshini haklı kılabilen sebepler olarak sayılan haller bunlarla sınırlı olmasına karşın futbolcuların ısrarla uygunsuz davranışlarda

¹⁵² FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 23.03.2006 (3640_739), kişisel arşiv.

¹⁵³ Weger (n 40) 113. İlgili karar için bkz: Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 12.08.2010, CAS 2010/A/2049 Al Nasr Sports Club v. F. M., <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2049.pdf> (08.12.2021).

¹⁵⁴ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 15.07.2021, 20-01748, Göztepe SK v. Andre Biyogo Poko & Altay SK, <https://digitalhub.fifa.com/m/36c0b2aa94df57ea/original/Poko.pdf> (08.12.2021).

bulunması ile doping veya uyuşturucu kullanmalarının da kulüpler açısından sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil edebileceği belirtilmelidir.

Bununla birlikte futbolcuların belirli sportif özellikleri gösterememesi, sportif performansı, belirli sayıda maçta görev alamaması, kulübün belli sportif başarıları elde edememesi veya futbolcuların sakatlıkları gibi hallerin kulüpler açısından sözleşmenin haklı feshine dayanak oluşturmayacağını belirtmek gerekir.

Bunlardan futbolcunun sakatlığının RSTP Art. 18 par. 4 ile PFSTT m. 19 par. 4 uyarınca sözleşmenin geçerliliği için bir koşul olarak belirlenemeyeceği,¹⁵⁵ sözleşmenin imzası anında mevcut önceki sakatlığının nüksetmesi halinde kulübe sözleşmeyi fesih hakkı tanıyan hükümlerin geçerliliğinin kabul edilmeyeceği ve dolayısıyla bu gibi hükümlere dayanılarak yapılan fesihlerin haksız görüleceği¹⁵⁶ belirtilmelidir. Ancak sürekli iş göremezlik halinin, bu sebeple yapılan bir feshin neticelerinde dikkate alınabileceği ve futbolcu lehine hükmedilecek tazminatın indirilmesine sebep olabileceğinin¹⁵⁷ belirtilmesinde de fayda vardır.

Bir önceki paragrafta sayılan sebeplerden kulübün belli sportif başarıları elde edememesi hususu kulüpler tarafından sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil etmeyecek olmasına karşın, taraflar arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmelerinde üst lige çıkamama veya bir alt lige düşme gibi belirli sportif başarıların elde edilememesi halinde sözleşmenin kendiliğinden sona ereceğine ilişkin hükümler bulunması halinde bu hükümlerin geçerli sayılabileceğine dikkat çekilmelidir. Bu husus 4.3. başlığı altında detaylı şekilde incelenecektir.

¹⁵⁵ RSTP ve PFSTT hükümlerinde çalışma izninin alınmasının da sözleşmenin geçerliliği koşulu olarak belirlenemeyeceği belirtilmiştir. DRC birçok kararında yabancı futbolcuların çalışma izinlerinin alınmasının kulübün bir görevi olduğu, futbolcuların ise ancak bu prosedür sırasında kulüplerine yardımcı olması gerektiğine hükmedilmiştir. bkz: Weger (n 40) 128.

¹⁵⁶ ibid. 221.

¹⁵⁷ ibid. 224. Bu konuda atıfta bulunulan kararda profesyonel futbolcu sözleşmelerinin iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olduğundan bahisle futbolcunun hizmetlerini kulübe sunmayacak olmasının tazminatın hesaplanmasına etkili olduğu görülmektedir.

4. OPSİYON HAKLARI VE OPSİYONLAR

4.1. Opsiyon Kavramı

Opsiyon hakları, sahibinin tek taraflı bir irade beyanı ile sözleşme kurmasına veya mevcut bir sözleşmesinin süresini uzatmasına yarayan haklardır.¹⁵⁸ Hak sahibinin hakkı kullanarak sözleşmeyi kurması veya süresini uzatması için karşı tarafın katılımına ihtiyaç duymaması ise bu hakların, yenilik doğuran hak olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır.¹⁵⁹

Genelde kurucu yenilik doğuran haklar olarak tanımlanmalarına karşın, opsiyon haklarının futbolda çoğunlukla mevcut bir sözleşmenin süresinin uzatılması için tanındığı ve kullanıldığı göz önüne alındığında, futbol uygulamasındaki opsiyon haklarının daha çok değiştirici yenilik doğuran haklar olarak karşımıza çıktığını söylemek yerinde olacaktır.¹⁶⁰

Buna ek olarak, futbolda opsiyon haklarının her iki tarafa birden tanınabileceği ve hatta opsiyonların yalnızca taraflara tanınan haklar olarak değil, zaman zaman belirli şartların gerçekleşmesi halinde kendiliğinden yürürlüğe giren, sözleşme koşullarını ve/veya sözleşmenin süresini değiştiren hükümler olarak karşımıza çıkabileceğinin de belirtilmesi gerekir.

Futbolcu sözleşmeleri ile tanınan opsiyon haklarının geçerliliği ve bağlayıcılığı, başta işçi lehine yorum olmak üzere İş Hukukunun temel ilkeleri ile sporun özgüllüğü bir arada değerlendirildiğinden, çokça tartışılmıştır.

Bu bölüm altında sırasıyla tek taraflı opsiyon hakları, her iki tarafa tanınan opsiyon hakları ve otomatik opsiyonlar incelenecektir.

¹⁵⁸ Mustafa Dural ve Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*, (1.b, Filiz Yayınları 2021) 181; Vedat Buz, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar* (1.b, Yetkin Yayınları 2005) 160.

¹⁵⁹ Buz (n 158) 161.

¹⁶⁰ ibid 165.

4.2. Tek Taraflı Opsiyon Hakları

4.2.1. Uzatma opsiyonları

Özellikle sporun özgüllüğü ve bu nedenle diğer iş alanlarından farklı olarak futbolculara ve futbolcu sözleşmelerine getirilen sınırlamalar nedeniyle, bu haklardan özellikle sözleşme süresinin uzatılmasına ilişkin olanların geçerliliği ve bağlayıcılığı çokça tartışılmıştır.¹⁶¹

Futbolda diğer opsiyon hakları gibi tek taraflı uzatma opsiyonları da neredeyse her zaman kulüplere ve tek taraflı şekilde yalnızca kulüplere tanınmaktadır.¹⁶² TFF, kulüplere tanınan tek taraflı opsiyon haklarının ilgili futbolcu ile mutabakat sağlanmadığı hallerde geçerli olmadığına hükmederken¹⁶³ FIFA'nın ise, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin gereklilikleri hakkındaki sirkülerinde¹⁶⁴ sözleşmenin sona erdirilmesi ve sözleşmenin uzatılmasına ilişkin hakların karşılıklı olması gerektiğinin altını çizmiş olmasına karşın, futbolda güçlendirilmiş hali uygulanan ahde vefa ilkesi kapsamında bu hakların, tek taraflı ve dolayısıyla FIFA sirkülerinde belirtilen şartlara aykırı olsalar da geçerli ve bağlayıcı olduklarına hükmedilebildiği görülmektedir.¹⁶⁵

CAS, opsiyon hakkına sahip olmayan tarafın özgürlüğünü aşırı ölçüde kısıtladığı için problematik olduğuna hükmederek,¹⁶⁶ sözleşmenin süresinin taraflardan birinin tek

¹⁶¹ Baştürk (n 20) 164.

¹⁶² Weger (n 40) 164.

¹⁶³ TFF Tahkim Kurulu Kararı, 27.09.2012, 2012/188 E. 2012/214 K., Bekir Ozan Has v. Bursaspor Kulübü, <https://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=16264> (20.11.2021). Bu kararda TK “sözleşmede kulübe tek taraflı olarak sözleşmeyi uzatma (opsiyon) hakkının tanınması hukuka uygun olmadığı gibi kulübün tek taraflı olarak sözleşmeyi uzattığına dair beyanının futbolcu tarafından kabul edildiğine, diğer değişle taraflar arasında mutabakat sağlandığına dair herhangi bir maddi olguya rastlanamaması, aksine futbolcunun sözleşmenin uzamasına muvafakat etmediğini ihtar ile bildirmiş” olduğunun altını çizerek futbolcu hakkında tesis edilen sportif yaptırım kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

¹⁶⁴ FIFA 24.11.2008 tarih ve 1171 sayılı Sirküleri, <https://digitalhub.fifa.com/m/934c77c17126323/original/fpxmgfy6clfyfyrnxteh-pdf.pdf>, 14.11.2021.

¹⁶⁵ Alper Çağrı Yılmaz, ‘Milletlerarası Futbol Hukukunda Tek Taraflı Uzatma Opsiyonlarının Geçerliliği Sorunu’ İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C.I, S.1., 45.

¹⁶⁶ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 20.05.2005, CAS 2004/A/678 Apollon Kalamarias v. Davison Oliveira Morais, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/678.pdf> (13.11.2021). Bu karar FIFA tarafından tek taraflı uzatma opsiyonlarının geçerliliğinin incelendiği, yayımlanan ilk karara (22.07.2004 tarih ve 74508 referans numaralı FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı) karşı CAS nezdinde yapılan itiraz neticesinde verilmiştir. Bu kararda dahi aşağıda incelenecek kriterlerden ikisinin açıkça belirtildiği ve futbolcunun sözleşme süresi sona ermeden önce sözleşmenin uzatılıp uzatılmayacağı hakkında bilgi sahibi olma hakkı nedeniyle sözleşme bitiş tarihinden kısa süre önce bu hakkın kullanılmasının uygun

tarafli beyanı ile uzatılmasına olanak veren bu tarz hükümlerin uygulanabilirliğini hemen her zaman tartışmalı bulmuş; buna karşın bu tek taraflı opsiyon hükümlerinin doğrudan geçersiz kabul edilemeyeceği, dolaşım serbestisine engel teşkil edebilen ve iş hukukunun genel prensiplerine aykırı olarak değerlendirilen bu tarz opsiyon haklarının, her uyuşmazlıkta somut olayın özellikleri değerlendirilerek, uygulama alanı bulup bulamayacağına karar verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.¹⁶⁷

Bu tarz hükümlerin geçerliliği değerlendirilirken, ilk olarak bu konuda yıllardır kullanılagelen, FIFA Hukuk İşleri Direktörü tarafından benzer bir hükmün geçerliliğinin incelendiği ve *Güney Amerikalı Bosman kararı* olarak bilinen kararın tesis edildiği CAS prosedüründe¹⁶⁸ itiraz eden kulüp tarafından kullanılmak üzere talep edilmesi üzerine Prof. Wolfgang Portmann tarafından hazırlanan ve sunulan raporda yer alan ve bundan sonra *Portmann kriterleri* olarak anılan beş kriter incelenmelidir.¹⁶⁹

Bu kriterlerden ilki, iş ilişkisinin olası en fazla süresinin aşkın olmaması gerektiğine ilişkindir. Tekrar belirtmelidir ki futbolcu sözleşmeleri; en az imza tarihinden ilgili sezon sonuna kadar geçerli olacak¹⁷⁰ ve futbolcu 18 yaşından küçük ise üç, 18 yaşından büyük ise beş yıldan uzun olmayacak¹⁷¹ şekilde kurulabilmektedir. Bu ilk kritere göre de sözleşme, opsiyon hakkı kullanılarak uzatıldığı hallerde dahi, futbolcunun yaşı göz önünde bulundurularak, üç veya beş yıldan daha uzun süre yürürlükte kalmamalıdır. Bu noktada farklı kaynaklarda *sözleşme ilişkisinin olası en fazla süresi* ile *sözleşmenin olası en fazla yürürlük süresi* olarak iki farklı şekilde bahsi geçen bu kriterin sözleşme ilişkisinin değil, sözleşme süresi dikkate alınarak uygulanmasının daha isabetli olacağını,

olmadığı ve futbolcunun, sözleşmenin kulüp tarafından tek taraflı opsiyon kullanılarak uzatılmasından belirli bir fayda sağlaması gerektiğine hükmedilmesi bahsedilmeye değerdir.

¹⁶⁷ CAS 2005/A/973 (n 47).

¹⁶⁸ Antoine Duval-Ben Van Rompuy, *The Legacy of Bosman* (1.b., Asser Press 2016) 81; Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 12.07.2006, TAS 2005/A/983 & 984 Club Atlético Peñarol c. Carlos Heber Bueno Suarez, Cristian Gabriel Rodriguez Barrotti & Paris Saint-Germain, http://www.centrostudisport.it/PDF/TAS_CAS_ARCHIVIO/194.pdf (13.11.2021).

¹⁶⁹ Weger (n 40) 131.

¹⁷⁰ RSTP Art. 18 par. 2. PFSTT m. 19 par. 3'te ise farklı bir ifade ile sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak belirlenmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

¹⁷¹ RSTP Art. 18 par. 2 ve PFSTT m. 19 par. 2. Benzer hükümler mülga RSTP 2001 (Art. 4 par. 2 ve Art. 35, bkz: <https://digitalhub.fifa.com/m/32c1970589af6f92/original/maqzja40s2b90xdxik0k-pdf.pdf> (13.11.2021)) ile 2005 (Art. 18 par. 2, bkz: <https://digitalhub.fifa.com/m/32c1970589af6f92/original/maqzja40s2b90xdxik0k-pdf.pdf> (13.11.2021)) talimatlarında da mevcuttur. Bu konuda benzer bir değerlendirme için bkz: CAS 2005/A/973 (n 47), par. 19.

keza tek taraflı uzatma opsiyonlarının taraflar arasında mevcut sözleşmelerin uzamasına ilişkin olabileceği ve her halükarda, aynı taraflar arasında birden fazla sözleşme imzalanmış olması halinde bu azami sürelerin her bir sözleşme için ayrı ayrı uygulanacağı da belirtilmelidir.

Portmann kriterlerinden ikincisi, opsiyonun asıl sözleşme sona ermeden makul süre önce kullanılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu kriterin temelinde de ilkinde olduğu gibi dolaşım serbestisi ile futbolcuların dilediği kulüp ile sözleşme imzalama özgürlüğü yatmaktadır. Prof. Portmann'ın raporunda, sözleşme bitiş tarihinden en az bir ay önce olarak tanımlanan¹⁷² makul süre için FIFA ve CAS doğrudan belirli bir süre tayin etmemektedir. Bununla birlikte sözleşmenin süresinin uzatılması hakkı tanıyan tek taraflı hakların sözleşme sona ermeden makul süre önce kullanılması gerekliliğinin, futbolcuların bu hakların kullanılıp kullanılmadığı konusunda zamanlı şekilde haberdar olma hakkı bulunduğu, keza sözleşme uzatılmadı ise futbolcuların alternatif sözleşme arayışına girebileceğinin altı çizilmiştir. Burada önemle altı çizilmesi gereken en önemli husus, uygulamada buna aykırı sözleşme hükümleri kararlaştırılmasına karşın, tek taraflı uzatma opsiyonlarında hakkın kullanılacağı tarihin hiçbir koşulda asıl sözleşmenin bitiş tarihinden sonra olamayacağıdır.

FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (Dispute Resolution Chamber, DRC) benzer bir sözleşme hükmünün geçerliliğini incelediği bir uyuşmazlıkta,¹⁷³ diğer hususların yanında ve son olarak, sözleşme bitiş tarihi 31 Mayıs 2015 olmasına karşın uzatma bildiriminde bulunulabilecek son günün 15 Haziran 2015 olarak öngörülmüş olması sebebiyle ilgili hükmün futbolcu açısından bağlayıcı olduğunun kabul edilemeyeceğine hükmetmiştir. CAS ise farklı bir uyuşmazlıkta tesis edilen kararda¹⁷⁴ sözleşme bitiş tarihinden 15 gün

¹⁷² Diego F. R. Compaire, 'Gerardo Planas R.A., Stefan-Eric Wildemann, Contractual Stability in Professional Football: Recommendations for Clubs in a Context of International Mobility', FIFA International Master in Management, Law and Humanities of Sport Yüksek Lisans Tezi, 43, <https://www.lawinsport.com/pdf/ContStabinProfFoot.pdf> (13.11.2021).

¹⁷³ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 18.03.2016, yayımdan kaldırılmıştır. Benzer şekilde 166 numaralı dipnot altında bahsi geçen 22.07.2004 tarihli, yayımdan kaldırılan FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı ile sözleşme bitiş tarihinden beş gün önce kullanıldığı gerekçesiyle makul süre önce kullanılma şartına uyulmadığına hükmedildiği de belirtilmelidir.

¹⁷⁴ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 11.01.2016, CAS 2014/A/3852 Ascoli Calcio 1898 S.p.A v. Papa Waigo N'diaye & Al Wahda Sports and Cultural Club, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3852.pdf> (14.11.2021). Benzer şekilde CAS 2005/A/973 (n 47) referanslı

öncesine kadar kullanılabilceği düzenlenen, ancak sözleşme bitiş tarihinden 30 gün önce kullanılan kulüp lehine tek taraflı uzatma opsiyonunun geçerli olduğuna ve uygun şekilde kullanıldığına hükmetmiştir.

Bununla birlikte, tek taraflı uzatma opsiyonu hakkının asıl sözleşme bitiş tarihinden makul süre önce kullanılması kriterinde diğerlerinden ayrılan bir kararda¹⁷⁵ CAS'ın, futbolcunun sakatlığı devam ederken ve özellikle taraflar arasındaki uyuşmazlık başladıktan sonra kullanılan uzatma hakkının kulüp tarafından taleplerine konu edilebilecek tazminat miktarının arttırmak amacıyla kullanıldığına kanaat getirerek, opsiyon hakkının geçersizliğine hükmettiğini de belirtmek gerekir.

Üçüncü kriter uzatma opsiyonunun kullanılması halinde futbolcuya uzatılan dönemde ödenecek ücretlerdeki artışın asıl sözleşmede belirtilmiş olması ve dördüncü kriter ise sözleşme hükümlerinin taraflardan birini diğerinin merhametine mecbur bırakmaması gerektiğidir. Bu kriterlerin getirdiği iki gereklilik sırasıyla; uzatılan dönemde futbolcuya ödenecek ücretin asıl sözleşmede hükme bağlanmış olması ve bu hak kullanılırken hakkı kullanan tarafın, diğer tarafın menfaatlerini suiistimal etmemesi olarak izah edilebilir. Gerekliliklerden ilki açıklama gerektirmeyecek kadar açık olmasına karşın ikinci şartın böyle olduğunu söylemek güçtür. Bununla birlikte FIFA ve CAS, ilgili kararlarında bu kriterleri uygularken ve dördüncü kriterin gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirirken, uzatma döneminde futbolcuya ödenecek ücretin asıl sözleşme süresinde ödenen ücretten esaslı ölçüde fazla olup olmadığına bakmakta ve bu kriteri uzatma opsiyonlarının geçerliliği ve bağlayıcılığı için olmazsa olmaz bir koşul olarak görmektedir.

Yine çok belirli olmayan şekilde ücrette esaslı artışın varlığının kabulü için ücretin ne kadar veya ne oranda artması gerektiğine açıkça hükmedilmemiştir. FIFA DRC, yayımlanmayan, 12 Ocak 2007 tarihli bir kararında önceki sezon ücretlerine göre %9

prosedürde, sözleşme bitiş tarihinden 17 gün önce kullanılan uzatma opsiyonunun geçerli olduğuna hükmedilmiştir.

¹⁷⁵ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 07.06.2010, CAS 2009/A/1856 & 2009/A/1957, Fenerbahçe Spor Kulübü v. Stephen Appiah ve Stephen Appiah v. Fenerbahçe Spor Kulübü. Kulüp, 22.01.2008 tarihinde uzatma opsiyonu hakkını kullanmış olmasına karşın CAS yukarıda verilen sebeplerle opsiyonun geçersizliğine hükmetmiştir.

oranında artışı esaslı artış olarak görmemiştir. CAS ise bir kararında opsiyon hakkının kullanılması ile uzatılan ek iki sezonda futbolcuya ödeneceği öngörülen aylık ücretlerde, önceki sezon ücretlerine kıyasla %25 oranında ve futbolcuya ödeneceği taahhüt edilen şarta bağlı başarı primlerinde %66 oranında artış esaslı ve yeterli görmüştür.¹⁷⁶

Bu hususta tartışmalı olan bir konu, futbolcunun yaşına göre üç veya beş yıl için imzalanabilecek sözleşmelerin imza anında futbolcunun kaydedeceği gelişim ve buna bağlı ücret ve değer artışının önceden dikkate alınmasının mümkün olup olmadığı ve bu belirsizliğin opsiyon haklarının geçerliliğine etkisidir. FIFA DRC bir kararında, taraflar arasında sözleşme imzalanırken asıl sözleşme süresinde mümkün olmadığı ve bu nedenle ücret artışının tek başına yeterli sayılamayabileceğine hükmetmiştir.¹⁷⁷ Benzer şekilde CAS, bir kararında futbolcunun beş yıllık sözleşme süresi boyunca kaydedeceği değer artışı ve uluslararası turnuvalarda yarışan bir futbolcu olup olmayacağını dikkate alınmadığına da işaret ederek itiraz eden kulübün itirazlarının reddine karar vermiştir.¹⁷⁸ Bunlardan bağımsız ve bu konuda son olarak belirtmek gerekir ki ücrette esaslı artışın var olup olmadığı değerlendirilirken uzatma dönemi için öngörülen ücret futbolcunun sözleşmesi uzatılmasa idi ve başka bir kulüple sözleşme imzalama imkanı bulsa idi bu sözleşme altında kazanabileceği olası ücretlerle değil, futbolcuya uzatılan sözleşme kapsamında uzatma döneminden önce ödenen ücretlerle kıyaslanmalıdır.¹⁷⁹

¹⁷⁶ CAS 2005/A/973 (n 47), par. 20. Bu uyuşmazlıkta ilgili sözleşme itiraz eden kulüp tarafından başta üçüncü ve dördüncü sezonlar için uzatılmış, daha sonra ise ikinci kez opsiyon hakkı kullanılarak beşinci sezon için bir kez daha uzatılmıştır. Futbolcunun aylık ücretlerindeki %25 ve primlerdeki %66 oranında artış ilk uzatma dönemi için öngörülmüş olup, beşinci sezonda futbolcuya ödenecek ücretlerin (aylık ücret ve primlerin her ikisinin de) %100 oranında arttığına altı çizilerek bu artışların her birinin esaslı sayılabileceğine hükmedilerek itiraz eden kulübün itirazları kabul edilerek itiraza konu FIFA kararı kaldırılmıştır.

¹⁷⁷ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 23.03.2006, yayımdan kaldırılmıştır.

¹⁷⁸ CAS 2004/A/678 (n 166) par. 21.

¹⁷⁹ CAS 2005/A/973 (n 47), par. 23. CAS bu değerlendirmeyi yaparken farklı liglerde yarışan kulüplerin farklı gelirlere sahip olmasının ve bu nedenle futbolculara ödemeyi taahhüt edebilecekleri ücretlerin farklı olmasının bilindik bir gerçek olduğundan bahisle ücret artışı değerlendirmesini futbolcunun İskoç Liginde yarışan Rangers FC'nin futbolcuya teklif ettiği ücretlerle değil, Panathinaikos Football Club tarafından futbolcuya asıl sözleşme süresinde ödenen ücretlerle kıyaslanmasının daha isabetli olacağını altını çizmiştir.

Portmann kriterlerinin sonuncusu, ilgili opsiyon hakkının sözleşmede açıkça vurgulanmış olmasıdır. Bu şart, futbolcunun imza anında kulübe tanınan sözleşmeyi uzatma hakkının farkında ve bu hakkın kapsamının tam olarak bilincinde olmasını hedeflemektedir.

CAS, 2014 tarihli bir kararında¹⁸⁰ Portmann kriterlerine açıkça atıfta bulunmuş, ancak tek taraflı uzatma opsiyonlarının geçerliliğine ilişkin değerlendirmesinde yukarıda sayılan kriterlere ek olarak iki kriterin daha sağlanıp sağlanmadığını incelemiştir.

Bunlardan ilki, uzatma opsiyonu kullanıldığında sözleşmenin uzayacağı sürenin asıl süreye oranlı olmasıdır. CAS'ın bu kriter ortaya konmadan önceki tarihli bir kararında¹⁸¹ ücretlerde esaslı artışın varlığı ve futbolcunun hak ilk kez kullanıldığında itiraz etmediği de dikkat alınarak, iki senelik asıl sözleşme süresi üzerine ilk uzatma ile iki ve ikinci uzatma ile bir sene olmak üzere toplam üç senelik uzatmanın geçerli kabul edildiğini de hatırlatarak, bu kriter değerlendirilirken yine benzer şekilde toplam sözleşme süresinin FIFA Talimatlarında belirtilen en fazla süreyi geçmediğinden bahisle orantısız olmadığına hükmettiğinin altını çizmek gerekir. Aynı doğrultuda, bu kriterin değerlendirildiği 2016 tarihli CAS kararında¹⁸² da asıl sözleşme süresi bir yıl olmasına rağmen sözleşmenin iki yıl uzatılması makul görülmüş ve buna olanak veren tek taraflı opsiyon hakkının geçerliliğine hükmedilmiştir.

Yukarıda bahsedilen iki kararda değerlendirilen ve daha çok tavsiye mahiyetinde olan ikinci ek kriter ise uzatma opsiyonu hakkı sayısının birle sınırlandırılmasına ilişkindir. Her iki kararda da sözleşmelerde, bunların süresini yalnızca bir kez uzatmaya olanak veren hükümlerin mevcudiyetine atıfla ilgili hükümlerin geçerli olduğuna hükmetmiştir.

TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu bu konudaki ilk değerlendirmelerinde yukarıda sayılan şartlardan futbolcunun ücretinde iyileştirme yapılmasını aramış ve buna ek olarak; futbolcunun yaşı ve statüsü göz önünde bulundurularak sözleşmenin imzalanması anında uluslararası alanda faaliyet gösteren bir temsilciden yardım alındığından da bahisle esaslı

¹⁸⁰ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 04.03.2014, CAS 2013/A/3260 Grêmio Foot-ball Porto Alegrense v. Maximiliano Gastón López, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3260.pdf> (14.11.2021).

¹⁸¹ CAS 2005/A/973 (n 47).

¹⁸² CAS 2014/A/3852 (n 174) par. 86.

bir hataya düşülmediği ile sözleşmeyi imza eden tarafın daha sonra opsiyon hakkına ilişkin hükmün geçersizliğini ileri sürmesinin hakkın kötüye kullanılması sonucu doğuracağını belirterek, bu sözleşmelerde temel unsurun ahde vefa ilkesi olduğunun altını çizmiş ve yalnızca kulübe tanınan tek taraflı uzatma opsiyonunun geçerli olduğuna hükmetmiştir.¹⁸³ Futbolcunun bu karara karşı itirazda bulunması neticesinde Tahkim Kurulu tarafından yapılan incelemede, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından *aşırı iyileştirme* olarak değerlendirilen ücret artışı esaslı görülmemiş ve kararın bozulmasına hükmedilmiştir.¹⁸⁴

TFF Tahkim Kurulu daha yakın tarihli bir kararında; eski tarihli kararlarına da atıfla, kulüp lehine tanınan tek taraflı uzatma opsiyon haklarının futbolcunun kişisel ve ekonomik özgürlüğünü sınırladığını, futbolcunun ekonomik özgürlüğünü sınırlayacak şekilde tek taraflı opsiyon hakkı içeren ve yeni sözleşme yılı için futbolcuya mâli anlamda iyileştirme sunmayan hükümlerin geçersiz sayılması gerektiğinin belirterek devamında yukarıda sayılan ve CAS kararları kapsamında tek taraflı uzatma opsiyonlarına uygulanan yedi kritere değinmiştir.¹⁸⁵ Bu kararda tek taraflı opsiyon haklarının geçerliliğine ilişkin detaylı incelemeler yapılarak bu hakların hangi koşulları sağlamaları halinde geçerli sayılabileceği açıkça belirtilmiş olmasına karşın bu hakkın geçerliliği karara konu uyuşmazlığın esasına etki etmediğinden itiraz edenlerin itirazları reddedilerek UÇK'nın tazminata ilişkin kararı olduğu gibi, itiraz eden futbolcuya uygulanan altı resmi müsabakadan men cezası ise üç resmi müsabakadan men cezası şeklinde düzeltilerek onanmıştır.

Uyuşmazlığa konu olayda davalı kulüp, lehine tanınan ve 15 Haziran 2020 tarihine kadar karşı tarafa bildirimde bulunarak sözleşme süresinin 31 Mayıs 2021 tarihine kadar uzatılmasına olanak verdiği düzenlenen hakkı kullanmış olup, itiraz eden futbolcu cevaben bu hakkın geçersiz olduğu ve uzatmanın kabul edilmediğini ihtar etmiştir. İlgili sezon ve dolayısıyla PFSTT m. 19 par. 3 uyarınca asıl sözleşme süresi covid19 salgını

¹⁸³ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 08.04.2009, 2008/779/KF/732 E. 2009/309 K., kişisel arşiv.

¹⁸⁴ TFF Tahkim Kurulu kararı, 20.08.2009, 2009/307 E. 2009/469 K. Kısa karar metni için bkz: <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=7743> (05.12.21).

¹⁸⁵ TFF Tahkim Kurulu kararı, 11.02.2021, 2021/30 E. 2021/46 K. Kararın anonimleştirilmiş hali için bkz: [https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/Tahkim%20Kurulu%20Gerekeceli%20Kararlari/29-\(Anonimlestirilmis\).pdf](https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/Tahkim%20Kurulu%20Gerekeceli%20Kararlari/29-(Anonimlestirilmis).pdf) (05.12.2021).

nedeniyle müsabakaların ertelenmesi nedeniyle 26 Temmuz 2020 tarihine kadar kendiliğinden uzamış olmasına karşın itiraz eden futbolcu cevabi ihtarnamesi ile kulüp tarafından kullanılan uzatma opsiyonunun kabul edilmediğine ek olarak sözleşmenin “feshedildiğini” de bildirerek kulübü, ilgili sezonda kulübün oynayacağı altı maç kalmışken terk etmiş olup bu çerçevede futbolcunun sözleşmeyi tek taraflı olarak, süresinden önce ve haklı sebep bulunmaksızın feshettiğine hükmedilmiştir.

Yukarıda verilenler çerçevesinde sözleşmenin süresinin uzatılmasına ilişkin tek taraflı opsiyon haklarının, CAS tarafından uygulanan ve TFF kurullarınca da atıfta bulunulan kriterlere göre; a. opsiyon hakkı ve kapsamının asıl sözleşmede açıkça belirtildiği, b. opsiyon hakkı kullanılarak uzatılan sözleşmenin uzatma dönemi dahil toplam süresinin talimatlarda belirtilen süreleri aşmadığı ve uzatılan dönemin asıl döneme oranlı olduğu, c. opsiyon hakkının kullanıldığı asıl sözleşme süresi sona ermeden makul süre önce bildirildiği ve d. uzatma döneminde futbolcuya ödenecek ücretin önceki döneme göre esaslı artış gösterdiği ve bu ücretlerin yine asıl sözleşmede belirtildiği hallerde geçerli sayılabileceği belirtilebilir.¹⁸⁶

4.2.2. Fesih opsiyonları

Profesyonel futbolcu sözleşmelerinin, ilgili talimat ve kanun hükümleri kapsamında elverişli hallere ek olarak, taraflardan biri tarafından feshine olanak veren bir başka kurum ise sözleşmenin ile tanınan fesih opsiyonlarıdır.

Bu opsiyon haklarının, herhangi bir karşılık olmaksızın veya belirli bir edimin yerine getirilmesi ile kullanılabilmesi görülmektedir. Bunlardan ilki karşılıksız fesih opsiyonu hakkını oluştururken, ikincisi ise sözleşmede belirtilen tutarın ödenmesi ile sözleşmenin feshini karşılamaktadır.

Kural olarak tek taraflı ve karşılıksız olarak herhangi bir edim ifa edilmeksizin sözleşmenin sona erdirilmesine ilişkin fesih opsiyonu hükümlerinin geçersiz kabul edildiği belirtilebilir. CAS, benzer bir hükmün incelendiği bir kararında ahde vefa ve eşit

¹⁸⁶ Benzer görüş için bkz: Baştürk (n 7) 187 ff.

muamele ilkelerinden sapmanın mümkün olmadığına altını çizerek bu hükmün geçersizliğine karar vermiştir.¹⁸⁷

Başka bir CAS kararında incelenen ve itiraz eden kulüp tarafından bir tek taraflı fesih opsiyonu değil, kullanılmamış bir uzatma opsiyonu ileri sürülen sözleşme hükmünün de benzer şekilde geçersiz olduğuna hükmedilmiştir. Bu kararda incelenen hüküm kapsamında kulübün 2015 sezonu sonunda, bir sonraki sezon için daha iyi bir lig sıralaması hedeflemesi ve bu nedenle masrafta bulunmayı amaçlaması halinde bildirimde bulunmak ve 2016 sezonu peşinat ücretini ödemek suretiyle sözleşmenin devamını sağlayabileceği, aksi halde ise yine bildirimde bulunmak suretiyle 2015 sezonu sonu itibariyle sözleşmeyi sona erdirmeye hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Bu hüküm, kulübün aksi yöndeki itirazlarına karşın, asıl sözleşme bitiş tarihi 2016 sezonu sonu olarak belirlendiğinden, tek taraflı fesih opsiyon hakkı olarak tanımlanmış ve ahde vefa ile iş hukukunun temel prensiplerine aykırı olduğundan geçersizliğine hükmedilmiştir.¹⁸⁸

Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde futbolcuların belirli sayıda maçta görev alamaması halinde sözleşmenin kulüp tarafından feshine olanak veren hükümlerin eklendiği de görülmektedir. DRC ve CAS, neredeyse her zaman kulübün sözleşmeyi feshinin önkoşulu olan futbolcunun belirli sayıda maçta görev almamasında şartın gerçekleşmesinin tamamen kulübün inisiyatifinde olduğunu belirterek bu hükümlerin geçersizliğine hükmetmektedir. Bunun istisnası olan bir kararda DRC, futbolcunun kulübün bir sezonda oynadığı maçların %70'inde görev almaması halinde her bir sezon sonunda kulübe sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetme yetkisi veren bir sözleşme hükmünün geçerli olduğuna karar vermiştir. DRC kulübün sözleşme hükmü kapsamında futbolcunun belirtilen sayıda maçta görev almamasını sağlayarak dilerse sözleşmenin feshini sağlamak için geniş olanağa sahip olduğunu ve bu fesih hakkının tarafların her ikisi için öngörülmemiş, karşılıklı olmayan bir hak olduğunu belirtmesine rağmen hükmün taraflarca serbestçe kararlaştırıldığı ve kulübün bu hakkı sözleşmenin yürürlüğü boyunca herhangi bir zamanda değil, yalnızca her bir sezon sonunda kullanabileceğinden

¹⁸⁷ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 29.07.2016, CAS 2015/A/4206 Hapoel Beer Sheva FC v. Ibrahim Abdul Razak CAS 2015/A/4209 Ibrahim Abdul Razak v. Hapoel Beer Sheva FC, par. 168-192. <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4206.%204209.pdf> (05.12.2021).

¹⁸⁸ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 15.05.2017, CAS 2016/A/4875 Liaoning Football Club v. Erik Cosmin Bicalvi, par. 8.11-8.24, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4875.pdf> (05.12.2021).

bahisle futbolcuya belirli ölçüde hukuki kesinlik sağlandığı gerekçeleriyle hükmün geçerliliğine ve bu hükme dayanarak yapılan feshin haksız olmadığına hükmetmiştir.¹⁸⁹

Uygulamada bu hakların belirli bir edimin ifası karşılığında kullanılabilmesinin düzenlendiği de görülmektedir. Neredeyse her zaman parasal bir edim karşılığında sözleşmenin başta öngörülen bitiş tarihinden önce feshine olanak veren bu hükümlerin, taraflardan hangisine bu hakkın tanındığına göre ikili bir ayrıma göre izah edilmesi gerekir.

Belirli bir tutarın ödenmesi karşılığında futbolculara sözleşmenin erken feshi hakkı tanıyan hükümler “*buy-out clause*” olarak isimlendirilmektedir. Bu gibi hükümlerin profesyonel futbolcu sözleşmelerinde bulunması İspanya’da 26 Haziran 1985 tarihli Kraliyet Kararnamesi¹⁹⁰ ile zorunlu kılınmıştır. Bu hükümler kapsamında ödenmesi öngörülen tutarların, RSTP Art. 17 par. 2 kapsamında sözleşmenin feshi nedeniyle ödenecek tazminatın baştan, sözleşmede belirlenebildiğine atıfla değerlendirildiği ve bu tutarların aşkın görülmesi halinde azaltılabileceklerinden bahsedildiği görülmüştür.¹⁹¹ Şüphesiz ki bu değerlendirme ilgili tutarların cezai şart veya götürü tazminat (*liquadated damages*) olarak nitelendirilmesini gerekli kılmaktadır.

İBK ve TBK kapsamında yer verilmeyen götürü tazminat kurumu her iki ülkede de öğretilde, sözleşmenin taraflarından birinin sözleşme ile yüklenen edimlerini hiç ya da gereği gibi ifa etmediği hallerde karşı tarafın uğradığı zararların tazmini için ödeyeceği tutarların baştan belirlenmesine işaret etmektedir.¹⁹²

Ancak futbol pratiğinde *liquadated damages* hükümlerinin çoğu zaman *buy-out* hükümlerinden farklı hükümler olduğunu belirtmekte fayda vardır. Keza bunların ilki

¹⁸⁹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 04.02.2005, <https://digitalhub.fifa.com/m/2d3c4875bc1d4cb3/original/buwj3nx7wvxdif52zpz9-pdf.pdf> (08.12.2021).

¹⁹⁰ DR n°1006/1985, 26 Haziran 1985.

¹⁹¹ The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, Ocak 2013, <https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/cons-study-transfers-final-rpt.pdf> (08.12.2021) 44, 45.

¹⁹² Bahar Öcal Apaydın, Nurten İnce Akman, ‘Götürü Tazminatın Hâkim Tarafından İndirilmesi Meselesi’ (2019) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cilt 25, Sayı 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/746725> (08.12.2021), 221; Şafak Parlak Börü, ‘Götürü Tazminat Kavramına Bir Bakış’ (2017) Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 29, Sayı 129, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-129-1644> (08.12.2021), 197.

sözleşmenin haklı neden olmaksızın feshi halinde kusurlu tarafın karşı tarafa ödeyeceği tazminat tutarının baştan belirlenmesinden ibaret olup, ikincisi ise taraflardan birine belirli bir tutarın ödenmesi karşılığında sözleşmeyi fesih hakkı tanınmasına ilişkindir. Sözleşmenin feshi için haklı neden ile meşru sebep kavramları birbirinden farklı olup,¹⁹³ *liquadated damages* hükümlerinin konusu sözleşmenin haklı neden olmaksızın feshine ödenecek tutarın belirlenmesinden ibaret iken, *buy-out* hükümleri ile tanınan hakların kullanılması halinde sözleşmenin haklı neden olmaksızın feshedildiğinden bahsedilemeyecektir.

Bu konuda verilmiş oldukça yakın tarihli bir kararda DRC, *buy-out* hükmü niteliğinde olmayan bir *liquadated damages* hükmü kapsamında kulübün, sözleşmeyi feshinin haklı olduğuna hükmedilen futbolcuya sözleşmede belirtilen tutarı ödemesine karar vermiştir.¹⁹⁴ Bu belirleme çerçevesinde futbolda uygulanan götürü tazminat hükümlerinin kural olarak mutlak götürü tazminat niteliğinde görüldüğünün kabulü gerekir.¹⁹⁵ Buna karşın çok sık olmamakla birlikte bu gibi hükümler kapsamında belirlenen tutarların CAS tarafından nispi götürü tazminat olarak değerlendirildiği ve aşkın cezai şartın indirilmesine olanak veren İBK Art. 163 par. 3 kapsamında indirim tabi tutulabildiği de belirtilmelidir.¹⁹⁶

¹⁹³ CAS 2017/A/5402 (n 56). Teknik adamla kulüp arasında görülen bu uyuşmazlıkta, sözleşmenin kulüp tarafından feshine olanak veren sözleşme hükmünün keyfi olup olmadığından bağımsız olarak kulübün sözleşmeyi feshine dayanak oluşturan meşru bir sebep olduğu belirtilmiştir.

¹⁹⁴ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 03.11.2021, FPSD-764 F v. E / E v. F & S, kişisel arşiv. Bu uyuşmazlıkta futbolcu sözleşmeyi feshinin haklı olduğunu ileri sürerek günü gelmiş, ödenmeyen alacağının yanı sıra feshedilen sözleşmenin kalan süre ücreti olan 112.500.-Euro fesih tazminatının ve buna ek olarak RSTP Art. 17/1(ii) uyarınca altı aylık ücretine denk gelen 112.500.-Euro ek tazminatın ödenmesini talep etmiş olup, DRC taraflar arasında imzalanan sözleşmede sözleşmenin haklı neden olmaksızın feshi halinde fesih kusurlu tarafın diğer tarafa 20.000.-Euro tazminat ödeyeceğine dair sözleşme hükmünün bağlayıcı ve geçerli olduğuna hükmederek 20.000.-Euro tazminatın futbolcuya ödenmesine karar vermiştir.

¹⁹⁵ Öğretide götürü tazminat; zararın mutlak ve değiştirilemez tek bir değer olarak belirlediği hallerde mutlak götürü tazminat; tarafların aksinin ispatı mümkün şekilde tazminat miktarının belirlediği ve ihlalde bulunan tarafın diğer tarafının zararının daha az olduğunu ispat edebildiği hallerde daha az, zarara uğrayan tarafın zararının daha fazla olduğunu ispat ettiği hallerde ise daha fazla tazminata hükmedilebilen hallerde nispi götürü tazminat; tarafların zararın alt ve/veya üst sınırını belirlediği ve taraflara ancak bu sınırlar içerisinde zararın miktarını ispat imkanı tanıdığı hallerde ise kısmen nispi götürü tazminat olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bkz: Börü, (n 192) 210 ff., Apaydın Akman, (n 192) 229 ff.

¹⁹⁶ CAS 2010/A/2202 (n 61). Bu kararda FIFA ve CAS içtihadından ciddi ölçüde ayrışan şekilde futbolcunun sözleşmeyi haklı nedenle feshettiğine hükmedilmiş, tazminatın sözleşmedeki götürü tazminat hükmüne göre belirlenmesi gerektiği belirtilmiş ancak futbolcunun fesih sonrası feshedilen sözleşmede öngörülen ücretlerin yalnızca beşte birini kazanabildiği gözetilerek götürü tazminat üzerinden yüzde on beş oranında indirim yapılmıştır. CAS kararı tesis ederken İBK Art. 163 par. 3 uyarınca bu indirimin yapılmasının hakimin takdir yetkisinde olduğunu belirtmiştir.

CAS da, 24 Kasım 2016 tarihli kararında¹⁹⁷ *buy-out* hükümleri ile cezai şart ve *liquidated damages* hükümleri arasındaki farka dikkat çekmiştir. CAS'a göre, RSTP Şerhinde de yer verilen *buy-out* hükümleri, tarafların anlaşması çerçevesinde sözleşmenin kuruluşu anında, sözleşmenin yürürlüğü sırasında herhangi bir anında taraflardan birinin sözleşmeyi, karşı tarafı bilgilendirerek ve bunun için öngörülen tutarı ödeyerek feshetmesi hakkını düzenleyen hükümlerdir. CAS tarafından, bu maddeler kapsamında taraflardan birinin diğerinin fesih hakkını tanıdığı ve böyle bir feshin tarafların iradesiyle uyuştununun kabulünün gerektiği, bu çerçevede sözleşmenin ihlalden bahsedilemeyeceğinden zarar ve tazminattan da söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Buna karşın cezai şart ve *liquidated damages* hükümlerinin ise İBK Art. 160 altında düzenlendiği ve; bu hükmün bağladığı tarafların tanımlanabildiği, cezai şartın türünün belirlendiği, ödeme yükümlülüğünü doğuran şartların tanımlandığı ve neticelerinin belirlenebilir olduğu hallerde geçerli olduğundan bahisle taraflar arasında imzalanan sözleşmede, sözleşmenin haklı neden olmaksızın feshi halinde ödenecek tutarın belirtildiği hükmün *buy-out* hükmü değil, cezai şart veya *liquidated damages* hükmü niteliğinde olduğuna hükmetmiştir. Bu noktada İBK kapsamında cezai şart hükümlerinin karşılıklı olması şartının aranmadığı ve bu hükümler kapsamında, yalnızca taraflardan birinin diğerine ödeyeceği tazminatın belirlenmesi amacıyla kurulabileceği¹⁹⁸ ancak bu gibi hallerde karşılıklı olmama halinin tazminatın aşkın olup olmadığı değerlendirilmesinde dikkate alınabileceği¹⁹⁹ belirtilmelidir.

¹⁹⁷ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 24.11.2016, CAS 2016/A/4550 Darwin Zamir Andrade Marmolejo v. Club Deportivo La Equidad Seguros S.A. & Fédération Internationale de Football Association (FIFA) and CAS 2016/A/4576 Újpest 1885 FC v. FIFA, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4550,%204576.pdf> (10.12.2021)

¹⁹⁸ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 16.04.2018, CAS 2017/A/5242 Esteghlal Football Club v. Pero Pejic, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5242.pdf> (10.12.2021). Bu kararda CAS, itiraza konu DRC kararında cezai şartın geçersizliğine gerekçe olarak ileri sürülen karşılıklı olmama halinin İBK kapsamında cezai şartın geçerliliğine etki etmeyeceğini ve dolayısıyla bu hususta DRC'ye katılmadığını belirtmiştir. Buna karşın hakimin tazminatı indirme yetkisi çerçevesinde sözleşme ile karşılaştırılan tutara indirim uygulamış ve DRC tarafından hükmedilen tazminatın hakkaniyete uygun olduğunu belirterek itiraza konu kararı onamıştır.

¹⁹⁹ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 02.02.2017, CAS 2016/A/4495 Hakan Calhanoglu v. Trabzonspor FC & FIFA, CAS 2016/A/4535 Trabzonspor FC v. Hakan Calhanoglu, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4495,%204535.pdf> (10.12.2021). Bu karar kapsamında sözleşme ile karşılaştırılan cezai şartın aşkın olup olmadığı değerlendirilirken, hükmün karşılıklı olup olmadığına ek olarak; tarafların kusur oranı ve ekonomik durumu ile sözleşmenin niteliği ve süresinin de dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Hakimin tazminatın indirilmesindeki takdir yetkisi bağlamında bunun ülkemizde FIFA ve CAS uygulamasından farklı uygulandığının tezahürü olan hakkaniyet indirimi kavramı da açıklanmalıdır. Fesih opsiyonu haklarının kullanımı halinde değil, taraflardan birinin sözleşmeyi haklı neden olmaksızın feshi halinde ödenmesine hükmedilen tazminat tutarı kural olarak; fesih kusurlu olmayan tarafın, süresinden önce feshedilen sözleşme kapsamında bu feshedilmese idi elde edeceği gelirden, fesih sonrası aynı dönemde elde ettiği gelirin tenzil edilmesi ile hesaplanmaktadır. TBK ve İBK'nın ilgili hükümleri²⁰⁰ kapsamında belirli süreli sözleşmelerin feshinde işçi, sözleşme süresine uyulmuş olsaydı kazanabileceği miktarı tazminat olarak isteme hakkına sahip olup, işçinin sözleşmenin sona ermesi nedeniyle tasarruf ettiği miktar ile başka bir işten elde ettiği²⁰¹ veya bilerek elde etmekten kaçındığı gelirler tazminattan indirilir.

RSTP Art. 17 kapsamında da benzer şekilde fesih tazminatı miktarının; futbolcu fesih sonrasında bir sözleşme imzalamadığı hallerde kural olarak feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretleri kadar olacağı; imzaladığı hallerde ise yeni sözleşmede feshedilen sözleşmenin kalan süresi için öngörülen ücretlerin, erken feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretlerinden tenzil edilmesi suretiyle hesaplanacağı²⁰² belirtilmiştir. Burada önemle belirtilmesi gereken bir husus, tazminat ve tazminatın indirilmesi hesabında kural olarak yalnızca şarta bağlı olmayan, garanti ücretlerin tazminat hesabında dikkate alınacağıdır.²⁰³

²⁰⁰ TBK m. 438; İBK Art. 337(c). Bu maddeler işverenin sözleşmeyi haklı neden olmaksızın feshini düzenliyor olmasına karşın, işçinin sözleşmeyi haklı nedenle feshettiği hallerde de uygulama alanı bulmaktadır.

²⁰¹ CAS'ın bu kanun hükmünün futbolda, futboldan elde edilen gelirler kapsamında uygulanması gerektiği kanaatinde olduğu belirtilebilir. Bir kararında CAS, feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretinden, futbolcunun fesih sonrası temizlikçi olarak elde ettiği gelirlerin tenzil edilmesinin uygun olmayacağına hükmetmiştir. Spor Tahkim Mahkemesi, 06.06.2012, CAS 2011/A/2579 Sønderjysk Elitesport A/S v. Bosun Aveni, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2579.pdf> (10.12.2021).

²⁰² İlgili RSTP hükmünde bu şekilde hesaplanan tazminat *azaltılmış tazminat* olarak tanımlanmış olup, sözleşmenin günü gelmiş alacakların ödenmemesi sebebiyle feshi halinde azaltılmış tazminata ek olarak futbolcunun üç aylık ücreti kadar artırılacağı hükmedilebileceği, ağırlaştırıcı sebeplerin varlığı halinde bunun altı aylık ücrete kadar artırılacağı ancak her halükarda toplam tazminat miktarının feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretini aşamayacağı belirtilmiştir.

²⁰³ Kural olarak futbolcuların maçlarda görev almaları halinde ödenen maç başı ücretleri de tazminat hesabına dikkate alınmamaktadır. Bu kuralın uygulanmadığı bir kararda CAS; feshedilen sözleşmede prim ödemelerinin takımın başarısına bağlandığını, buna karşın fesih sonrası imzalanan sözleşmedeki maç başı ücretlerinin futbolcunun ilgili maçlarda oynaması şartına bağlı olarak yapılacağını kararlaştırıldığını ve futbolcunun 20 maçta görev aldığını belirterek tazminat hesabında maç başı ücretlerinin de feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretlerinden tenzil edilmesine karar vermiştir. Spor Tahkim Mahkemesi kararı,

Kanun hükümleri kapsamında tazminatın hesaplanmasında işçinin başka bir işten elde ettiği gelirlerin tespiti kolay olmasına karşın fesih nedeniyle tasarruf ettiği miktarlar ile bilerek elde etmekten kaçındığı gelirlerin tespiti ve ispatı kolay değildir.²⁰⁴

İBK kapsamında işçinin bilerek gelir elde etmekten kaçındığının ispatlanamadığı hallerde genelde tazminatta ayrıca indirim yapılmamasına karşın ülkemizde hem yargı mercileri hem TFF kurulları bu kanun hükmü kapsamında feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretinden fesih sonrası imzalanan sözleşme altında, aynı süre için öngörülen ücretlerin tenzil edilmesiyle hesaplanan azaltılmış tazminat tutarı üzerinden ayrıca indirim yapmakta ve buna *hakkaniyet indirimi* adını vermektedir.

Yargıtay tarafından azaltılmış tazminat tutarı üzerinden %60'a varan oranlarda yapılabilen bu indirim²⁰⁵ UÇK tarafından çoğunlukla %25 olarak uygulanmaktadır. TK ise yakın tarihli içtihat değişikliği ile fesih tarihinin içinde bulunduğu sezon kalan süre ücretleri üzerinden ayrıca bir indirim yapmamakta,²⁰⁶ takip eden sezonlar için ise sırasıyla %25 ve %50 oranında indirim uygulamaktadır. Buna karşın UÇK ve TK'nın genel uygulamadan farklı şekilde karar verdiği kararlara rastlamak da mümkündür. Örneğin TK

08.05.2015, CAS 2014/A/3577 FC Vojvodina v. Ralph Serginho Greene, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3577.pdf> (10.12.2021). Başka bir kararında CAS, sözleşmeyi haklı neden olmaksızın feshettiğine kanaat getirilen futbolcunun kulübe ödemesi gereken tazminatı hesaplarken, futbolcunun önceki sezonlarda görev aldığı müsabaka sayısını dikkate alarak, sözleşmenin feshini takip eden dönemde de belirli sayıda müsabakada görev alabileceğinin olası olduğunu belirtmiş ve bu ücretleri de tazminatın hesaplanmasında dikkate almıştır. Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 07.08.2018, CAS 2017/A/5366 Club Adanaspor v. Mbilla Etame Serges Flavier, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5366.pdf> (11.12.2021). Buna karşın DRC yakın tarihli bir kararında, futbolcuların kulübü ile sözleşme imzalaması ve sezon başlarında kulübü ile kalmasının ödüllendirilmesi için ödediği belirtilen imza bedellerinin ödenmesinin futbolcunun maçta oynaması koşuluna bağlanmış olup olmadığını tartışarak, böyle olması halinde bu ödemelerin tazminat hesabında dikkate alınmayabileceğine işaret etmiştir. FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 04.06.2020 (20-00167), Erdin Demir v. SV Zulte Waregem, <https://digitalhub.fifa.com/m/590beeca015d743d/original/mmofmcmzsyfmlfzghb-pdf.pdf> (12.12.2021). Futbolda zaman zaman özellikle kaleci pozisyonunda görev alan futbolcuların sözleşmeleri kapsamında, bu futbolcuların kadroya girememesi halinde dahi maç başı ücretlerinin belirli oranlarının ödeneceğinin kararlaştırıldığı görülmektedir. Bu gibi hallerde maç başı ücretlerinin, futbolcuların müsabaka kadrosunda olmadığı hallerde dahi ödenen kısmının şarta bağlı ücret niteliğinde olmadığı ve dolayısıyla tazminat hesaplanmasında dikkate alınabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

²⁰⁴ Futbolcuların kasten elde etmekten imtina ettiği gelirin ispatının güç olmadığı bir hal, futbolcunun fesih sonrası imzaladığı sözleşmeyi, yeni kulübü ile anlaşarak karşılıklı olarak sonlandırmasıdır. FIFA DRC benzer bir durumda verdiği kararda futbolcunun yürürlüğe girmeden önce yeni kulübü ile anlaşarak karşılıklı olarak sonlandırdığı fesih sonrası imzalanan sözleşme altında futbolcuya ödenmesi öngörülen tutarların tamamının tazminat hesabında dikkate alınması gerektiğine hükmetmiştir. FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 30.09.2016, (0916627-e-2864502), kişisel arşiv.

²⁰⁵ Yargıtay 9. HD, 20.11.2007, 2007/27457 E. 2007/34668 K., kişisel arşiv.

²⁰⁶ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 23.01.2021, 2021/6 E. 2021/34 K., kişisel arşiv.

bir kararında “futbolcunun sözleşmenin yerine getirilmesinden kurtulması ve böylelikle çalışma gücü serbest kalması sonucu mesleki tecrübesi, formasyonu, yetenekleri kapsamında başka bir işten sağladığı veya sağlamaktan kasten feragat ettiği giderler, sözleşmenin bakiye süresi, bakiye süre ücret alacağını peşin sermaye değeri gözetilerek” gerekçesi ile²⁰⁷ başka bir kararında ise futbolcunun fesih sonrasında başka bir kulüple sözleşme imzalamadığından bahisle²⁰⁸ takdiren tazminat tutarı üzerinden %60 oranında indirim yapmıştır.

UÇK daha yakın tarihli olan iki kararından birinde fesih sonrası imzalanan sözleşme kapsamında futbolcuya yalnızca maç başı ücreti ödeneceği öngörüldüğü için denkleştirme yapılamadığından,²⁰⁹ diğerinde ise fesih sonrası imzalanan sözleşme kapsamında futbolcuya yalnızca asgari ücret ödeneceği kararlaştırıldığından²¹⁰ feshedilen sözleşmenin kalan süre ücretleri üzerinden %50 oranında indirim yapılmasına karar vermiştir. Yine benzer bir kararda, futbolcunun fesih sonrası en üst ligde yarışan başka bir kulüple imzaladığı sözleşme kapsamında futbolcuya yalnızca asgari ücret ödeneceği kararlaştırıldığından ve futbolcunun milli takım geçmişinden bahisle %50 oranında hakkaniyet indirimi uygulanmıştır.²¹¹

Yukarıda belirtildiği üzere hakkaniyet indirimi FIFA kurulları ve CAS tarafından uygulanmamaktadır. Buna karşın kural olan tazminatın feshedilen sözleşme kalan süre ücretinden fesih sonrası imzalanan sözleşme kapsamında elde edilen gelirler tenzil edilerek hesaplanmasından ayrıksı bazı kararlar verilebildiği görülmektedir.

DRC, 23 Mart 2006 tarihli kararında²¹² 40.000.-Euro aylık ücret aldığı kulüple olan sözleşmesini feshettikten sonra yeni kulübü ile 500.-Euro aylık ücret karşılığında anlaşılan futbolcunun fesih sonrası finansal zararları azaltma yükümlülüğüne ve buna karşın aylık

²⁰⁷ TFF Tahkim Kurulu kararı, 28.01.2010, 2009/640 E. 2010/38 K., kişisel arşiv.

²⁰⁸ TFF Tahkim Kurulu kararı, 25.02.2010, 2010/19 E. 2010/98 K., kişisel arşiv.

²⁰⁹ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 18.12.2019, 2019/488 E., 2019/570 K., kişisel arşiv.

²¹⁰ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 04.01.2020, 2019/489 E., 2020/5 K., kişisel arşiv. Bu karara karşı yapılan itiraz neticesinde TK'nın kararın tazminata ilişkin kısmını indirilmiş tazminat tutarı üzerinden yaklaşık %30 indirim yapılacak şekilde düzeltilerek onanmasına karar verildiği belirtilmelidir. Kısa karar metni için bkz: TFF Tahkim Kurulu kararı, 09.07.2020, 2020/90 E. 2020/145 K., <https://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=33433> (10.12.2021).

²¹¹ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 19.04.2019, 2019/E. 2019/258 K., kişisel arşiv.

²¹² FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 15.06.2006, kişisel arşiv.

ücretlerdeki radikal düşüşün farkında olarak yeni sözleşme imzalamış olmasına dikkat çekerek eski kulübünden orantısız biçimde yüksek tazminat talep edemeyeceğine hükmetmiştir. Futbolcunun fesih sonrası yeni kulübü ile imzaladığı sözleşmede, eski kulübü ile olan sözleşmesi altında kararlaştırılan ücretlerin yalnızca %1,25'ine tekabül eden finansal şartları kabul etmiş olmasını yukarıda açıklandığı şekilde değerlendiren DRC; futbolcunun feshi takiben neredeyse hemen başka bir kulüple, ciddi ölçüde daha aleyhe finansal şartlarla istihdam şansı bulduğunu ve iki sözleşme ile kararlaştırılan ücretler arasındaki ciddi fark nedeniyle aradaki farkın tazminini talep edemeyeceğini belirterek neticeten kalan süre ücretleri olan 300.000.-Euro üzerinden %75 oranında indirim yaparak 75.000.-Euro tazminata hükmetmiştir.

İlgili uyuşmazlığın CAS'a taşınması üzerine CAS da, DRC ile paralel şekilde; genel prensiplere göre zarar gören taraf katlanılan zararı azaltma yükümlülüğü altında olduğu ve futbolcunun, fesih nedeniyle tasarruf ettiği miktar ile başka bir işten elde ettiği veya bilerek elde etmekten kaçındığı tutarların mahsup edilmesine olanak vermesi gerektiği; futbolcunun yeni sözleşmesi ile kazandığı ücretin, futbolcunun kendine biçtiği değer gibi, eski sözleşmesine kıyasen ciddi derecede düşük olduğu ve ücretlerdeki bu radikal düşüşün (aynı zamanda) futbolcunun tercihi olduğu ile bu tercihin mali sonuçlarının kulüp tarafından karşılanmaması gerektiği şeklindeki gerekçeleriyle kararın onanmasına karar vermiştir.²¹³

Daha yakın tarihli bir kararı ile DRC, futbolcunun sözleşmenin feshini takiben başka bir kulüple sözleşme imzalamamış olması nedeniyle kalan süre ücretinin yaklaşık üçte ikisine tazminat olarak hükmetmiştir.²¹⁴

Futbolda, futbolcuların sözleşmelerini haklı nedenle feshettikleri inancında olmaları halinde fesih sonrasında imzalayacakları sözleşmeleri görece daha düşük ücretlerle imzaladıkları görülmektedir. Bu düşük ücretler, CAS tarafından da bahsedildiği şekilde, en azından futbolcuların kendilerine biçtikleri değer olarak görülebilir ve bu halde görece

²¹³ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 18.12.2006, CAS 2006/A/1123 Al-Gharafa Sports Club v. Paulo Cesar Wanchope Watson & CAS 2006/A/1124 Paulo Cesar Wanchope Watson v. Al-Gharafa Sports Club, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1123,%201124.pdf> (10.12.2021).

²¹⁴ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 27.02.2013 (02131190-2242460), kişisel arşiv.

yüksek olan kalan süre ücretlerinin tamamının tazminat olarak ödenmesi talepleri iyi niyetli görülmeyebilir. Ancak somut olayın özelliklerine bakılmaksızın, benzer konulu her uyuşmazlıkta aynı oranda hakkaniyet indirimi yapılması da eleştirilmelidir.

Keza hakkaniyet indirimi, ismiyle müsemma, hakkaniyetin tesis edilmesi amacıyla uygulanabilecek olup somut olayların koşulları dikkate alınmaksızın tazminat tutarına indirim uygulanması, müessesenin temeline aykırılık teşkil edecektir. Örneğin kulübü için resmi müsabakada oynarken sakatlanan bir futbolcunun sözleşmesinin kulüp tarafından başkaca bir neden bulunmamasına rağmen feshedildiği ve futbolcunun bundan sonra sözleşme imzalama imkanı bulamadığı veya futbolcunun ekonomik değerinin kulübün istismar edici davranışları nedeniyle düştüğü ve dolayısıyla futbolcunun ancak daha düşük ücretlerle sözleşme imzalama imkanı bulabildiği hallerde kalan süre ücreti veya azaltılmış tazminat tutarı üzerinden ayrıca bir indirim yapmak hakkaniyete aykırılık teşkil edebilecek ve dahası kulübün sebepsiz zenginleşmesine neden olabilecektir.

Bu bağlamda hakkaniyet indirimi izah edildikten sonra, yukarıda yer verilen *buy-out* hükümlerine benzer bir sözleşme hükmü kapsamında futbolcunun transferi için belirli koşulları sağlayan bir teklifte bulunulması halinde bu teklifin kulüp tarafından kabulünü zorunlu kılan ve “*release clause*” olarak isimlendirilen hükümlerden söz edilmelidir. *Buy-out clause* hükümlerinden farklı olarak *release clause* hükümleri kapsamında belirlenen tutar, futbolcu tarafından değil, fesih sonrasında sözleşme imzalayacağı yeni kulübü olarak karşımıza çıkan üçüncü bir kişi tarafından, futbolcunun federatif ve ekonomik haklarının²¹⁵ transferi için ödenen bir transfer tazminatı olarak ödenmektedir.

Tek taraflı fesih opsiyon haklarının, belirli bir edimin yerine getirilmesi şartıyla kulüplere tanınması halinde ise bu hakkın kullanımı kapsamında ödenecek tutarın niteliğinin,

²¹⁵ Bu kapsamda kulüplerin futbolcular üzerindeki federatif ve ekonomik hakları tanımlanmalıdır. Federatif hak, kulüp ile futbolcu arasında sözleşmenin kurulması ile bu futbolcunun yalnızca bu kulüp adına müsabakalarda oynayabilmesi için tesciline olanak veren hak, kulüplerin futbolcular üzerindeki ekonomik hakkı ise kulübün sözleşmenin devamı süresinde bu sözleşme kapsamında elde ettiği hakları, futbolcunun da rızası ile, başka bir kulübe devrinden elde edeceği mali haklar olarak tanımlanabilir. Bu hususta bkz: Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 17.03.2005, CAS 2004/A/701 Sport Club Internacional v. Galatasaray Spor Kulübü Derneği, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/701.pdf> (10.12.2021).

öğretide cezai şarttan ziyade bir dönme cezası olduğu da belirtilen²¹⁶ ifayı engelleyen cezai şarta daha yakın olduğunu söylemek mümkündür.

UÇK da futbolcu lehine tanınan tek taraflı fesih opsiyonlarının niteliği itibariyle dönme tazminatı olduğunu, bu uygulama ile tarafların sözleşmenin başından itibaren dönme cezasını belirleyebildiklerini, futbolculara bu hükümler kapsamında belirtilen tutarın ödenmesi şartıyla sözleşmeyi diledikleri zaman haklı bir neden olmaksızın feshetme hakkı tanındığını belirtmiştir. UÇK aynı kararında dönme tazminatının en fazla cezai şart ile karıştırıldığını ancak bu hükümler ile ifa edilmeye başlayan sözleşmelerin sona erdirilmesi hakkı tanındığını, bunun sözleşmeyi zayıflattığını ve cezai şartların ise sözleşmeyi güçlendiriyor olduğundan bahisle bu kurumun sözleşmesi feshedilen taraf lehine getirilen cezai şarttan farklılaştığını belirtmiştir.²¹⁷

TBK m. 179/3 kapsamında sözleşmenin taraflarından biri, bu hakka sahip olduğunu ispat edebildiği hallerde sözleşmede kararlaştırılan cezai şartı ödeyerek sözleşmeyi feshedebilir. Kanun hükmü kapsamında aynı şekilde sözleşmeden dönmenin mümkün olduğu belirtilmesine karşın bunun, diğer sürekli sözleşme ilişkilerinde olduğu gibi²¹⁸ futbolda uygulama alanı bulamayacağı açıktır.

Keza sözleşmeden dönmede, fesihten farklı olarak, o ana kadar yerine getirilmiş edimlerin geri verilmesi söz konusu olmasına²¹⁹ karşın profesyonel futbolcu sözleşmeleri kapsamında futbolcunun federatif haklarını kulübe hasretmesinin dahi borcun ifası olduğunun, federatif hakların kulübe devrinin ekonomik bir karşılığı olduğunun ve bu nedenle sözleşmenin kurulması ile ifasına derhal başlanan bu sürekli edimlerin aynen iadesinin mümkün olmadığının kabulü gerekir.

Benzer şekilde dönmenin ani edimli sözleşme ilişkilerinde ve sürekli sözleşme ilişkilerinde ancak sürekli edimin ifasına başlanmadan önce, feshin ise sürekli edimin

²¹⁶ Eren (n 55) 1186; Oğuzman ve Öz (n 55) 543.

²¹⁷ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 25.05.2018, B. v. M., 2018/59 E. 2018/158 K., kişisel arşiv.

²¹⁸ Serozan (n 21) 167.

²¹⁹ ibid 118.

ifasına başlanan sürekli sözleşme ilişkilerinde uygulama alanı bulabileceğinin altı çizilmelidir.²²⁰

Yukarıda verilenler kapsamında futbolda uygulama alanı bulan *buy-out* ve *liquadated damage* hükümlerinin sözleşmeden dönme olarak değerlendirilmesi oldukça güç olup; bunlardan ilkinin ifayı engelleyen cezai şart, ikincisinin ise sözleşmenin feshi halinde giderilecek zararın baştan belirlendiği götürü tazminat olarak değerlendirilmesi daha isabetli olacaktır.

4.3. Her İki Tarafa Tanınan Opsiyon Hakları

Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde, kullanılmasının herhangi bir şarta bağlanmayabileceği gibi futbolcunun veya kulübün sportif başarısı veya başarısızlığı ile futbolcunun belirli sayıda müsabakada görev alması gibi belirli bir şarta da bağlanabileceği, her iki taraf için de hakkın kullanımını mümkün kılan ve sözleşmenin koşullarının değiştirilmesine yarayan hükümler konulabilmektedir.²²¹

Bu hakların, kullanımlarının herhangi bir koşula bağlanmadığı hallerde, karşılıklı oldukları ve taraflara eşit fırsat verdiği gerekçesiyle geçerli görülebileceğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte sözleşmenin her iki tarafına tanınan ve herhangi bir şarta veya edimin gerçekleşmesine bağlanmayan opsiyon haklarıyla neredeyse hiçbir zaman karşılaşılmadığı söylenebilir.

Bu gibi hükümlerin, belirli bir şartın gerçekleşmesine bağlandıkları hallerde geçerliliği, hükmün bağlandığı şartın niteliğine göre farklılık göstermektedir. Bu opsiyonların geçerliliği, bağlandıkları şartın taraflardan birinin tasarrufunda olduğu hallerde şartın gerçekleşmesi ve opsiyonun uygulama alanı bulması halinde bunun kimin menfaatine olacağına göre farklı şekilde değerlendirilmektedir. Buna karşın ilgili şartın taraflardan birinin etki alanında olmadığı hallerde çoğunlukla bu opsiyon hükümlerinin geçerli olduğuna hükmedildiği görülmektedir.

²²⁰ ibid 120.

²²¹ Weger, (n 40) 163.

DRC'nin 18 Mart 2016 tarihli kararına ²²² konu uyuşmazlıkta, futbolcunun bir sezonda kulübün oynayacağı lig müsabakalarının en az 25'inde oynaması halinde taraflardan herhangi biri tarafından 15 Haziran 2016 tarihine kadar yapılacak bir bildirimle ²²³ sözleşmeyi bir sezon için ve 31 Mayıs 2016 tarihine kadar uzatabileceğini öngören sözleşme hükmü incelenmiştir. Bu kararda DRC, uzatma hakkının önkoşulu olan futbolcunun belirli sayıda müsabakada sahada görev alması koşulunun tamamen kulübün inisiyatifinde olduğu ve futbolcunun bu şartın gerçekleşmesine herhangi bir etkisi olamayacağını belirterek bu hükmün esasen tek taraflı olduğuna hükmederek geçersiz olduğuna ve dolayısıyla, kulübün bu şartın gerçekleşmesine dayanarak sözleşmeyi tek taraflı şekilde uzatmasının, bu hakkın asıl sözleşmenin bitiş tarihi sonrasında da kullanılabilmesinin öngörüldüğünden de bahisle, geçersizliğine hükmettiği görülmüştür.

Bu noktada, ilgili uyuşmazlıkta bir opsiyon hakkından çok tarafların belirli bir şartın gerçekleşmesi halinde sözleşmeyi uzatma taahhüdü altına girdiği bir sözleşme hükmünün incelendiği bir karardan ²²⁴ bahsedilmesi yerinde olacaktır. Bu uyuşmazlığa konu olayda kulüp futbolcuyu üçüncü bir kulüpten yüksek tutarda bir transfer tazminatı ödeyerek transfer etmiş ve futbolcuyla dört yıl yürürlük süreli (30 Haziran 2011 bitiş tarihli) profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalamıştır. Aynı sözleşme hükmü kapsamında tarafların, futbolcunun sözleşmenin yürürlük süresinin ilk iki sezonunda, 30 Haziran 2009 tarihine kadar, üçüncü bir kulübe transfer edilmemesi halinde tarafların 30 Haziran 2012 tarihine kadar yürürlükte kalacak yeni bir sözleşme imzalayacağı ve futbolcunun şartın gerçekleşmesine rağmen sözleşme imzalamayı reddetmesi halinde kulüp tarafından beşinci sezon aylık ücretleri kadar para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Futbolcunun belirtilen sürede üçüncü bir kulübe transfer edilmemesi üzerine kulüp futbolcuyu taahhüdün yerine getirilmesi için davet etmiş, ancak futbolcu ilgili hükmün tek taraflı olduğundan ve yalnızca futbolcu aleyhine tek taraflı cezai şart öngördüğünden bahisle kulübün taleplerini reddetmiştir. CAS, ilgili hükmü değerlendirirken; sözleşme hükmü kapsamında tarafların her ikisinin de diğer tarafı sözleşme imzalamaya mecbur

²²² FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 18.03.2019 (03161408-e-2864574), kişisel arşiv.

²²³ Bu hakkın kullanılması için öngörülen sürenin son tarihin 57. sayfa devamında incelenen şarta uymadığı belirtilmelidir. Asıl sözleşmenin bitiş tarihi 31.05.2015 olup, bu tarihten sonra kullanılabilmesi öngörülen bir uzatma hakkının makul süre önce kullanıldığı kabulü mümkün olamayacaktır.

²²⁴ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 28.09.2011, CAS 2010/O/2132 Shakhtar Donetsk v. Ilson Pereira Dias Junior, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2132.pdf> (11.12.2021).

etme yetkisi olduğunu ve dolayısıyla bu hükmün taraflardan birinin değil, her ikisinin de eşit ölçüde menfaatine ve zararına olduğunu; bunun için kararlaştırılan koşulun aksi olan, futbolcunun üçüncü bir kulübe transfer edilmesinin tarafların her ikisinin de rızasına bağlı olduğunu ve; sözleşme hükmünde açıkça kararlaştırılmamış olsa da yükümlülüğü yerine getirmeyen tarafın kulüp olması halinde de futbolcunun, beşinci sezon toplam ücretleri kadar olacak zararlarının kulüpten tazminini talep edebileceğinin altını çizmiş ve ilgili hükmün geçerli ve bağlayıcı olduğuna hükmetmiştir.

4.4. Otomatik Opsiyonlar

Otomatik opsiyonlar, belirli bir şartın gerçekleşmesi halinde kendiliğinden yürürlüğe giren ve sözleşmelerin sürelerinin veya koşullarının değişmesini mümkün kılan sözleşme hükümleri olarak tanımlanabilir. Diğer opsiyon haklarından farklı olarak otomatik opsiyonlarda belirli şartların gerçekleşmesi ile hüküm kendiliğinden uygulama alanı bulmakta olup, taraflardan herhangi birinin işlemine gerek kalmamaktadır. Bununla birlikte özellikle sözleşme süresinin değiştirilmesine ilişkin olan otomatik opsiyonlarda, sözleşmenin nezdinde tescilli olduğu ilgili mercilerin kayıtlarının düzeltilmesi için taraflarca en azından şartın gerçekleştiği bildirilerek kayıtların düzeltilmesi talep edilmelidir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin her iki tarafına tanınan opsiyon hakları gibi otomatik opsiyonların da, yürürlük şartının taraflardan birinin tasarrufunda olduğu hallerde uygulanmalarının kimin menfaatine olacağına göre farklı şekilde değerlendirildikleri görülmektedir.

Örneğin, yukarıda izah edilenlerden farklı olarak, DRC'nin 7 Mart 2019 tarihli bir kararında²²⁵ incelenen uyuşmazlıkta geçici olarak transfer edilen bir futbolcunun, geçici transfer edildiği kulübün 2016/2017 sezonundaki maçlarından 12'sinde en az 30 dakika sahada kalması koşuluyla futbolcunun kesin transferinin²²⁶ gerçekleşeceğini öngören

²²⁵ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 07.03.2019 (03190931-e-3055545), kişisel arşiv.

²²⁶ Bu kapsamda geçici ve kesin transfer kavramları açıklanmalıdır. Futbolcunun federatif ve ekonomik haklarını hasrettiği kulübün futbolcunun federatif hakları ve bu çerçevede tescilini sınırlı bir süre için, geçici olarak başka bir kulübe devri halinde futbolcunun geçici transferi söz konusu olacak olup, bu sürenin sona ermesini takiben futbolcunun tescili ve kural olarak tüm hakları asıl kulübüne dönecektir. Buna karşın

sözleşme hükmünü incelemiştir. Bu uyuşmazlıkta şart gerçekleşmiş olmasına karşın futbolcunun geçici transfer edildiği kulüp futbolcunun kesin tesciline ve sözleşmesinin süresinin uzatılmasına itiraz ederek bunları sağlamamış olup, bu çerçevede ilgili kulübün sözleşme hükümlerini ihlal ettiğine hükmedilmiş ve kulübün futbolcuya, sözleşme uzamış olsa idi ödeyeceği tutarlardan futbolcunun bu dönemde elde ettiği gelirler tenzil edilerek hesaplanan tazminatı ödemesine karar verilmiştir. Bu karar özellikle, şart olarak öngörülen futbolcunun belirli sayıda müsabakada en az 30 dakika sahada kalması şartının tamamen kulübün inisiyatifinde olması çerçevesinde, şartın gerçekleşmesi ve bu nedenle otomatik opsiyon yürürlüğe girerek sözleşmenin uzadığının bu şartın gerçekleşmesinde etkisi olmayan futbolcu tarafından icrasının talep edildiği hallerde geçerliliğine hükmedileceğine işaret etmiştir. Buna karşın, şartın yerine gerçekleşmiş olmasına karşın futbolcunun sözleşmenin süresinin uzamasına itiraz etmesi halinde, yukarıda yer verilen tartışmalar çerçevesinde bu hükmün geçersizliğine hükmedilebileceğini belirtmek gerekir.

Buna karşın, futbolcuların ve kulüplerin belirli bir ligde yarışmasının ve bu ligden daha alt ligde yarışmaya mahkum edilmelerinin tarafların iradeleri kapsamı dışında gerçekleştiği ve bu nedenle sözleşmenin şartlarının değiştirilmesinin buyurucu nitelikte olmadığı ile bu gibi hallerde profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinin her iki tarafın da menfaatine olduğu gerekçesiyle sözleşme koşullarının, kulübün bir alt lige düşmesi veya bir üst lige çıkması halinde kendiliğinden değişeceğini öngören hükümlerin geçerli sayılabileceğine hükmedilmiştir.

Bu başlık altında bu hükümler, ücret değişikliğine ilişkin olanlar ve sözleşmenin sona ermesine ve sözleşme süresinin uzamasına ilişkin olanlar olmak üzere ikili bir tasnife tabi tutularak incelenecektir.

futbolcunun kesin transferi söz konusu olduğunda futbolcunun tescili ve önceki kulübünün futbolcuya bağlanabilen tüm ekonomik ve federatif hakları kalıcı olarak yeni kulübe geçmektedir.

4.4.1. Ücret değişikliğine ilişkin otomatik opsiyonlar

Yukarıda verilen açıklamalar ışığında, futbol özelinde işveren işçi ilişkisinde güç dengesinin farklı olabileceği belirtilmesine rağmen futbol uyuşmazlıklarında futbolcu lehine yorumun benimsendiği sabittir.

Bu kapsamda, belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak futbolcuların sözleşme ile öngörülen ücretlerinin artacağına ilişkin hükümlerin geçerli sayılacağına şüphe yoktur.

Buna karşın, tarafların etki alanı dışında olan koşulların gerçekleşmesi halinde futbolcuların ücretlerinin düşürülmesine ilişkin sözleşme hükümlerinin de geçerli olduğuna hükmedilebileceğinin belirtilmesi gerekir. Yine yukarıda yer verildiği şekilde kulüpler, yarıştıkları liglere göre, değişkenlik gösteren gelirler elde edecektir. Bu nedenle, en üst ligde yarışan bir kulübün, bir alt lige düşmesi halinde ödeme gücünün ciddi ölçüde azalabileceği ve bu nedenle en üst ligde yarışırken imzaladığı bir profesyonel futbolcu sözleşmesi kapsamında taahhüt ettiği ücretleri ödeyemeyebileceği kabul edilmelidir.²²⁷

Bu nedenle zaman zaman profesyonel futbolcu sözleşmesinin tarafları, bu sözleşmeye kulübün bir alt lige düşmesi halinde futbolcuya ödenecek ücretlerin düşürüleceğini öngören hükümler ekleyebilmektedir.

DRC, benzer bir sözleşme hükmünü incelediği bir kararında,²²⁸ futbolcu tarafından haklı nedenle feshedildiğine kanaat getirilen bir sözleşme kapsamında kulübün bir alt lige düşmesi halinde futbolcunun ücretlerinin düşürüleceğine ilişkin hükmün, ilgili şartın tarafların etki alanı dışında olduğu ve taraflarca serbestçe kararlaştırıldığı gerekçesiyle, geçerliliğine hükmederek futbolcuya ödenmesi gereken tazminatı bu hüküm kapsamında hesaplamıştır.

²²⁷ Weger, (n 40) 177.

²²⁸ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 28.01.2016 (01160851-e-2864583), kişisel arşiv. Bahsedilen sözleşme hükmü kapsamında futbolcunun sözleşmenin feshini takip eden sezonda elde edeceği ücretler ciddi ölçüde farklılık gösterdiğinden, futbolcu tarafından kalan süre ücreti tutarı olan 1.800.000.-Euro fesih tazminatı talep edilmiş olmasına karşın taleplerinin kısmen kabulüne karar verilerek 210.000.-Euro tazminatın futbolcuya ödenmesine karar verilmiştir.

Bu kapsamda, kulüplerin bir alt lige düşmesi veya uluslararası turnuvalarda yarışmaya hak kazanamaması gibi tarafların etki alanı dışında olan şartlarla futbolcuların ücretlerinin kendiliğinden düşürüleceğine ilişkin hükümlerin geçerliliğine hükmedilebileceği, ancak ücretteki azalmanın futbolcunun belirli sayıda müsabakada görev almaması gibi kulübün inisiyatifinde olan koşullara bağlanması halinde geçerli görülmemelerinin daha olası olduğu belirtilebilir.

4.4.2. Sözleşmenin sona ermesine ve sözleşme süresinin uzamasına ilişkin otomatik opsiyonlar

Futbol uygulamasında sıklıkla, kulüplerin belirli futbolcuların hizmetlerinden faydalandıkları sürece bu futbolcular ile imzalanan sözleşmelerin sürelerini uzatmak arzusunda olduğu ve bunu sağlamak için asıl sözleşmeye ilgili futbolcunun belirli sayıda müsabakada görev alması şartıyla kulübün sözleşmeyi tek taraflı olarak uzatma hakkına sahip olduğuna ilişkin hükümler ekledikleri görülmektedir.²²⁹

Şüphesiz ki bu durum kulüpler için yararlı bir model sağlamaktadır. Bu yolla kulüpler, fayda gördükleri ve performansından memnun oldukları futbolcular ile olan sözleşmelerini, tamamen kendi takdirlerinde olan bir koşulun gerçekleşmesine bağlı olarak uzatma hakkına sahip olacaktır. Ayrıca uzama dönemine ilişkin ücret asıl sözleşmenin imza tarihinde belirlendiğinden,²³⁰ futbolcunun bu ücretleri başka kulüplerde bulabileceği alternatif iş ilişkilerinde kendisine taahhüt edilebilecek ücretlerden düşük olması muhtemeldir.

²²⁹ Benzer şartlarla sözleşmenin kendiliğinden uzayacağını düzenleyen veya yine benzer şartların gerçekleşmemesi halinde sözleşmenin kulüp tarafından feshine olanak veren hükümler de sıklıkla görülmekte olup, bu hususlar 4.2.1. ve 4.3. başlıkları altında ayrıca incelenmiştir.

²³⁰ Hizmet sözleşmesinin kurucu unsurlarından olan ücretin, asıl sözleşmede uzama dönemi için de öngörülmüş olması şarttır. Keza aksi takdirde kurucu unsurlardaki eksiklik nedeniyle bu sözleşmenin uzama dönemine ilişkin kısmı hükümsüz olacaktır. Bu ücret doğrudan belirtilebileceği gibi, (önceki dönem ücretleri üzerinden belirli oranlarda artış yapılmasını öngören hükümler gibi hükümler kapsamında) belirlenebilir de olabilir. Her iki hal de ücret unsurunun mevcudiyetinin kabulü için yeterlidir. Buna karşın sözleşmelerin uzatılması için imzalanan anlaşmaların, esaslı unsurları taşımaları halinde, bunlara ek olarak tescil gibi şekil şartlarını yerine getirilmediği nedeniyle geçersiz olacağına ilişkin tartışmalar dinlenmeyeceği ve tarafların imzasını ve hizmet sözleşmelerinin esaslı unsurlarını taşıyan sözleşmelerin geçerli ve bağlayıcı olduğunda hükmedilebileceği belirtilmelidir. Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 16.03.2017, CAS 2016/A/4709 SASP Le Sporting Club de Bastia v. Christian Koffi N'Dri Romaric, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4709.pdf> (10.12.2021).

Bu gibi hükümlerin, kendiliğinden yürürlüğe girmesi için öngörülen şartın bir önceki başlık altında incelenenler gibi, kulübün ve yalnızca kulübün etki alanında olduğu hallerde, geçersiz olduğuna hükmedilebilecek olmasın karşın bu şartlara taraflardan birince etki etme olanağı olmadığı hallerde geçerli olduklarına hükmedilebileceği söylenebilir.

Benzer bir sözleşme hükmünün incelendiği kararda²³¹ DRC; profesyonel futbolcu sözleşmelerinin başta öngörülen süreden evvel sona ereceğine ilişkin hükümlerin, sona ermenin bağlandığı şartın buyurucu (*potestative*) olmadığı, yani sözleşme taraflarından birinin veya bir üçüncü kişinin iradesine dayanmadığı hallerde geçerli olduğunun kabul edileceğini, bir alt lige düşmenin sözleşme taraflarının etki alanında olmadığı ve pek tabii kulüplerin bir alt lige düşmeyi tercih etmeyeceğini belirterek ilgili hükmün geçerliliğine ve sözleşmenin asıl süresinden bir sezon önce, kulübün bir alt lige düşmesi ile kendiliğinden sona erdiğine hükmetmiş ve futbolcunun taleplerinin reddine karar vermiştir.

Bu değerlendirme kapsamında, kulübün bir üst lige çıkması halinde sözleşme süresinin kendiliğinden baştan belirtilmiş bir süre için uzayacağını öngören sözleşme hükümlerinin de, sözleşme kapsamında uzama dönemi için esaslı unsurların belirlenmesi şartıyla, geçerli kabul edilebileceği söylenebilir. Buna karşın sözleşmenin tarafı olan kulübün uluslararası müsabakalara katılmaya hak kazanması halinde uzayacağını öngören, ancak bu hükmün en fazla kaç kez uygulanabileceğini belirtmeyen hükümlerin geçerli görülmeyebileceğini belirtmek gerekir. Keza bu halde kulüp, birbirini takip eden birden çok sezonda sözleşme hükmü kapsamında kendiliğinden uzama için öngörülen şart olan uluslararası müsabakalara katılmaya hak kazanabilecek olup, sözleşme süresinin bu şart gerçekleştikçe sınırsız olarak uzayacağını kabulü futbolcunun özgürlüğünü aşırı ölçüde kısıtlayacaktır.

²³¹ FIFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, 10.08.2007 (87677-739829), kişisel arşiv.

5. PARA CEZALARI

5.1. Genel Olarak

TBK m. 399 hükmü ile hizmet sözleşmesinde işçinin emir ve talimatlara uyma borcu düzenlenmiştir.²³² Yukarıda, 2.2.2. numaralı başlık altında değinildiği üzere kulüpler, bağımlılık unsurunun bir tezahürü olarak futbolculara ihlalleri nedeniyle para cezası verebilmektedir. Bunlar, kulüplerin futbolculara verdikleri disiplin cezalarının en çok karşılaşılan türüdür.²³³

CAS, futbolculara verilen para cezalarının sözleşmesel cezai şartlar olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir.²³⁴ Bu belirleme, para cezalarının çoğunlukla taraflarca imzalanan sözleşmeler kapsamında değil, kulüplerin tek taraflı olarak düzenledikleri disiplin talimatlarında öngörülmesi ve bu belgelerin, futbolcuların kabulü gerekmeksizin, tebliğ ile bağlayıcı hale geldiği²³⁵ göz önünde bulundurulduğunda isabetli değil gibi görünse de, özellikle yargı mercilerine aşkın görülen para cezalarının indirilmesi veya iptali imkanı tanınması gerektiği için pratik açıdan elverişlidir.

Kulüplerin futbolcularına verdikleri para cezalarının incelendiği kararlarda sırasıyla kulübün disiplin talimatının uygulanabilmesi için yerine getirmesi gereken usuli yükümlülükleri yerine getirip getirmediğine, daha sonra ise para cezasının esasına ilişkin değerlendirmelere yer verildiği görülmektedir.

5.2. Usuli Yükümlülükler

TFF kurulları ve yargı mercileri, kulüplerin futbolcularına verdikleri para cezalarının geçerliliğini incelerken ilk olarak PFSTT m. 24 altında sayılan yükümlülüklere uyulup uyulmadığını denetlemektedir. Kulüpler için bu yükümlülüklerden para cezalarının

²³² Yavuz (n 18) 489.

²³³ Petek (n 4) 161.

²³⁴ Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 13.02.2019, CAS 2018/A/5807 Fenerbahçe Futbol AS v. Gregory van der Wiel, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/5807.pdf> (20.11.2021).

²³⁵ Şüphesiz ki futbolcular kulüp disiplin talimatlarının bir kısmına veya tamamına itiraz edebilir veya talimatın bir örneğini almaktan imtina edebilir. Ancak uygulamada, tüm futbolculara aynen uygulanan bu hükümlerin itiraz neticesinde değiştiğine sıkça rastlanmamaktadır.

geçerliliğine etkisi olan üçü; sezonun başlamasından en geç bir hafta önce, bir sonraki sezon uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını TFF'ye göndermek, TFF'ye tescil ettirdikleri ve uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek ve verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde noter aracılığı ile futbolcuya ve TFF'ye bildirmektir.²³⁶ Bu üç şartın birlikte sağlanmadığı hallerde verilen para cezaları usulen geçersiz kabul edilmektedir.²³⁷

TFF kurulları yakın tarihli kararlarında daha önce kati şekilde uyulması aranmayan bu yükümlülüklerle, PFSTT'de aldığı şekliyle ve birebir olarak uyulmasını aramaya başlamıştır. Örneğin daha önce sözleşmede futbolcunun kulüp disiplin yönetmeliğinin bir örneğini aldığına dair bir hükmün bulunması halinde yukarıda sayılan yükümlülüklerden ikincisine uyulduğuna,²³⁸ kulüplerin disiplin yönetmeliklerini TFF'ye sunma ve futbolcularına imza karşılığı veya noter kanalıyla tebliğ etme yükümlülüklerinin cezaların alenileştirilmesi amacını taşıdığı ve bu çerçevede; TFF'ye süresinde sunulan disiplin talimatlarının futbolcuya tebliğ edildiğine ilişkin sözleşme hükümlerinin veya bunların bir örneğinin alındığına ilişkin imza listelerinin bulunduğu haller ile disiplin yönetmeliğinin TFF'ye süresinde sunulmamış olmasına karşın her sayfasının futbolcuya imzalatılmış olduğu hallerde futbolcuların disiplin ihlal ve cezaları hakkında bilgilendirildiği kabul edilerek para cezası verilmesinin mümkün olduğuna hükmedilmiştir.²³⁹ Buna karşın güncel tarihli kararlarda; sözleşmede yer alan ve kulüp

²³⁶ PFSTT m. 24(c) ve m. 24(d).

²³⁷ T.C. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi; 21.10.2020, 2020/3850 E. 2020/5967 K. Bu kararda ilk olarak kulüp tarafından yukarıda bahsedilen usuli işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, daha sonra ise içerik yönünden yerindelik incelemesi yapılması gerektiği belirtilmiştir.

²³⁸ TFF Tahkim Kurulu 28.01.2010 tarih, 2009/695 E. 2010/39 K. sayılı TFF Tahkim Kurulu kararı ile onanan TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 13.11.2009 tarih, 2009/KF/837 E. 2009/1312 K. sayılı kararı, kişisel arşiv. Bu kararda sözleşmede futbolcunun kulüp disiplin yönetmeliğinin bir nüshasının kendisine verildiğini beyan ve kabul ettiği görüldüğünden ilk yükümlülüğün yerine getirildiği belirtilmiştir. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 12.08.2009 tarih, 2009/KF/614 E. 2009/805 K. ve 12.01.2011 tarih, 2010/1028 E. 2011/37 K. sayılı kararları. Benzer şekilde bu kararlarda da kulübün disiplin yönetmeliğini TFF'ye süresinde sunduğu hallerde, sözleşmede yer alan futbolcunun disiplin talimatının bir örneğini teslim aldığına ilişkin hükümlerin futbolcular açısından bağlayıcı olduğuna hükmedilmiştir.

²³⁹ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 24.09.2010 tarih, 2010/428 E. 2010/777 K. sayılı kararı. Kararın ilgili gerekçesi takip eden şekildedir: *Kural olarak, kulüplerin disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığıyla tebliğ edilmesi yükümlülüğü yanında TFF'ye süresinde gönderme yükümlülüğü bulunmaktadır. Profesyonel futbolcunun sözleşmesinde veya ayrı bir belgeyle disiplin talimatlarının verildiği veya kabul ettiği yönünde bir hükmün veya imza listesinin geçerli olabilmesi için*

disiplin talimatlarının bir örneğinin futbolcuya verildiğini düzenleyen hükümler dikkate alınmamakta ve süresinde²⁴⁰ TFF'ye sunulmuş olması şartıyla TFF tarafından tescil edilmiş kulüp disiplin talimatının bir örneğinin futbolcuya noter kanalıyla veya her bir sayfası ayrı ayrı imzalatılmak suretiyle imza karşılığı tebliğ edilmesi şartı aranmaktadır.

Bunlara ek olarak futbolculara verilen para cezalarına ilişkin kararların, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile birlikte, futbolculara ve bilgi için TFF'ye karar tarihinden itibaren 15 gün içinde noter kanalıyla tebliğ edilmesi gerekmektedir. Kulüpler, para cezalarını çoğunlukla yönetim kurulu kararları ile karara bağlamaktadır. Uygulamada sıkça bu kararların mesajlaşma uygulaması yolu veya eposta ile futbolculara tebliği veya kulüp tesislerinde bulunan panolara asılmak suretiyle ilan edilmesiyle karşılaşılmaktaysa da, bu durumlarda cezaya ilişkin evrakın PFSTT hükmü uyarınca noter kanalıyla tebliğinden söz edilemeyeceğinden bu para cezaları geçersiz kabul edilecektir.

Futbolculara verilen para cezalarına ilişkin evrakın tebliğine ek olarak, bu cezaların verildiği anların vaktindeligi de bu cezaların ayakta tutulup tutulmayacağına karar verilirken önem arz etmektedir. Uygulamada sıklıkla bu cezaların ihlalin gerçekleştiği zamandan bağımsız olarak sezon sonunda verilmeleriyle karşılaşılmaktadır.

Kulüpler, sezon devam ederken futbolcularının ihlallerini cezalandırarak onlarla olan ilişkilerini ve futbolcularının motivasyonlarını kötü etkilemekten çekinerek bu yola başvurmaktadır. Fakat bu uygulama iki açıdan sakıncalı görülmektedir. Bunlardan ilki, futbolcuların zamanlı şekilde ihlallerinin neticelerinden haberdar olması gerekmesidir. Aksi takdirde futbolcularda ihlallerinin cezalandırılmadığı yönünde bir güven oluşabilecektir. Para cezalarının ihlalin gerçekleşmesinden uzun süre sonra verilmesinin

disiplin talimatının süresinde TFF'ye sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Disiplin talimatlarının TFF'ye süresinde sunulmadığı hallerde ise disiplin talimatlarının her bir sayfasının futbolcu tarafından imzalanması suretiyle futbolcunun disiplin suç ve cezaları hususunda bilgilendirildiği kabul edilerek para cezalarının verilmesi mümkün olduğu kanaatine varılmıştır. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı, Tahkim Kurulunun 02.12.2010 tarih, 2010/363 E. 2010/408 K. sayılı kararı ile onanmıştır.

²⁴⁰ İlgili hükümde yer alan “sezonun başlamasından en geç bir hafta önce” ifadesi yine PFSTT'nin 2. maddesinde yer alan sezon tanımı ile birlikte değerlendirilmelidir. Buna göre sezon, “ligde oynanacak ilk resmi müsabaka ile son oynanan resmi müsabaka arasındaki süreyi” ifade ettiğinden kulüp disiplin talimatının bir örneğinin kulübün o sezon oynayacağı ilk müsabaka tarihinden değil, o ligdeki ilk müsabaka tarihinden bir hafta önce TFF'ye sunulması gerekmektedir.

ikinci sakıncası ise bunların çoğu zaman, TFF ve FIFA kurullarının kararlarında sıklıkla altı çizildiği şekilde, futbolcuların alacaklarını bertaraf etmek amacıyla verilmemeleri gerekmesine ilişkindir.²⁴¹

FIFA bu kriteri değerlendirirken çoğunlukla kulüplerin, ceza tutarlarını futbolcuların alacaklarından tenzil etmesine müsaade edilmediğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte CAS ise, belirli şartların varlığı halinde para cezası tutarlarının futbolcunun sözleşmesel alacaklarından tenzil edilmesinin mümkün olduğuna,²⁴² ancak bunun futbolcunun temel ücretini tahsil hakkını tamamen ortadan kaldırmaması gerektiğine²⁴³ hükmetmiştir.

FIFA ve CAS, PFSTT’de yer alan bu usule ilişkin şartlara kati şekilde uyulmasını TFF kurulları kadar dikkate almamasına rağmen bir takım farklı kriterleri değerlendirmektedir. Bunlar; futbolcunun disiplin rejimine tabi sayılıp sayılmayacağı,²⁴⁴ sözleşmenin imzası ve kulüp disiplin talimatının tebliği sırasında profesyonel destek ve hukuki danışmanlık alıp almadığı²⁴⁵ ve futbolcunun savunma hakkına itibar edilip edilmediğidir.

²⁴¹ TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 12.08.2009 tarih, 2009/KF/614 E. 2009/805 K. sayılı kararı, kişisel arşiv. Bu kararda UÇK “*futbolcunun ihlal ettiği disiplin cezasının gerçekleştiği tarihle yönetim kurulu kararı arasındaki üç aylık dönem dikkate alındığında davalı kulübün para cezasını davacı futbolcunun alacaklarını ödemek amacıyla kötünietli olarak verdiği kanaatine varılmış ve bu nedenle para cezasının kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır*” gerekçesi ile ihlal ve ceza tarihi arasında geçen üç aylık süreyi doğrudan cezanın futbolcunun alacaklarının bertaraf edilmesi amacıyla verildiği şeklinde yorumlamıştır.

Bu kararda incelenen para cezasının, futbolcunun Şubat ayındaki bir antrenmana çıkmaması sebebiyle, sezon sonuna doğru Mayıs ayında verildiğinin ve her halükarda kulübün para cezalarına ait kararı, nedenleri ve noterden onanmış örnekleri ile birlikte futbolcu ve TFF’ye tebliğ etmediğinin de belirtilmesi gerekir.

²⁴² Spor Tahkim Mahkemesi Kararı, 24.10.2013, CAS 2013/A/3109 FC Steaua Bucuresti v. Rafal Grzelak, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3109.pdf> (21.11.2021). Bu kararda; taleplerin karşılıklılığı (taraflardan her birinin aynı anda borçlu ve alacaklı olması), edimlerin benzerliği (her ikisinin de parasal olması), tenzil edilecek tutarın muaccel olması, tenzilatın mahkeme önünde talebe konu edilebilmesi (savunma hakkının kısıtlanmaması), kanunla yasaklanmamış olması ve tenzilatın beyan veya ifade edilmesi halinde tenzilatın mümkün olabileceğine işaret edilmiştir.

²⁴³ CAS 2018/A/5807 (n 234) par. 64.

²⁴⁴ ibid. Bu kararda, profesyonel futbolcu sözleşmesinin özel hükümleri altında disiplin talimatına atıfla bu talimata göre verilecek cezaların futbolcunun ücretlerinden tenzil edileceği düzenlenmesinin mevcudiyeti ile talimatın bir örneğinin futbolcuya verilmiş olması neticesinde futbolcunun disiplin talimatına tabi olduğu kabul edilmiştir.

²⁴⁵ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 31.10.2014, CAS 2013/A/3426 Zamalek SC v. Manuel Agogo, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3426.pdf> (05.12.2021), par. 151.

5.3. Esasa İlişkin Değerlendirmeler

Şüphesiz ki yukarıda sayılan şartlar futbolculara verilen para cezalarının geçerliliği incelenirken değerlendirilen kriterlerden yalnızca usule ilişkin olanlar olmakla birlikte, kulüpler tarafından futbolculara verilen para cezaları incelenirken bunların haricinde ceza miktarının kulüp disiplin talimatı hükümlerine uygun şekilde hesaplanıp hesaplanmadığı ile bu cezaların dayandıkları ve hesaplamalarına esas teşkil eden düzenlemelerde belirtilen şartlara uygun şekilde hükmedilip hükmedilmediği²⁴⁶ ile makul ve ölçülü olup olmadıkları da değerlendirilmektedir.

Bu konuda ilk olarak bahsedilmesi gereken husus, kulüplerin futbolculara ancak disiplin ihlalleri nedeniyle para cezası verebileceğidir. Uygulamada kulüplerin futbolcularına sportif başarısızlık nedeniyle para cezası verdiği sıkça görülmekteyse de bu cezalar yargı mercileri, TFF kurulları, FIFA ve CAS tarafından ayakta tutulmamakta ve uyuşmazlığa konu edilmeleri halinde iptal edilmektedir.²⁴⁷

Yukarıda da izah edildiği üzere sözleşmesel cezai şartlar olarak değerlendirilebilen para cezalarında, makullük ve ölçülülük incelemesi neticesinde, indirim yapılmasına veya bu cezaların tümünden iptaline karar verilmektedir. Yukarıda belirtilene ek olarak, sözleşmesel cezai şart olarak değerlendirildiğinden, para cezalarına FIFA ve CAS tarafından indirim

²⁴⁶ n 237.

²⁴⁷ Weger (n 40) 211. TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 06.10.2016 tarih, 2016/471 E., 2016/481 K. sayılı kararında *futbol bir takım oyunu olup, müsabakaların galibiyet ile sonuçlanması tek bir oyuncunun hatta tüm oyuncuların üst düzey performans göstermesine rağmen gerçekleşmeyebilir. Hava ve saha koşulları, geçici performans düşüklükleri, teknik adamların takımı müsabakaya iyi hazırlamaması, takım diziliş ve taktikleri yanlışları ve hatta hakem hataları ve buna benzer sebepler bu başarısızlıklara sebep olabilmektedir. Ancak elde edilen başarısız sonuç sebebi ile teknik heyet veya oyuncuların cezai sorumluluklarına gidilmesi spor müsabakalarının doğasına uygun düşmeyecektir.* gerekçesi ile sportif başarısızlık nedeniyle para cezası verilemeyeceğine işaret etmiştir. TFF Tahkim Kurulu ise 23.06.2011 tarih, 2010/983 E. 2011/441 K. sayılı kararında sportif başarısızlıktan dolayı performansa dayalı olarak taahhüt edilen maç başı ücretinin ortadan kaldırılmasının futbol hukukunun temel ilkelerine aykırı olduğunun ve kural olarak sportif başarısızlıktan dolayı futbolculara para cezasının verilmesi mümkün olmadığını altını çizmiştir. Bununla birlikte aynı kararda, disiplin talimatında mağlubiyet veya beraberlik için ceza öngörülmüş olması, aynı zamanda galibiyet için de prim öngörülmüş olması, prim ve ceza tutarlarının belirli veya belirlenebilir olması ve bu şekilde verilecek bir cezanın futbolcunun sözleşmesel alacaklarından mahsup edilmemesi halinde mağlubiyet ve beraberlik için para cezası verilmesinin mümkün olabileceği yönünde görüş bildirilmiştir. T.C. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 21.10.2019, 2017/4097 E. 2019/10234 K. sayılı kararında ise benzer bir disiplin talimatı hükmünün mevcudiyetinde para cezasının futbolcunun alacaklarından mahsup edilemeyeceği gerekçesiyle tesis edilen karar hakkında bozma kararı vermiştir. Petek de “*maçlarda düşük performans gösterip takımın yenilmesine sebep olma*” nedeniyle futbolculara para cezası verilebileceğini ileri sürmüştür. Petek (n 4) 160.

uygulanmasına olanak veren yasal düzenleme TBK m. 182 par. 3 ile aynı olan İsviçre Borçlar Kanunu m. 163 par. 3'tür. Buna göre hakim, aynı kanun hükümlerinin ilk paragrafları uyarınca serbestçe belirlenebilen cezai şartı, aşkın gördüğü halde indirebilir.

Bu hususta ilk olarak İBK Art. 323(a) kapsamında; tarafların anlaşması, adet, tip sözleşme veya toplu iş sözleşmesi ile müsaade edildiği sürece işverenin işçinin alacağı bir kısmını kesebileceği; kesilen toplam tutarın herhangi bir ödeme anında işçinin günü gelmiş alacağı onda birinden fazla olamayacağı ve her halükarda toplam kesilen tutarın bir haftalık ücreti aşmaması gerektiği, ancak taraflar arasında imzalanmış tip sözleşme veya toplu iş sözleşmesi kapsamında daha yüksek tutarda alacağın kesilebileceği ve; kesilen tutarın cezai şarttan ziyade işverenin iş ilişkisi nedeniyle işçiden olan alacaklarının teminatı niteliğinde olduğunun düzenlendiği belirtilmelidir.

İBK Art. 323(a) hükmü kapsamında CAS, işverenin işçi ile anlaşmaları kapsamında işçinin alacaklarının bir kısmını kesme hakkının olduğunu ancak bu hakkın istismar edici şekilde kullanılmaması gerektiğinin ve işçinin, işverenin bu gibi uygulamalarına karşı, İBK Art. 323(b) ile korunduğunu belirtmiştir.²⁴⁸

Bu kapsamda CAS tarafından, işverenin işçinin alacaklarından kesinti yapma hakkı olmasına karşın bu kesintinin İBK Art. 323(b) de belirtilen sınırları aşmaması gerektiğine hükmedildiği belirtilmelidir.²⁴⁹ Bahsi geçen kararda da yer verilen İBK hükmüne göre kesinti tutarı, ancak aylık ücretin asgari geçim ücretini aşan kısımdan yapılabilir ve yalnızca futbolcunun bilerek kulübe zarar verdiği hallerde tam olarak tenzil edilebilir. Bu kadarda CAS tarafından, kulübün futbolcuya verdiği para cezasının futbolcunun geçimi için gereken asgari ücrete erişmesine engel olmadığından bahisle para cezasının geçerliliğine ve bu cezanın futbolcunun aylık ücretinin 138.103.-Euro'dan 21.166.-Euro'ya düşürülerek ödenmesiyle tahsil edilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

²⁴⁸ CAS 2018/A/5807 (n 234) par. 64-65.

²⁴⁹ CAS 2010/O/2132 (n 224). Bu kararda ayrıca, futbolcuların kulüplerin kendilerine para cezası vermesi nedeniyle kulübü terk etmesini haklı kılmayacağına altını çizilerek, sözleşmenin futbolcu tarafından haklı neden olmaksızın feshedildiğine de hükmedilmiştir.

Para cezalarının geçerliliğine ve uygulanabilirliğinde esasa ilişkin incelemelere yer verilen bir CAS kararında²⁵⁰ kulüp tarafından futbolcuya verilen para cezasının esasına ilişkin inceleme kapsamında sırasıyla meşruiyet ve ölçülülük değerlendirmelerinde bulunulmuştur. Para cezasının meşru olup olmadığı incelenirken; futbolcunun izinsiz ve kulübü bilgilendirmeksizin kulüp tesislerini terkinin ihlal mahiyetinde olduğu, futbolcunun ancak yokluğunun altıncı gününde kulübün bilgi talep etmesi üzerinde kulübü bilgilendirdiği ve futbolcunun ileri sürdüğü rahatsızlığın kulüp ile iletişime geçmesini imkansız kılacak bir rahatsızlık olmadığı, futbolcunun cezanın verildiği tarihte günü gelmiş, ödenmeyen alacakları olmasına karşın bu tarihte kulübün temerrüde düşürülmemiş olduğu ve bu nedenle futbolcunun yokluğunun ücretlerinin ödenmemesi nedeniyle olduğu iddialarına itibar edilemeyeceği ve son olarak kulübün ceza vermeden önce futbolcudan savunma talep ederek dinlenilme hakkına riayet ettiği belirtilerek para cezasının meşru şekilde verildiğine karar verilmiştir.

Para cezasının meşru olduğuna kanaat edildikten sonra ise, futbolcunun itirazları çerçevesinde, ceza tutarının aşırı olup olmadığı incelemesine yer verilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken ilk olarak cezaya dayanak kulüp disiplin talimatının ilgili ihlale ilişkin kısmına yer verilmiş²⁵¹ ve kulübün, futbolcunun ikinci kez benzer ihlalde bulunduğu iddiaları, önceki ihlalin aynı sezon içerisinde gerçekleşmediği ve her halükarda, ilk ihlale ceza verilmediği ve yalnızca uyarıda bulunduğu gerekçeleriyle²⁵² reddedilerek para cezasının ihlalin ilk kez gerçekleştirildiği kabul edilerek hesaplanması

²⁵⁰ Spor Tahkim Mahkemesi kararı, 12.07.2016, CAS 2016/A/4381 Besiktas Futbol Yatirimlari Sanayi Ve Ticaret A.Ş. v. Manuel Henrique Tavares Fernandes, <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4381.pdf> (12.12.2021). Bu kararda cezanın esasına ilişkin incelemelerden önce futbolcunun disiplin talimatına tabi sayılıp sayılmayacağı da değerlendirilmiştir. Futbolcunun disiplin talimatının bir örneği üzerindeki isminin elle yazılmış baş harflerinin imza hükmünde olmadığı ve bunların elinin ürünü olmadığı iddiaları, itiraza konu kararın verildiği DRC prosedüründe benzer savların ileri sürülmediği ve imza sahteciliği gibi ciddi bir ithamda bulunulurken bunun bilirkişi raporu gibi araçlarla ispat edilmesi gerektiği ve imza için ismin tam olarak yazılması gerektiği, aksine yalnızca ismin baş harflerinin yazılmasının da imza niteliğinde olduğu gerekçeleriyle futbolcunun iddialarının reddine ve disiplin talimatına tabi olduğunun kabulüne karar verilmiştir.

²⁵¹ Bu talimat hükmü ile futbolcunun ilk ihlalinde beş, ikinci ihlalinde ise 10 günlük maliyetine kadar para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Kulüp, futbolcunun aynı ihlali ikinci kez gerçekleştirdiğinden bahisle 202.666,73.-Euro para cezası ile cezalandırılması gerektiğini, ancak bu cezanın taktiren 172.820,08.-Euro olarak verildiğini belirtmiştir.

²⁵² Kararda futbolcuya toplamda dört ceza verildiği, ancak bunlardan yalnızca ikincisinin neticede alacaklarından tenzil edildiği gerekçesiyle yalnızca ikinci para cezasına ilişkin incelemede bulunulmuştur. Bu çerçevede, karar metninden anlaşılabilirliği kadarıyla, futbolcunun alacaklarından tenzil edilmemiş olsa da, üçüncü cezaya konu ihlalin ilk cezaya konu ihlale aynı olduğu ve (17.12.2013 ve 07.04.2014 tarihlerinde verilen) bu iki cezanın aynı sezon içerisinde verildiği belirtilmelidir.

gerektiğine hükmetmiştir. Bununla birlikte, ilgili kulüp disiplin talimatı hükmü kapsamında ceza miktarı için alt sınır öngörüldüğü ancak üst sınır öngörülmediğinden bahisle üst sınırın ikinci ihlal için öngörülen alt sınıra eşit kabul edilmesi gerektiği ve futbolcuya bir önceki sezonda benzer ihlal nedeniyle uyarıda bulunulması sebebiyle cezanın üst sınırdan verilmesinin uygun olduğuna kanaat edilmiştir. Son olarak, futbolcunun para cezası hesaplamasına esas teşkil edecek maliyet hesabında futbolcunun önceki kulübüne ödenen transfer tazminatının dikkate alınamayacağı ve para cezasının ücretlerinden tenzil edilemeyeceği iddiaları, kulüp disiplin talimatında her iki konuda da bunlara elveren açık düzenlemelerin mevcut olduğu ve futbolcunun kulüp disiplin talimatını kabul ettiği gerekçeleriyle reddedilerek futbolcuya verilen para cezasının 10 günlük maliyetine düşürülmesine karar verilmiştir.

Benzer incelemelerde bulunulan başka bir kararda ²⁵³ CAS ilk olarak; Avrupa liglerinde oynayan bir futbolcunun kulüplerin iç disiplin talimatları bulunduğunu bilmesi gerektiğinden de bahisle, taraflar arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmesinde kulüp disiplin talimatına atıfta bulunulduğu ve futbolcunun disiplin talimatının alındığına ilişkin bir belge imzaladığı gerekçeleriyle futbolcunun disiplin talimatına tabi olduğuna karar vermiştir. Bunu takiben önceki tarihli kararlarına atıfla sözleşme ve disiplin talimatı kapsamında para cezalarının futbolcunun alacaklarından tenzil edebileceğine dair bir hükmün mevcudiyetinden bahisle İBK Art. 323(a) ve 323(b) kapsamında işverenin işçinin alacaklarından kesinti yapma hakkı bulunduğu ancak bunun işçinin ücrete erişim hakkı tamamen ortadan kaldırılacak şekilde kullanılmaması gerektiği ile para cezalarının sözleşmesel cezai şart niteliğinde olduğu yönünde belirlemelerde bulunan CAS, sırasıyla futbolcuya verilen üç cezayı ayrı ayrı değerlendirmiştir.

Futbolcuya verilen cezalardan birincisi ve üçüncüsünün tamamen kaldırılmasına karar verilen²⁵⁴ kararda CAS, ikinci cezaya ilişkin incelemelerde İsviçre Federal Mahkemesine

²⁵³ CAS 2018/A/5807 (n 234). Bu kararda aynı zamanda davalı tarafından cevap süresinin son gününden bir gün sonra sunulan cevap dilekçesinin; duruşmadan yeterli süre önce davacı tarafından bilinebildiği, cevap dilekçesi ekindeki delillerin davacıda bulunduğu ve duruşmada davacının cevabın kabul edilebilirliği hakkındaki itirazlarında ısrarcı olmadan cevap dilekçesindeki uyuşmazlığın esasına ilişkin hususları tartıştığından bahisle cevap dilekçesinin kabul edilmesine karar verilmesi de dikkate değerdir.

²⁵⁴ Bu değerlendirmelerden birinci ceza hakkında olanlarda; futbolcunun iş ilişkisinden olan alacaklarından feragati konusunun dikkatle incelenmesi gereken bir konu olduğundan bahisle futbolcunun cezaya itiraz etmeyerek cezayı zımnen kabul ettiği şeklindeki itirazlara itibar edilemeyeceğine hükmedildiğinin belirtilmesinde fayda vardır. Üçüncü cezaya konu edilen, kulüpten izin almaksızın röportaj verilmesi

atıfla; kulübün ihlali cezalandırmadaki menfaati, ihlalin ağırlığı ve tarafların finansal durumunu değerlendirerek, kulüp tarafından verilen 150.000.-Euro para cezasının 45.000.-Euro'ya indirilmesine karar vermiştir.²⁵⁵

Yukarıda verilenler çerçevesinde, futbolculara verilecek para cezalarının; cezalandırmadaki menfaat, ihlalin ağırlığı ve özellikle cezanın futbolcunun finansal durumunda yaratacağı değişiklik de dikkate alınarak her somut olayda, olayın özellikleri kapsamında ayrı ayrı değerlendirileceği ve aşkın görülmesi halinde indirilmesine karar verilebileceği söylenebilir.

ihlalinin ise, ilgili röportajda dile getirilen konuların kulüple ilgili olmaması ve futbolcunun özel hayatına ilişkin olması sebebiyle gerçekleşmediğine hükmedilmiştir.

²⁵⁵ Kararda 150.000.-Euro'nun futbolcunun aylık ücretinin üçte ikisi olduğundan aşkın olduğuna kanaat edilmiş ve kulübün davetine karşın güvenlik çekinceleri nedeniyle maça katılmayı reddeden futbolcuya verilen cezanın, 15.000.-Euro olan maç başı ücreti dikkate alınarak, 45.000.-Euro'ya indirilmesine karar verilmiştir. Bu karar tesis edilirken futbolcunun katılmadığı müsabakanın resmi lig müsabakası olmadığı ve sözleşme kapsamında bu maç için maç başı ücreti ödenmeyeceği belirtilerek ihlalin ağır olmadığına kanaat edildiği görülmektedir. Bununla birlikte bir diğer CAS kararında (n 245) kulüp tarafından futbolcuya verilen ve bir aylık ücretinin yaklaşık %60'ına denk gelen para cezasının aşkın görülmediğini de belirtmek gerekir.

6. SONUÇ

Günümüzde futbol basit anlamda bir spordan çok, toplumun yoğun ilgisi ile endüstrileşmekte olan ve bu nedenle bütçesi artmaya devam eden bir sektör halini almıştır.

Sporun özgüllüğü çerçevesinde futbolcular ile kulüpler arasındaki uyuşmazlıkların çözümü, ilgili kanun ve düzenlemelerin yanında, yetkili mercilerin kararları ışığında şekillenmektedir. Devamlı olarak değişim ve gelişim gösteren, somut olay adaletinin uyuşmazlıkların esasına doğrudan etkisi fazla olan bu alanda siyahlar ve beyazlar olmadığından, çoğu zaman yerleşik hale gelmiş içtihatlardan da söz edilememektedir. Mahkeme denetimine tabi olmalarına karşın, futbolun kendine has yapısı nedeniyle, neredeyse her zaman alternatif uyuşmazlık çözümü organlarına başvurulması tercih edilen bu mercilerin kararları ile bu kararlardaki değişiklikler, futbolcu kulüp ilişkilerine ve bunlar arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmelerine şekil vermektedir.

Bu çalışmada, aşağıda özetlenen hususlara ilişkin düzenlemeler, öğretilerdeki tartışmalar ve kararlara yer verilerek sırasıyla; profesyonel futbolcu sözleşmeleri ile bu sözleşmelerin feshi nedenleri, profesyonel futbolcu sözleşmeleri kapsamında opsiyon hakları ve opsiyon hükümleri ve son olarak futbolculara verilen para cezaları ile bunların geçerlilikleri incelenmiştir.

Futbol faaliyetlerinden, bu faaliyetleri nedeniyle katlandıkları giderlerden fazla gelir sağlayan futbolcular profesyonel statü kazanmaktadır. İlgili kararlarda altı çizildiği üzere futbolcuların gelirlerinin, masraflarını ne kadar aştığı ise profesyonel statünün kazanmasında önem arz etmemektedir. Ancak diğer iş alanlarından farklı olarak profesyonel futbolcuların gelirleri arasında ciddi farklar bulunabilmekte ve diğer birçok iş alanına kıyasla daha fazla gelir elde edilebilen futbolda, futbolcular ile kulüpler arasındaki hukuki ilişkiler ve uyuşmazlıklar da diğer iş alanlarından farklılık göstermektedir.

Profesyonel futbolcu sözleşmeleri; futbolcuların sürekli olarak futbol faaliyetini özgüledikleri ve federatif haklarını devrettikleri kulüpler ile, bu hizmetleri karşılığında aslen ücret olmak üzere karşı edimlerin kararlaştırıldığı rızai, en fazla üç veya beş yıl için kurulabilen belirli süreli ve her iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdir.

Yazılı olma şartına tabi olan, belirli süreli hizmet sözleşmesi niteliğinde olan ve sporun özgüllüğü ile turnuvaların bütünlüğü amaçlanarak ahde vefa ilkesinin güçlendirilmiş halinin uygulandığı profesyonel futbolcu sözleşmelerinin feshi nedenleri yetkili mercilerce, tabi oldukları kanun hükümleri kapsamındakilere ek olarak, ayrıca düzenlenmiştir. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinin feshi halinde, kulübün futbolcu üzerindeki federatif ve ekonomik haklarının sona ermesi de dahil olmak ve bununla sınırlı olmamak kaydıyla diğer hizmet sözleşmelerinden farklı neticeler ortaya çıkacağından, bu gibi fesiHLere özel neticeler bağlanmış ve bu sözleşmelerin, ilgili düzenlemelerde yer verilmeyen ve her somut olayda haklılığı somut olayın koşuluna göre değerlendirilecek sebeplerle de feshedilebileceği belirtilmiştir. Çalışmamızda, bu sebeplerden ilgili talimatlarda sayılanlar ile FIFA kurulları ve CAS tarafından kabul edilenler arasından öne çıkanlar incelenmiştir. Bunlar arasından özellikle futbolcuların kolektif futboldan ayrılma halinin her uyuşmazlıkta fesih nedeni olarak kabulünün sakıncalı olacağı kanaatimizi tekrarlar, talimatlarda yer verilmeyen sebeplerin her somut olayda, olayın özelliklerine göre değerlendirileceği tekrar hatırlatılmalıdır.

Tarafları arasındaki hukuki ilişkinin niteliklerinin çoğu zaman diğer iş alanlarından ayrışmasının bir tezahürü olarak profesyonel futbolcu sözleşmelerine, bunlara özgü ve diğer alanlarda sıkça karşılaşılmayan hükümler eklenebildiği görülmektedir. Bunların bir kısmı da, sözleşmenin taraflarından birine veya her ikisine tanınan hakkın kullanımı veya belirli bir şartın gerçekleşmesi halinde kendiliğinden uygulama alanı bulan ve sözleşmenin koşullarının değişmesi neticesi doğuran hükümlerdir. Bu gibi opsiyon hakları ve hükümlerinin; bir tarafta işçinin işverene karşı korunması, diğer tarafta ise futbola özgü sebeplerle belirli şartları sağlamaları halinde geçerli kabul edilebileceği gibi, bu şartların sağlanmaması halinde geçersizliklerine hükmedilebildiği görülmektedir. İlgili mercilerin bu değerlendirmeyi yaparken genelde menfaat dengesini ve, hükmün yürürlüğünün veya yürürlüğe koyulmasının bir şarta bağlandığı hallerde, tarafların bu şartın gerçekleşmesine olan etkilerinin dikkate alındığı belirtilmelidir.

Futbolcuların kulüplere olan bağımlılığı ve yüksek tutarlı ücretleri ile kulüplerin futbolcularından olan menfaatleri nedeniyle, sözleşme veya kulüp disiplin talimatı hükümlerine aykırı davranışta bulunmaları halinde futbolculara para cezası verilebilmektedir. Bu gibi cezalar, ancak kulüplerin talimatlarda öngörülen usuli şartları yerine getirmiş olması koşuluyla verilebilecek olup, geçerlilik ve iptali denetimlerinde usuli yükümlülükler ek olarak yerindelik ve orantılılıkları da değerlendirilecektir. FIFA ve CAS tarafından sözleşmesel cezai şart olduğuna hükmedilen bu para cezaları, aşkın olduklarına kanaat edildiği hallerde, indirilebilecek veya tümünden iptal edilebilecektir.

KAYNAKÇA

- Altay S, 'Türk Hukukunda Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Kulübün Ücret Ödememesi Nedeniyle Futbolcu Tarafından Feshedilmesi ve Sonuçları' (2021) İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C.III, S.1.
- Baştürk F, *Uluslararası Spor Federasyonlarında İş Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü: FIFA ve FIBA Örneği* (1.b., Turhan Yayınları 2017).
- Baştürk F, *İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu* (1.b., Beta 2007).
- Baysal B ve Çatalkaya D, 'Profesyonel Futbolcu Hizmet Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi' (2020) İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C.2, S.2.
- Börü Ş, 'Götürü Tazminat Kavramına Bir Bakış' (2017) Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 29, Sayı 129, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-129-1644> (08.12.2021).
- Buz V, *Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme* (1.b., Yetkin Yayınları 1998).
- Buz V, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar* (1.b., Yetkin Yayınları 2005).
- Cem Ç, *Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi* (1.b., On İki Levha Yayınları 2012).
- Çağlayan R, *Spor Hukuku Temel Metinleri* (1.b., Asil Yayın 2007).
- Çelik N, Canikoğlu N, ve Canbolat T, *İş Hukuku Dersleri* (34. B., Beta Yayınları 2021).
- Çetiner, Furrer ve Müller-Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (1.b, Beta Yayınları 2021).
- Çil Ş, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları* (8.b., Yetkin Yayınları 2021).
- Dural M ve Sarı S, *Türk Özel Hukuku C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri* (1.b, Filiz Yayınları 2021).
- Ege Ö, *Türk Medeni Hukukuna Göre Spor Kulüpleri*, (1.b, Seçkin Yayınları 2021).
- Eren F, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14.b., Yetkin Yayınları 2012).
- Ertaş Ş ve Petek H, *Spor Hukuku* (3.b., Yetkin Yayınları 2017).
- Genç D, *Spor Hukuk Ders Kitabı* (1.b., Alfa Yayınları 1998).
- Gülşen R, *Spor Hukuku* (2.b., Adalet Yayınları 2013).
- Hardal Ş, 'Spor Sözleşmeleri' (2007) Özel Sayı 3 İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı.

- Karabağ Bulut N, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Ücret* (1.b., On İki Levha Yayınları 2021).
- Kızılkaya Y, *Profesyonel Futbolcunun İş İlişkinin Sona Ermesi ve Sonuçları* (1.b., Beta 2019).
- Kocayusufpaşaoğlu N, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (7.b., Filiz Yayınları 2017).
- Küçükgüngör E, 'Profesyonel Futbolcu Kulüp İlişkisi' (2007) Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi Yay.
- Küçükgüngör E, 'Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu' (1999) 1 Ankara Barosu Dergisi.
- Murat Keçeciler, 'Uluslararası Spor Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü', (Danışman: Prof. Dr. Cemal Şanlı), (2006) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nil Karabağ Bulut, 'TFF ile Profesyonel Futbolcu Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği' İstanbul Spor Hukuku Dergisi, C. III, S.1.
- Nomer H, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14.b., Beta Yayınları 2021).
- Oğuzman K ve Barlas N, *Medeni Hukuk* (27.b., On İki Levha Yayınları 2021).
- Oğuzman K ve Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (11.b., Seçkin Yayınları 2020).
- Öcal Apaydın B and İnce Akman N, 'Götürü Tazminatın Hâkim Tarafından İndirilmesi Meselesi' (2019) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/746725> (08.12.2021).
- Petek H, 'Spor Hukuku Dersleri' (2007) Kadir Has Üni., Yayın No. 2.
- Petek H, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi* (1.b., Yetkin Yayınları 2002).
- Sarı S, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Tarafların Hak ve Yükümlülükleri* (1.b., Filiz Yayınları 2015).
- Serozan R, *Sözleşmeden Dönme* (2.b., Seçkin Yayınları 2007).
- Şahin O, *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Bundan Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Sportif Yargı Yoluyla Çözümü* (1.b., On İki Levha Yayınları 2016).
- Tarhan Orhan D, *Roma Hukukunda Sportif Faaliyetlerden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk ve Türk Hukukuna Yansımaları* (1.b., On İki Levha Yayınları 2019).
- Weger F, *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber* (2.b., TMC Asser Press 2016).

Yalçinkaya C, *Sporun İdari Yapılanması* (1.b., Legal Yayıncılık 2021).

Yavuz C, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler* (17.b., Beta Yayınları 2021).

Yılmaz A, *FIFA ve CAS Kuralları Çerçevesinde Uluslararası Nitelikli Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Feshi* (1.b., On İki Levha Yayınları 2017).

Yürekli S, *Türk Borçlar Kanununa Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi* (3.b., Seçkin Yayınları 2016).

FIFA RSTP Şerhi (Commentary on the Regulations on the Status and Transfer of Players), <https://digitalhub.fifa.com/m/346c4da8d810fbea/original/Commentary-on-the-FIFA-Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-Edition-2021.pdf> (15.11.2021).

The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, Ocak 2013, <https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/cons-study-transfers-final-rpt.pdf> (08.12.2021).

<http://jurisprudence.tas-cas.org/Help/Home.aspx>

<https://www.fifa.com/legal/football-tribunal/dispute-resolution-chamber-decisions>

<https://tff.org/>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İsmet Bumin Kapulluoğlu

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Kadir Has Üniversitesi, Universiteit van Tilburg

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurum ve Tarihleri : Kapulluoğlu Avukatlık Bürosu (2016 -)
